George Sand

Den sorte by

George Sand

Den sorte by

eBibliotek 1800

2023

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af George Sand: *Den sorte by* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of George Sand: *Den sorte by* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

BY NC SA

1

"Hvorfor er du bedrøvet og utilfreds, kammerat? Du er ung og rask, har hverken fader eller moder, kone eller børn – ingen, du behøver at være bekymret for. Du er en flink arbejder og mangler aldrig arbejde. Her er ingen, som river dig i næsen, at du ikke er her fra egnen; man respekterer dig tværtimod for din gode opførsel og dine talenter, for du er godt lært af en håndværker at være; du læser, skriver og regner næsten lige så godt som en handelsbetjent. Vorherre har givet dig en god forstand, og desuden er du den kønneste fyr her i byen. Til syvende og sidst er du i den skønne alder af fireogtyve år! Hvad pokker mangler dig da, og hvorfor kommer du ikke og morer dig med os andre om søndagen i stedet for at holde dig borte, som om du fandt dig ringere end os eller os ikke værdige til at omgås med dig?"

Således talte knivsmeden Louis Gaucher til våbensmeden Etienne Lavoute, almindeligt kaldet "Syvklinge". De sad i solskinnet udenfor en af de fem- seks hundrede fabrikker, der ligger indfiltrede mellem hinanden på begge sider af strømmen ved det såkaldte "Helvedeshul". For at kunne gøre sig forståelige for hinanden her ved vandfaldet, måtte man ligesom de være vant til at opfange ordene mellem den uophørlige dundren af hammerslagene, den hvinende lyd af filene og smelteovnenes hvæsen.

De to håndværkere spiste, mens de sludrede sammen. Gaucher havde en skål på skødet – en skål velsmagende suppe, som hans ældste fem år gamle datter havde bragt ham med en

vigtig mine. Den unge moder, der havde et andet barn på armen, var fulgt med den lille for at passe på hende, og nu tumlede pigen og drengen sig lystigt i sandet, mens konen holdt sig ærbødigt tilbage ved at se sin mand i fortrolig samtale med en kammerat og nøjedes med af og til at skotte hen til ham for at se, om maden smagte ham.

Syvklinge spiste stående på ungkarlemanér og slugte maden med forretningsmæssig ligegyldighed. Han havde ligesom sin kammerat bare arme, der var fulde af kulpletter, og stod med blottet hoved i den brændende middagssol, som er af relativ kølighed for dem, der er vant til den glødende temperatur i smedjerne.

Syvklinge gav ikke Gaucher noget svar. Han trykkede hans hånd til bevis på, at han var ham glad for hans deltagelse, men hang med hovedet og stirrede ud i den forbiflydende strøm.

"Hør engang," fortsatte knivsmeden, "jeg er vis på, at der er noget galt med dig. Kan man ikke hjælpe dig? Sig frem! Jeg holder af dig og ville gerne være dig til tjeneste."

"Tak, kammerat," svarede det unge menneske med en vis stolthed, "jeg kender dit gode hjerte, og hvis jeg var i forlegenhed, skulle du være den første, jeg henvendte mig til. Men jeg trænger ikke til noget, tværtimod! Jeg kunne med lethed tjene mine tolv francs om dagen, hvis jeg ville."

"Hvorfor vil du da ikke? Er du bange for at overanstrenge dig?"

"Nej; men om jeg også sled og slæbte for at fordoble min dagløn, hvad kunne det så nytte mig?"

"Jo, så kunne du hvile dig længere, når du ind i mellem fik lyst, og du kunne blive din egen mand, mens du endnu var ung.

Hvis jeg ikke havde en familie at ernære, og jeg besad dine talenter, skulle jeg inden en halv snes år selv stille en fabrik på benene."

"Javist, blive fabrikant, holde arbejdere, kontor, gøre forretninger, for efter nok en halv snes år at købe sig en grund i byen deroppe og bygge sig et stort hus, som ruinerer en, fordi rigdommen gør folk gale! Det er målet for arbejdernes ærgerrighed her."

"Nå ja, hvorfor ikke?" svarede Gaucher. "Med flid og lidt held er der intet i vejen for, at en arbejder kan blive principal selv. Se engang deroppe, oven over hovedet på os: disse smukke gader, der stiger trappeformede op af bjerget, spadseregangene, hvorfra man har en vid udsigt over omegnen, blomsterhaverne med de grønne stakitter – alt dette skriver sig fra kløften her, hvor vi træller fra morgen til aften hver på sin vis. Alle de rige folk deroppe, som ser os slide og slæbe, mens de læser aviserne eller pusler i deres have, er fordums kammerater eller børn af forhenværende arbejdere, som ærligt og redeligt har tjent deres penge og ikke ser hånligt på vore sværtede ansigter og læderskødskind. Vi kan misunde dem, men ikke hade dem, for det beror på os selv, i det mindste på nogle af os, om vi også vil der op. Se engang, vejen er ikke så lang! Ikke meget mere end femhundrede meter ligger imellem det helvede, hvori vi befinder os, og paradiset, som vinker os – det er en halv snes års arbejde og udholdenhed, ikke mere! Jeg, som taler med dig, har også spekuleret på det; men så blev jeg forelsket, og børnene kom. Den, der gifter sig ung og ingen formue har, kan sige godnat til den historie, men så har han konen og de små at trøste sig med! Af den grund beklager jeg mig ikke, men finder

mig i omstændighederne, skønt jeg er fordømt til at slide hele mit liv igennem uden at komme videre."

"Deraf ser du, at der er to ting at vælge imellem," sagde Syvklinge; "enten at være fattig og tilfreds eller at gøre sig ulykkelig for at blive rig. Jeg er endnu ikke enig med mig selv om, hvad for et parti jeg skal tage, og det er grunden til, at jeg er – netop ikke bedrøvet, som du tror, men tankefuld, og skifter planer hver dag uden at kunne finde en, som rigtig tiltaler mig."

"Ja, jeg ser nok at du er en vægelsindet person; du ser alting i et mørkt lys, og derfor bliver du melankolsk. Men hvad nytter din forstand dig, når du ikke kan opdage de gode sider ved livet? Jeg, som ikke har halvparten af den, behøver ikke at søge så længe; jeg ser blot rundt om mig, og siden jeg har taget den beslutning at gifte mig med den pige, jeg holdt af, ærgrer jeg mig ikke længere over at være begravet for stedse i den nedre by. Jeg har sagt farvel til mine luftkasteller og ungdomsdrømme om et hus deroppe med forgyldt vejrhane og en lille blomsterhave med en park i. – Når alt kommer til alt, er vort 'Helvedeshul' ikke så ilde, som det går for. Mine øjne har vænnet sig til det, og alle disse bræddetage, som røgen har sværtet, disse dinglende broer over vandfaldene, disse hvælvinger, disse underjordiske gader med deres faldefærdige rønner, hvor jeg hører jernstængerne rasle på kærrerne og alle disse øresønderrivende lyde, der dog ikke forhindrer håndværkeren i at tænke og anstille betragtninger; alle disse børn, der er sorte af kulstøv, men bliver hvide og røde igen om søndagen og flagrer omkring som sommerfugle på klipperne efter hele ugen igennem at have krøbet omkring som myrer imellem maskinerne – ja, alt dette danser for mine øjne og synger i mine

øren. Jeg sværmer for arbejdets barske musik, og bliver jeg engang imellem melankolsk, mens jeg hamrer på min ambolt, så behøver jeg blot at gå lidt udenfor, gå herhen og se solen spille på vandet, for at føle mig stolt og tilfreds. Ja, stolt, for når alt kommer til alt, lever vi her på et sted, som Djævlen selv ikke ville have valgt til sin bolig, mens vi har erobret vores her. Vi har boret os ind i det hårde fjeld, tvunget en ubændig flod til at trælle for os, og det bedre end tredive tusinde heste ville kunne gøre det; vi har opslået vor arne på bunden af afgrunden, som vore børn ser ned i og færdes over uden at blinke, og over vandfald, hvis brusen luller dem endnu bedre i søvn end deres mødres vuggeviser! ... I tre hundrede år har vi slægtled for slægtled gravet os ind i denne smalle kløft, hvor så mange familier har fundet brød, ja, endog er blevet rige. Nogle har begyndt småt; de har skullet kæmpe mod naturen, imod handelskonjunkturerne, der er endnu værre at få bugt med end naturen selv – og nu er der her i denne skumle klipperevne, som man kalder for den nedre by, over otte tusinde par arme, som finder beskæftigelse, otte tusinde mænd, som har deres daglige brød og kunne tilbringe deres liv lige fra barndommen til deres dødsdag uden synderlig sorg for udkommet, mens en prægtig by har rejst sig der oppe i stedet for de usle bonderønner, en by, som de rejsende sammenligner med de italienske byer, funkelnagende ny, med springvand, stadselige huse og spadserestier. Det vil sige noget, kammerat, at leve på et sted, hvor fliden har hjemme, og der findes kun få indvånere i den øvre by, som ikke med stolthed ser røgen og hører bulderet fra den nedre by stige op til dem som en hymne og en virak til ære for dem, fra hvem deres rigdom skriver sig."

"Du har ret," svarede Syvklinge, "dine ord giver mig mod igen. Ja, den er smuk, vor nedre by, vor "sorte by", som man kalder den i omegnen. Jeg husker tydeligt, hvor forbandet jeg blev, da jeg kom hertil for at træde i lære. Jeg var knap tolv år gammel og havde altid levet på landet, omkring femogtyve mil herfra. Fader og moder havde jeg kort tid før mistet, og jeg var endnu tung om hjertet. Jeg havde ingen tilbage i verden uden min brave gudfader, der var så god at huske på mig, skønt han havde forladt egnen for længe siden, og lade mig hente med løfte om, at han ville oplære mig i sit håndværk. Jeg var fattig som en kirkerotte; mine forældre havde intet efterladt mig, men man holder altid af sit fødested, og jeg huskede kun min gudfader så lidt, at jeg følte mig meget ulykkelig ved at adlyde ham. Hvis sognefogeden og præsten ikke havde talt strengt til mig, var jeg blevet, hvor jeg var. Jeg græd også hele tiden undervejs; men da jeg kom ind i den sorte by, blev jeg ligefrem bange. Jeg var først på lykke og fromme gået op i den øvre by, for jeg var undselig og vovede ikke at spørge mig for; og da jeg endelig bekvemmede mig til at spørge om den nedre by, lo man mig lige op i ansigtet: "Når du skal til den nedre by, min dreng, behøvede du ikke at trave en mils vej herop; nu må du ned igen, men jeg skal vise dig en sti, som fører lige derned." Og jeg steg ned gennem haverne, derpå langs klippen og kom endelig ind i de små gyder, hvor man famler sig frem. Der dristede jeg mig igen til at spørge om min gudfader, fader Laguerre. "Dybere ned," svarede man mig, "lige ned i Helvedeshullet, så ser du straks til venstre værkstedet, hvor han arbejder." Jeg troede, man gjorde nar af mig. Helvedeshullet! Jeg er fra sletten og forstod mig ikke på klipper. Og så et Helvedeshul midt i en by!

Det forekom mig at være umuligt. Imidlertid hørte jeg vandfaldet bruse, mørket var faldet på, og flammerne fra smelteovnen hævede sig i hundredvis under mine fødder. Pludselig faldt et rødt skær på vandfaldet; det forekom mig som en ildstrøm. Jeg havde på et hængende hår nær taget flugten, men jeg fattede mod og vovede mig ud på en bro. Da jeg havde nået midten af den og følte ståltrådene gynge under mine fødder, troede jeg, at jeg var dødsens. Endelig kom jeg hertil, hvor vi nu står, og jeg dristede mig til at se ned i svælget. Alting løb rundt for mig, jeg svimlede; men forbavselsen og det nye ved skuespillet bragte mig til at glemme min sorg. Jeg indbildte mig at være så langt borte fra min hjemstavn, at jeg aldrig kunne komme tilbage til den, og jeg sagde til mig selv: Siden du nu er på bunden af Helvede for resten af livet, så lad os se, hvorledes tingene er indrettet dér.

Dagen efter førte min gudfader mig rundt i alle fabrikkerne og værkstederne for at gøre mig bekendt med stedet. I begyndelsen troede jeg, at alle fabrikkerne kun udgjorde én, og jeg havde besvær med at fatte, at der var lige så mange forskellige, som strømmen gjorde spring imellem klipperne. Mens vi stod på en af de gyngende gangbroer, så jeg en hel del sorte mænd og børn løbe frem og tilbage. 'Det er våbensmedene, sømsmedene, klejnsmedene og låsesmedene,' sagde min gudfader. 'Det er ildmændene. Men se der længere nede, de store og små, som er hvide og pæne og har deres hænder lige som jomfruer; det er papirmagerne, vandmændene. Ja, betragt dem kun rigtigt, min gut, du har aldrig set magen til. Det er det skønneste syn i verden at se disse folk arbejde, der hver især er så flinke i deres fag. Af en

lille klat tynd masse laver vandmændene i en håndevending det dejligste papir, mens en jernstang ved at gå igennem ildmændenes hænder inden tyve minutter er forvandlet til en sirlig og nyttig genstand!'

Mig forekom det hele som en drøm. Jeg tilbragte hele dagen med at betragte alle disse flinke hænders gerning, disse hænder, for hvem det hårdeste såvel som det blødeste, der findes: Det hærdede stål og den flydende masse, syntes at være en leg. Jeg tror nok, at papirfabrikationen slog mig endnu mere end knivsmedekunsten, men der lå noget mandigere i den sidste, og det glædede mig, at min gudfader havde bestemt mig til den.

Mandag morgen tog han mig med på arbejde. Du kender fader Laguerre og ved, hvilken arbejder han er trods sine to og halvfjerdsindstyve år. Han befalede mig at se nøje efter, hvorledes han bar sig ad, og ved den mindste uopmærksomhed fra min side brølede han til mig, så jeg kom til at ryste, og truede mig med hammeren, som om han ville kløve hovedet på mig.

Min angst for ham varede imidlertid ikke længe; jeg så snart, at han var den bedste mand af verden, og at han havde mig inderligt kær til trods for den desperate mine, han altid satte op. Jeg misbrugte heller ikke hans godhed; det var alt for kedeligt at gå ledig, til at jeg ikke snart skulle få lyst til at arbejde. Det ærgrede mig at se drenge, der var mindre end jeg, vise sig flinke og være til nytte. Jeg var halvt bange for, at de skulle gøre nar af mig; men kappelysten bragte mig til at overvinde skammen, og du ved selv, at jeg lærte min håndtering lige så hurtigt som de, der var begyndt længe før mig. Nu har

jeg allerede i tolv år været ved professionen, og i de sidste fire år har jeg tjent omtrent lige så meget som de dygtigste og kan lægge mig lidt penge til side. Ingen kan beklage sig over mig. Principalerne viser mig tillid, og jeg holder af min håndtering. Jeg ved og føler, at arbejdet er en herlig ting: Kort sagt, jeg har alt, hvad der behøves til at være lykkelig, og jeg indrømmer, at skylden må ligge hos mig, når jeg ikke er det."

Gaucher skulle til at svare og spørge sin kammerat, hvad han mente med den sidste bemærkning, da fabriksklokken underrettede arbejderne om, at middagstimen var forbi. Skønt de næsten alle sammen arbejdede på akkord og ikke på dagløn, adlød de flittige arbejdere dog straks klokkens opfordring, og efter at Gaucher havde givet sin kone skålen og kysset sine børn, skyndte han sig tilbage til værkstedet, idet han lovede sig selv, at hans ven en anden gang nok skulle få lov til at skrifte fuldstændig for ham.

Syvklinge blev stående på bredden af Helvedesspringet, hensunken i tanker. Da han endelig ville følge Gauchers eksempel og vendte sig om, fik han øje på dennes kone, som havde nærmet sig for at tale med ham.

"Syvklinge," sagde hun, "har De betroet min mand, hvad der piner Dem?"

"Nej, Lise," svarede han, "vi har talt om andre ting."

"Det er forkert af Dem," fortsatte hun; "min Louis er en fornuftig mand, og jeg så gerne, at han overtalte Dem til at tage en beslutning. De indser nok, at De ikke kan opsætte længere at erklære Dem for Tonine: Det ville ikke være retskaffent handlet."

Syvklinge trak på skuldrene, dog ikke på en hånlig måde, men med en mine, som viste, at det gjorde ham meget ondt ikke at kunne efterkomme Lises ønske. Hun fik ligefrem medlidenhed med ham.

"Kom og spis hos os i aften," sagde hun; "måske føler De Dem da oplagt til at tale med Gaucher."

"De har dog vel ikke sagt noget til ham?"

"Nej, De pålagde mig tavshed, og jeg har tiet, fordi De lovede mig selv at tale."

"Godt," svarede Syvklinge. "Giv mig endnu fire og tyve timers betænkningstid ... medmindre jeg kommer og spiser hos Dem i aften. Jo, jeg kommer ... jeg skal gøre mig umage for at komme."

Han vendte tilbage til værkstedet og efterlod den unge kone meget utilfreds over hans svar og meget bekymret for Tonines fremtid.

2

Tonine Gaucher var en kødelig kusine af Louis Gaucher. Hun var fader- og moderløs ligesom Syvklinge og ejede intet i verden uden sine ti flinke fingre. Hun var maskinpige i papirfabrikken lige overfor knivsmedeværkstedet, hvor hendes fætter og hendes elsker arbejdede.

For den unge våbensmed var forelsket i hende, og han havde erklæret hende det ved at bede hende om tilladelse til at måtte spadsere med hende om søndagen. Men hun havde afvist ham med ordene:

"Spørg min fætter og hans kone om det; de er de eneste slægtninge, jeg har, og jeg kan ikke tage nogen bestemmelse uden deres samtykke."

"Vil De da ikke tale med Dem om mig?" havde Syvklinge spurgt.

"Nej, det tilkommer ikke mig at tale først om Dem. Jeg skal vel vogte mig for at gøre det: De ville tro, at jeg havde sat min hu til Dem, og den sag er endnu ingenlunde afgjort."

Dette snarere stolte end venlige svar havde lært Syvklinge, at man måtte gå reelt til værks med Tonine.

Tonine var kun atten år, men havde allerede gået i genvordighedernes skole. Der var forefaldet et drama i hendes familie, lige for hendes øjne – et drama, som havde gjort et dybt indtryk på hendes unge hjerte. Hendes ældste søster, Susanne Gaucher, havde været den smukkeste pige der på egnen. En forhenværende arbejder af udenlandsk herkomst og nu ejer af den største fabrik i den nedre by, hvor han ved heldige

spekulationer havde gjort sin lykke, var blevet forelsket i hende. Susanne var dydig, men ærgerrig; hun bragte det til at han ægtede hende.

Da hun var blevet fru Molino, havde hun taget sin yngre søster til sig, mindre af ømhed end af undseelse over, at hun ernærede sig ved sine hænders arbejde; for Tonine arbejdede allerede for to, skønt hun kun var fjorten år gammel. Susanne lovede sig selv at lade hende uddanne og opdrage som dame; men hendes lykke havde kun været af kort varighed. Molino var som de fleste lidenskabelige mænd af en flygtig karakter og blev snart ked af sin kone. Han havde mishandlet hende og været hende utro, og hun var død af græmmelse, inden året var omme, idet hun nedkom med et dødfødt barn.

Molino var i førstningen angerfuld og bedrøvet, men snart begyndte han igen på sit udsvævende liv for at bedøve sig, og da han så sig foragtet den sorte by og tilmed var bange for Louis Gaucher, der snesevis af gange havde følt sig fristet til at dræbe ham, bortlejede han sin fabrik og etablerede sig i den øvre by. Tonine lod han skøtte sig selv, idet han gav som undskyldning, at hun var meget næsvis og ikke ville modtage noget af ham.

Vist er det, at Tonine ville have foretrukket døden for sin svogers almisser. Hun havde med gru været vidne til hans opførsel og set, hvor meget den stakkels Susanne led. Efter et års fravær fra fabrikken vendte hun tilbage, lige så fattig som hun havde forladt den, men også lige så modig og lige så fri for forfængelighed.

Mange andre ville under lignende omstændigheder være blevet spottet eller bagvasket på grund af denne familiebegivenhed, der i førstningen havde vakt megen

misundelse; men havde Susanne vist sig stolt mod sine fordums standsfæller, så kunne man ikke bebrejde Tonine for det samme. Hun havde kun med uvilje bekvemmet sig til at leve i rigdom, og den havde ikke bragt hende andet end sorg.

Tonine var ikke så smuk som søsteren. Hun var høj, smækker og bleg; men hendes ansigt havde et udtryk af blidhed og alvor, som udmærkede hende blandt hendes jævnaldrende medsøstre. Hendes stemme var lige så blid som hendes øjne, og nogle påstod, at hun engang med tiden ville blive smukkere end Susanne. Men man bemærkede også en finhed i væsen og manerer hos hende, som man ikke kunne tilskrive hendes korte rigdomsperiode; for Molino var meget uopdragen, og hans venner var af samme kaliber. Hverken Susanne eller Tonine havde derfor haft lejlighed til at uddanne sig i denne omgangskreds. Den forfængelige og pyntesyge Susanne var forblevet temmelig rå; Tonine derimod havde fra barnsben været af en stolt, tilbageholdende og beskeden karakter og blev ved at være således. Men da hun besad smag, tilstod hun med naiv oprigtighed, at hvis det ikke havde været hende modbydeligt at modtage noget af sin svoger, ville hun ikke have haft noget imod at gå smukt klædt, og hun havde fra sine hyppige spadsereture i den øvre by medbragt erindringen om en elegance, som hendes påklædning bar spor af. Hendes simple kjole var af et smagfuldere snit end de andre arbejderskers, og man så aldrig et hul eller en plet på den. Da hun aldrig gik til dans eller til gilde, ikke engang efter at sørgeåret var omme, aldrig deltog i sine medsøstres lystighed og altid holdt mandfolkene tre skridt fra livet af sig, indtog hun en særlig stilling blandt sine jævnbyrdige, men havde desuagtet

vidst at gøre sig elsket af dem. De bestræbte sig alle for at behage hende, nogle endog for at ligne hende.

Syvklinge var den eneste, som hidtil havde vovet at gøre kur til hende, og han havde straks angret det; for det var til dels egenkærligheden, som havde drevet ham dertil, og da han kun fik liden eller ingen opmuntring, havde han lovet sig selv ikke at tænke mere på det. Han tænkte imidlertid alligevel på det, ansporet af en blanding af ærgrelse og tilbøjelighed. Aftenen på den dag, da Lise havde inviteret ham, udtalte han sig på følgende måde for sin gudfader, som skændte på ham, fordi han gik omkring lige som i drømme i den sidste tid, og spurgte, om han da virkelig var skudt i Tonine?

"Ja, jeg er," svarede Syvklinge, "mere end jeg ønsker; jeg tror, dette blege pigebarn har forhekset mig. Fra den tid, jeg gik i skole med hende – jeg var dengang langt tilbage og en halv bondedreng endnu, hun derimod langt fremme, skønt langt yngre – har jeg altid haft meget til overs for hende, og det forekom mig også, som om hun gjorde forskel imellem mig og de andre. Enten det nu er tilfældet eller ej, så har jeg altid fundet, at hun stod over de andre i dannelse, at hun var den smukkeste blandt arbejderskerne, ligesom hun virkelig er den propreste og mest omhyggelige med sin person – du har jo selv givet hende øgenavn af 'Prinsessen'. Ærgerrigheden har derfor ansporet mig til at behage hende, der satte så stor pris på sig selv, og det forekommer mig, som om det også ville have hævet mig i mine egne øjne. Hun han henvist mig til sine slægtninge, og det har ærgret mig. Jeg syntes, at man måtte kende hinanden nærmere, inden man bandt sig. Jeg holdt derfor op med at tale til hende, og på den måde gik en måned. Jeg troede,

at hun havde undret sig over det og bebrejdet mig eller var kommet mig i møde, men nej: Hun syntes slet ikke at huske på, hvad jeg havde sagt til hende, og var altid den samme, rolig og ligegyldig som sædvanlig. Det var mig, som kom til at ærgre mig, uden at hun beviste mig den ære at lægge mærke til det. Så talte jeg først til hende igen, og nu så jeg hende for første gang le. Hun gjorde sig lystig på min bekostning. – 'Efter hvad det lader til,' sagde hun, 'må min fætter og hans kone ikke synes om Deres tilbud, for De har slet ikke talt til mig om det.' Det var en bebrejdelse til mig, fordi jeg ikke havde talt med dem, og jeg bekvemmede mig da til at betro Lise min plan, men således, at jeg ikke forpligtede mig til noget. Lise svarede mig: 'Det er godt, jeg har ikke noget imod det og skal tale med min mand om det.' – Nu gjorde jeg hende opmærksom på, at jeg nødig ville åbne mig for en kammerat og ven, der er så godt som Tonines formynder, og uden at vide, om hun havde en smule godhed for mig. Lise fandt det i sin orden og lovede, at hun ville lade mig tale først med hendes mand. Hvad det angik, om Tonine kunne lide mig, så kunne eller ville hun ikke sige mig det. Hun erklærede, at selv om hun også troede det, så ville det dog være urigtigt at sige mig det, førend hun så mig fast bestemt på at fri. Således har sagerne nu stået i tre måneder uden at komme videre; for Tonine giver mig bestandig det samme svar, når jeg henvender mig til hende, og Lise vil med vold og magt have mig til at tale med hendes mand. Du indser nok, at jeg er bundet, så snart jeg har talt med Gaucher, hvilket imidlertid ikke skulle skræmme mig, hvis jeg var vis på at være elsket; men da jeg tvivler meget på det, trækker jeg det ud, indtil jeg har fået

vished af Tonine selv. Ægteskabet er en vigtig sag, og man da i det mindste være vis på at være elsket af sin kone."

"Ja, det er sandt nok," svarede gudfaderen. "Vil du have, at jeg skal spørge Prinsessen om det, så at jeg lader hende forstå, at du vil gøre alvor af sagen, så snart du ved, at hun holder af dig?"

Syvklinge gav intet svar.

"Ha ha! Nu ser jeg, hvordan du har det," fortsatte den gamle mand i en opbragt tone og med funklende øjne; "du vil have pigebarnet uden giftermål og det finder jeg lurvet af dig. Der er fruentimmer nok af den kaliber oppe i den øvre by, som er samlingsstedet for allehånde landløbersker og gøglersker, og jeg kan ikke begribe, hvor det kan falde dig ind at nære sådanne hensigter mod en honnet håndværkers datter i den sorte by."

Syvklinge var vant til at høre sin gudfader udtale sig med megen foragt om den øvre by. I stedet for at betragte den med tilfredshed og stolthed, ligesom den unge Gauthier, lod han hånt om den og roste sig af ikke at have sat sine ben der mere end tre gange, hvor han havde været nødt til det. Den gamle arbejder, som var et indskrænket hoved, spottede altid de rige folk deroppe og betragtede alle livets nydelser og bekvemmeligheder som laster og som ting, der stred mod arbejderklassens værdighed.

Disse latterligheder og forkertheder opvejedes af sande borgerdyder, så snart det drejede sig om Helvedesdalen, men udenfor den kendte han ingen og så medlidende ned på enhver, der ikke hørte til den sorte bys indvånere.

Syvklinge lo i sit stille sind af hans mani og søgte ikke at bekæmpe den af frygt for at gøre ham opbragt. Han forsikrede sin gudfader, at det aldrig var faldet ham ind at forføre nogen

pige i den sorte by, og Tonine mindst af alle, hvilket måske næppe var så ganske sandt, skønt han ikke havde gjort sig selv fuldstændigt regnskab for sine følelser.

Skønt Laguerre følte sig lidt beroliget, fortsatte han dog sin straffeprædiken.

"Ja," sagde han, "i vore dage ved de unge mennesker ikke, hvad de selv vil; de er aldrig fornøjede, og mig forekommer det, som om alle folk er blevet gale. En honnet og skikkelig pige er jer ikke længere nok; hun skal selv komme jer i møde, og her har vi nu en fyr, som venter på, at man skal bede ham om at fri eller måske komme til mig og forlange ham til mand. Hør, ved du hvad, du er en stor dumrian, og var jeg i Tonines sted, ville jeg straks vise dig vintervejen."

"Javist," svarede Syvklinge uden at tage notits af sin gudfaders hårde ord, "det burde hun gøre, hvis hun ikke synes om mig; i så fald ville jeg være kureret og ikke tænke mere på det, mens hun nu bestandig lader mig leve i håbet. I dag har endelig Lise opfordret mig til at tage en beslutning, idet hun lod mig forstå, at Tonine muligvis havde fået et andet tilbud, og at hun ville vide, hvad hun havde at holde sig til med mig. Derfor spørger jeg dig til råds, gudfader. Se nu til at svare mig uden at blive gal i hovedet."

"Pokker må vide, hvad du spørger mig til råds om," svarede den gamle i en formildet tone. "Det lader næsten til, at tanken om at gifte dig gør dig bange. Efter min anskuelse har du uret. Man må gifte sig ung for at have tid til at opdrage sine børn og bringe dem frem i verden. Men det kan gerne være, at Tonine ikke passer for dig, eller at du ikke tilstrækkelig har tænkt over, hvad ægteskabet vil sige. Er det tilfældet, så må du gå ærligt og

ligefrem til værks, give afkald på pigebarnet, sige det til Lise, som igen vil sige hende det fra dig, og så lade nogen tid gå, før du tænker på en anden. Ser du, først og fremmest må du vogte dig for at fornærme din ven Gauchers kusine; men når du siger rent ud, hvorledes det forholder sig og beder om forladelse for din opførsel, som måske har været lidt letsindig, så kan der ikke være tale om nogen fornærmelse. Dermed er den sag afgjort. Nu slår klokken otte, og vi må være på benene ved daggry. Vil du tale med Lise, så skynd dig. Sluk lampen, når du kommer hjem, og glem ikke at læse dit Fadervor."

Den sidste frase var fader Laguerres stadige omkvæd i de tolv år, hans gudsøn havde boet hos ham. Han vidste godt, at det voksne menneske nok ville vogte sig for at stikke ild på huset, og hvad Fadervoret angik, så fritog han uheldigvis altid sig selv for det, men han fandt sig ikke desto mindre forpligtet til hver aften at gentage sit pålæg til beroligelse for sin samvittighed.

Syvklinge satte kursen mod Gauchers bopæl og spurgte sig selv undervejs, hvad han skulle beslutte sig til. Det faldt ham ikke fuldt så let at give afkald på Tonine, som han havde givet sin gudfader indtryk af. Når man fortæller, hvad man helst vil fortie, er man gerne tilbøjelig til at fremstille sagen på en fordelagtig måde for sig selv. Syvklinge var imidlertid ingen løgner og var i grunden ikke fremkommet med nogen usandhed. Tonine havde ikke opmuntret ham med ord, hun var ikke blevet fortvivlet ved at se ham nøle; men det havde gjort et smerteligt indtryk på hende, og skønt hun holdt sig tappert, havde hun dog smilet med tårer i øjnene. Den unge våbensmed var alt for snu til at lade sig føre bag lyset; han følte sig elsket og følgelig skyldig.

Han var imidlertid et meget smukt menneske og som sådant forkælet af fruentimmerne; fabrikanterne og værkmestrene overbød hinanden for at få ham i deres tjeneste, og da han var sparsommelig og arbejdsom og havde fri kost og logis hos sin gudfader, havde han lagt sig en ret klækkelig sum op, skønt han var i en alder, hvor man i almindelighed kun har gæld. Lykken havde gjort Syvklinge svimmel, og da han med foragt talte til Gaucher om de riges dårskaber, var det halvvejs for at forsvare sig selv mod de indre fristelser, hvoraf han selv følte sig bestormet.

Alt, hvad Gaucher, ægget af hans tavshed og skeptiske mine, havde fortalt ham om beboerne af den øvre by, og om hvor let det ville være for et dygtigt menneske at gøre samme lykke som de, var trængt ind i hans hjerne ligesom et glødende jern. Hans hjerte bankede af håb, da vennen, der selv var fri for ærgerrighed, åbnede fremtidens porte for ham og bestræbte sig for at drive ham fremad – ham, som gyste af utålmodighed og lod sig bede om det, han selv higede efter at gøre.

Samtalen havde gjort et så stærkt indtryk på ham, at Lises bebrejdelser og gudfaderens spørgsmål i anledning af Tonine vakte hans gamle modbydelighed for giftermål – tilmed for et giftermål, hvor brudens hele medgift bestod i hendes dyd og skønhed.

Han følte sig derfor meget lettet ved at gentage Laguerres ord: "Bed oprigtigt om forladelse for din letsindighed og træk dig hurtigt tilbage for ikke at gøre din forseelse større, end den er"; men han følte samtidig, at hans forseelse allerede var for stor til at han kunne trække sig tilbage uden at føle skam, og skammen tjener ikke just til at fremme oprigtigheden.

Han skyndte sig ikke desto mindre derhen i håb om, at Lise endnu ikke havde talt med sin mand, og at Tonine i nødsfald ville være klog nok til ikke at opirre Gaucher imod ham ved sine beklagelser; for skønt Gaucher var godmodigheden selv, forstod han ikke spøg, når det drejede sig om familiens ære, og han havde på et hængende hår nær gjort en ulykke på Molino. Syvklinge var rigtig nok ikke den mand, der blev bange og tog flugten ligesom Molino, men han holdt meget af Gaucher, og at blive uvenner med ham samtidig med Tonine, ville være at bringe ærgerrigheden to ofre i stedet for ét.

Han ankom derfor til sin ven, delt imellem frygt og håb og uden at have taget nogen beslutning.

Mørket var faldet på. Idet Syvklinge trådte ind i den lille gård foran Gauchers hus, så han to personer, et mandfolk og et fruentimmer, sidde på bænken udenfor døren. Han hørte straks på stemmen, at det var Gaucher. Fruentimmeret, der havde et barn på skødet, forekom ham at være Lise, men da han kom tæt hen til dem, havde han nær grebet flugten ved at se, at det var Tonine. Tonine boede ikke hos sin fætter; hun var altså kommet for at få udfaldet af sammenkomsten at vide, som Lise sandsynligvis havde underrettet hende om. Lise var inde i huset for at bringe sit yngste barn til sengs.

3

Syvklinge var glad over, at mørket skjulte hans forlegne ansigt; men skønt han godt kunne bruge munden, når han følte sig i sin ret, var det ham nu umuligt at tale naturligt og ugenert. Gaucher lagde ikke mærke til; Tonine bemærkede det derimod straks og syntes at ville komme ham til undsætning.

"Jeg kan nok tænke mig, Syvklinge," sagde hun med sin sædvanlige mildhed, der aldrig forlod hende, selv når hun følte sig tung om hjertet, "at De ikke kommer hertil på denne tid af aftenen for at tale med Gaucher om vind og vejr; det er altså mig, som generer Dem. Jeg vil nu bringe Rosette til sengs og kommer så igen for at høre, om De også har noget at sige mig, når De har talt med min fætter."

Syvklinge troede at se en opmuntring i dette, som gjorde ende på hans ubestemthed. Han indtog hurtigt defensiven og skyndte sig at svare Tonine, idet han tog plads på en stol foran hende for at spærre hende vejen.

"Hvis jeg kunne stole på, at De ikke var ugunstigt sindet mod mig, ville jeg måske tale om det, De sigter til; men De synes at gøre Dem lystig over mig i dag, ligesom De plejer, og i så fald ..."

"Hvad så?" spurgte Gaucher forundret over den vending, samtalen tog. "Jeg gad nok vide, hvad der går af jer to?"

"Forklar Dem," sagde Tonine til Syvklinge, "og lad mig bringe Rosette, som sover, til hendes moder."

"Giv mig hende," sagde Lise, som kom ud i døren. "I må alle tre være til stede, når forklaringen finder sted. Jeg ved, at

Syvklinge er kommet af den grund og du formodentlig også. Der gælder altså ingen nølen længere."

Hun tog datteren og gik ind. Den overraskede Gaucher opmuntrede Syvklinge til at tale, og Tonine ventede på, at han skulle tage ordet. Syvklinge søgte forgæves at finde en udflugt og forblev lige så stum som en fisk.

Tonine følte to tårer rulle ned ad sine kinder. Hvis Syvklinge havde set dem, ville han måske have givet fortabt; men han så dem ikke, og Tonine fattede, at hun måtte tage hele skylden på sig.

"Vær ikke vred på mig, Syvklinge," sagde hun i en spøgende tone, som det kostede hende stor overvindelse at vedligeholde, "jeg er ingenlunde uvenlig sindet imod Dem, og det er langt fra, at jeg foragter Dem. Jeg ved, at De er et skikkeligt menneske og en dygtig håndværker; men jeg har endnu slet ingen lyst til at gifte mig. Jeg synes, at jeg er alt for ung, og desuden tror jeg ikke, at vi passer for hinanden."

Syvklinge følte sig i den grad slået af marken, at han snarere blev stødt end glad over at se sig fri.

"Der ser De selv, Tonine," sagde han ærgerlig, "at jeg ikke tog fejl af Deres følelser for mig, og at jeg havde god grund til at betænke mig på at bede om Deres hånd. Det forekommer mig imidlertid, at De ikke behøvede at lade det komme så vidt, siden De jo straks kunne have sagt mig, om De ville have mig eller ej."

"Ja, det er mig, som har haft uret, ikke sandt?" svarede Tonine i en så blidt bebrejdende tone, at han alene af den kunne have forstået den bitterhed, som rørte sig i hendes hjerte. "Jeg må da søge at retfærdiggøre mig, så godt jeg er i stand til," tilføjede

hun henvendt til Gaucher. "Du må alligevel ikke antage mig for en kokette, fætter; for det er jeg ikke. Sandheden er, at Deres ven Syvklinge for omtrent tre måneder siden lod mig forstå, at han nok kunne have lyst til at gifte sig med mig ..."

"Det var forkert af ham," bemærkede Gaucher, "han burde først have henvendt sig til mig."

"Meget sandt," svarede Syvklinge, "det er forkert af mig; men jeg ville ikke have at Tonine skulle påvirkes af sin families forestillinger; jeg ville kun have hende selv at takke for hendes ja. Det var måske stolthed af mig, men stolt er jeg, som du ved ..."

"Og for resten," tog Tonine ordet, "ville han straks have talt med Dem, hvis jeg havde svaret ja. Det var mig, som afholdt ham fra det ved at erklære, at det var overflødigt."

"Hvad er nu det for en historie?" sagde Gaucher, "det stemmer kun dårligt overens. Knøsen beklager sig over, at man ikke straks har sagt ham, hvad han havde at holde sig til, og pigebarnet påstår det modsatte. På den måde har I vel begge to uret?"

"Ja, måske," svarede Tonine, "men i hvert tilfælde er uretten ikke stor på nogen af siderne. Syvklinge talte alvorligt til mig, og jeg svarede ham på samme måde; men vi har formodentlig misforstået hinanden. Han har rimeligvis troet, at jeg ville skifte mening, og deri tog han fejl. Derfor ventede han, mens jeg undlod at gentage mit afslag, fordi jeg troede, at han ikke mere tænkte på mig."

"Ja, og nu," sagde Syvklinge halvt ærgerlig og halvt tilfreds, "kan jeg ikke længere gøre mig forhåbninger, og bragte jeg

nogle med, da jeg kom, så kan jeg pakke dem sammen og tage dem hjem med igen."

"Stop lidt!" udbrød Gaucher, der selv var alt for ligefrem til at forstå det hele. "Jeg ser, at du græmmer dig, kammerat, og nu indser jeg også, hvad der er gået af dig i de sidste tre måneder, og hvorfor du i middags sagde til mig, at du ikke følte dig lykkelig, skønt dine omstændigheder var gode. Siden kærligheden er skyld i det, kunne jeg dog nok have lyst til at vide, hvorfor Tonine ikke vil have dig. Gode grunde kan hun ikke have, for for det første er du et meget godt parti for hende, og for det andet indser jeg ikke, hvad der er at udsætte på dig, hverken på dit udvortes eller din opførsel."

"De vil altså bringe os op at skændes," svarede Tonine med en tvungen latter; "for han vil naturligvis blive vred og sige mig ubehageligheder, hvis jeg har slette tanker om ham."

Syvklinge var bange for en forklaring, som kunne bringe sagen i orden igen imellem Tonine og ham; men på den anden side kunne han ikke så godt underkaste sig en uretfærdig dom uden at tage til genmæle, og han opfordrede hende derfor til at svare.

"Siden De også ønsker det," sagde hun, "skal jeg sige Dem det rent ud. De er alt for klog og higer alt for meget efter at blive rig. Det kan gerne være, at andre ville betragte det som dyder, men jeg betragter det som fejl. Da De talte til mig om ægteskab, Syvklinge, bildte De Dem ind at gøre et stærkt indtryk på mig ved at sige: 'De kan være vis på, at jeg skal gøre lykke, for for det første kan jeg tjene dobbelt så meget som andre på akkordarbejde, og dernæst har jeg adskillige opfindelser i

hovedet, som inden kort tid ville gøre mig til associé af en af fabrikanterne'."

"Jeg sagde det hen i vejret," svarede Syvklinge forvirret og stødt, "eller rettere sagt, det var en hemmelighed, jeg betroede Dem. De burde enten have glemt det eller holdt det for Dem selv."

"Er det en hemmelighed," svarede Tonine, "så kan De være vis på, at jeg nok skal bevare den; ved at omtale den for Gaucher udsætter jeg den ikke for fare. Men hvad enten det nu var alvor eller ej, så gav det mig noget at tænke på. De sagde: 'Jeg agter ikke for evigt at begrave mig i den sorte by; jeg kom hertil som læredreng, jeg vil forlade den som mester og fabriksejer.' Jeg vil også en dag have mit lyststed og en blomsterhave deroppe; min kone skal slide silke, og mine børn skal gå i latinskolen."

"Sagde han det?" udbrød Gaucher med naiv begejstring. "Nuvel, hvorfor ikke? Flere er rigtignok kommet galt fra forsøget; men det er lykkedes for mange, som langt fra havde hans evner. Du tror altså, at ærgerrigheden har gjort ham forstyrret i hovedet, og at han vil forsømme arbejdet, inden han har høstet frugten af det?"

"Ja," sagde Syvklinge, som blev mere og mere stødt, "det tror hun. Hun holder mig for en vindmager."

"Nej," svarede Tonine, "deri tager De fejl; jeg er tværtimod næsten overbevist om, at det vil lykkes dem, fordi ..."

"Fordi?" gentog Gaucher, da hun tav.

"Fordi han er så duelig og ikke let taber modet," vedblev Tonine, som havde været på nippet til at sige: "Fordi han aldrig vil komme til at holde af nogen!" ... "Men jeg," tilføjede hun, "vil på ingen måde gifte mig over min stand. De ved desværre, at

jeg har gode grunde til at være mistænksom i så henseende. Ikke fordi jeg betragter det som givet, at et menneske, der ved heldige omstændigheder er blevet rig, skulle blive en slet mand; men jeg føler mig overbevist om, at en simpel arbejders datter ikke egner sig til at være en rig fabrikants kone. Dertil er vi alt for simpelt opdraget; vi forstår ikke at føre en konversation eller at klæde os med smag; damerne finder os kejtede og gør sig lystige på vor bekostning. Jeg har også min stolthed; jeg vil kun ægte min ligemand, og en arbejder, der spekulerer på byen deroppe, bliver aldrig min husbond. Det var det, jeg havde at sige Dem. De ser, Syvklinge, at der er ingen anledning til at blive stødt. Hver har sin lyst, og jeg beder Dem derfor ikke at være vred på mig og ikke at tænke mere på mig."

Derpå gik Tonine uden at ville høre på Gauchers indvendinger. Lise, som var kommet ud og havde sat sig på bænken, ville også holde hende tilbage, for hun følte sig overtydet om, at kusinen i hjertet havde den smukke arbejder kær; men intet hjalp. Tonine så godt, at Syvklinge i grunden var bange for, hun skulle betænke sig.

"Ja," sagde Gaucher, da hun var gået, "det er et løjerligt pigebarn. Jeg havde aldrig troet, at hun kunne være så selvklog og genstridig. Søsterens ulykke har gjort et stærkt indtryk på hende; men hun har en gal mening om dig, og derfor vil du gøre bedst i at slå hende ud af hovedet, kammerat. Et fruentimmer, som har sådanne anskuelser, passer ikke for dig; hun vil kun forhindre dig i at gøre din lykke."

"Tror du da, Gaucher, at jeg vil gøre min lykke?" spurgte Syvklinge tankefuldt. "Tag dig i agt for at opmuntre mig, hvis du ikke føler dig overtydet om det."

"Ja, min ven," svarede Gaucher, "jeg ved ikke, hvad for en opfindelse du har gjort, og da jeg ikke forstår mig synderlig på mekanik, kunne jeg heller ikke bedømme den, hvis jeg kendte den; men der er én ting, som jeg sagde dig i formiddags, og som jeg gentager for dig i aften, da jeg føler mig overbevist om rigtigheden af den, og det er, at den, der tjener tolv francs om dagen, kan i løbet af et par år lægge sig nogle tusinde francs op og selv stille en fabrik på benene. Når det er gjort, må man se, hvorledes man kommer videre. For nogle lykkes det, og for andre mislykkes det; men der er intet i vejen for, at det kan lykkes, og jeg hører ikke til dem, som råder folk fra det. Mennesket har ret til at stræbe fremad og søge lykken, og det er måske oven i købet en pligt for dem, som har midlerne til det."

"Den enes held er en opmuntring for den anden," fortsatte Gaucher, "og hvis de, der slider og slæber, ikke så andre hvile sig og have det godt, ville de tabe modet. Gå du derfor din gang uden at lade dig skræmme, hverken af din gamle gudfader, der betragter alle indvånerne i den øvre by som hjemfaldne til Helvede, eller af Tonine, der har haft genvordigheder i sin barndom og nu tror at se noget lignende overalt. Desuden er du jo ung og har endnu brug for din frihed. Tænk derfor hverken på giftermål eller kærlighed. Du har ikke en dag, ikke en time at spilde, hvis du vil gøre din lykke."

Efter at Syvklinge havde taget afsked med Gaucher og Lise, skændte sidstnævnte på sin mand for de slette råd, han havde givet det unge menneske.

"Du er altså også ærgerrig?" sagde hun til ham.

"Ja, men min ærgerrighed går ud på at gøre dig lykkelig," svarede den kønne unge mand muntert.

"Det er smukt, hvad du der siger mig; men måske angrer du, at du har ægtet mig?"

"Nej, min tro om jeg gør," sagde Gaucher; "jeg ville aldrig have haft tålmodighed til at skrabe penge sammen til mig selv, og uden dig ville jeg ikke du til noget."

Dermed gav han sin kone et par kys. – Syvklinge, som stod ude på gaden, hørte svaret og lyden af kyssene; han følte ligesom et stik i hjertet.

"Tænk hverken på giftermål eller på kærlighed," mumlede han ved sig selv, "det var Gauchers ord, og det vil sige det samme som at give afkald på al glæde her i verden. På den måde skulle jeg altså tilbringe hele min ungdom uden at kende andet end slid og slæb; det er en slags fordømmelsesdom over min ærgerrighed."

I stedet for at gå hjem gik Syvklinge ud af byen og langs med strømmen. Det var en mørk nat, og gangstien oplystes kun af det sølvhvide genskin fra vandfaldene.

"Jeg burde ikke desto mindre føle mig let om hjertet," tænkte han i sit stille sind, "for nu er jeg fri for denne giftermålshistorie. Tonine er i grunden en brav pige; hun fremstillede sagen således, at Gaucher ikke fik anledning til at gøre mig bebrejdelser. Nu tror han, at det er hende, der ikke vil have mig, mens vi ville være blevet dødelige uvenner, hvis jeg havde været nødt til at fortælle sandheden. Ja, ja, det er vist: Tonine har en god forstand og et ædelt hjerte."

Mens Syvklinge således tænkte over Tonines opførsel, greb han sig uvilkårligt i at beklage, hvad der var sket og fortalte sig selv, at den største dumhed, han havde begået, måske ikke lå i, at han havde gjort kur til hende uden overlæg, men i, at han

havde givet afkald på hende med overlæg. Og nu følte den unge våbensmed sig pludselig såret over den halve foragt, der havde ligget til grund for Tonines foregivne afslag. Men hvis nu afslaget var oprigtigt ment og givet for ramme alvor? Hvis hun satte ham i klasse med sin svoger og troede ham i stand til at opføre sig på samme måde?

"Det ville både være dumt og uretfærdigt af hende," mumlede han uroligt; "men nej, det er en umulighed, at hun kan sætte mig i klasse med sådan en karl som Molino. Hvornår har hun set mig være beruset eller vise mig rå, og hvad rimelighed er der for, at jeg skulle blive det? Skulle da det være målet for min higen efter rigdom? Kan et menneske med forstand finde fornøjelse i at søge kroen og gøre slette bekendtskaber?"

Skønt Syvklinge følte sig overbevist om Tonines uretfærdighed, ransagede han alligevel sin samvittighed og fortsatte derpå:

"Nej, mit hjerte er ikke slet, og mit hoved er heller ikke forskruet. Det er hverken håbet om at slippe for at arbejde, der driver mig, eller en forfængelig higen efter luksus, som gør mig blind. Jeg har sat mig et højere mål. Jeg hører ikke til dem, der kunne indlade sig på et maskinmæssigt arbejde hele livet igennem; for enhver nogenlunde ædel karakter gruer for alt, hvad der hedder slaveri. Der ligger noget sløvende i dette værksteds arbejde, mens der er liv, bevægelse og afvekslende interesser i handelen. Skulle jeg ligesom min gudfader tilbringe tresindstyve år med at hamre på en jernstang, bestandig på samme måde og bestandig for at give den samme form? – Gudfader er gammel; i hans unge dage blev man aldrig til

noget, hvis man ikke var soldat. Nu er det anderledes, industrien regerer, og ungdommen kan opnå alt!"

Mens han således diskuterede med Tonines fantom, blev han grebet af en dyb sørgmodighed; for det forekom ham, som om nogen sukkede over ham og hende, og strømmens mumlen lød undertiden ligesom en hulken. Han vendte sig uvilkårligt om for at se, om han var alene, og da han havde overbevist sig om dette, blev han endnu sørgmodigere; for i hans indre lød en stemme, som klang endnu mistrøstigere end strømmens mumlen, og stemmen sagde: Nu står du ene for stedse!

Ærgerrighedens dæmon beroligede ham imidlertid snart.

"Bah!" sagde den usynlige rådgiver til ham, "Tonine er ikke fuldt så indskrænket som de andre, det er det hele! Hun ville ikke beklage sig, men stå med palmerne i hænderne; hun indså, at jeg ikke for alvor elskede hende, og at en pige af hendes kaliber kun ville være en klods om benet på en ung mand, som har en fremtid i vente. Hun er ret smuk; men hendes hvide hænder og prinsessemine forhindrer hende ikke i at have meget indskrænkede anskuelser, og desuden er hun belemret med denne demokratiske forfængelighed, som er den værste af alle forfængeligheder. Hertil kommer, at man, for at være forelsket i sin kone i den grad, at man kan ofre hende alle sine forhåbninger og indlade sig på et liv fuldt af slid og slæb, nødvendigvis må være lidt enfoldig ligesom den skikkelige Gaucher. Har man først brudt med håbet, så sløves man snart under det daglige arbejde; det kommer umærkeligt så vidt med én, at man ikke mere savner noget, ikke higer efter noget bedre, men lader tingene gå deres skæve gang. Lise er unægtelig en køn og ret forstandig kone, og da Gaucher ægtede hende,

blomstrede hun som en rose. To års ægteskab har været nok til at gøre hende til en skygge af sig selv, og nu da hun har to børn, holder hun ikke længere hævd over sit ydre, hvilket nok kan være en dyd hos en sparsommelig husmoder, men det må nødvendigvis gøre en mand kold og støde ham tilbage, med mindre han ligesom Gaucher også selv taber lysten til at holde sig pæn. På samme måde ville det formodentlig gå med Tonine, og kærligheden, som jeg havde ofret alt, ville da gå fløjten."

Under disse grublerier havde Syvklinge fortsat sin vandring og var kommet til et sted, der var så vanskeligt at passere i mørke, at han standsede og støttede sig til et fremspringende klippestykke for ikke at styrte ned i afgrunden. Han var kommet bort fra stien og vidste ikke, hvor han befandt sig.

4

Han genkendte først stedet, da han skelnede taget af en lille fabrik nedenfor sine fødder. Begge bredder af strømmen var i deres hele udstrækning omkranset af sådanne værksteder, som lå i en vis afstand fra hinanden og blev mindre og mindre, eftersom de fjernede sig fra byen. Nogle af dem havde en så farlig beliggenhed, at arbejderne både var udsat for at blive revet bort af strømmen, når det var uvejr og vandet steg, og for at blive knust af klippestykker, som på alle sider hang ud over hovedet på dem.

Syvklinge tænkte på, hvor stærkt og dog svagt et menneske er, der således indlader sig i kamp med den barske natur for at afvriste den et vandløb, som hvert øjeblik kan gøre en brat ende på hans forhåbninger og hans liv. Det var imidlertid så langt fra, at denne tanke skræmte ham, at han tværtimod kom til at huske på, at den usle, lille fabrik nedenfor hans fødder for øjeblikket var til salg og rimeligvis ville kunne fås for godt køb, da den person, der havde opført den, havde sat sin lille formue til her, og kreditorerne ville sælge fabrikken for ham.

"Ja," tænkte det ærgerrige unge menneske, "der har vi det. Det drejer sig ikke om at blive opslugt af strømmen eller lemlæstet af maskinerne: den der vover alt for at vinde alt, bryder sig ikke mere om sit skind end soldaten, der går i ilden; men man kunne blive rasende og fornægte Gud ved tanken om, at flid og stræbsomhed ikke nytter noget, hvis man ikke tillige har held med sig!"

Alting tjener imidlertid til næring for en dominerende lidenskab, og det var derfor så langt fra, at Syvklinge beklagede den stakkels fabrikant eller lod sig skræmme af hans eksempel, at han tværtimod tænkte på at benytte sig af hans uheld.

"Ja," sagde han, "det er vist, at denne rønne ikke vil komme til at koste mere, end hvad jeg kan tjene ved mine hænders arbejde i løbet af to år; nok et års fortjeneste vil være tilstrækkeligt til at betale inventaret og værktøjet. Jeg har lagt fire års fortjeneste op og kunne altså den dag i morgen blive min egen mand, fabrikant selv, rigtignok kun en lille fabrikant, men det har allerede meget at sige i ens fire og tyvende år. I en håndevending skulle jeg bringe dette lille etablissement i en blomstrende tilstand; derpå kunne jeg sælge det og få det dobbelte, ja måske det tredobbelte, af hvad det har kostet mig, for det; derved blev jeg sat i stand til at købe et større, og således gik jeg bestandig fremad, indtil jeg nåede mit mål."

Unge og entusiastiske mennesker er i almindelighed overtroiske. Syvklinge indbildte sig derfor, at skæbnen havde ført ham til dette sted for at udpege ham redskabet til hans lykke.

Han huskede sig om. Stedet var ham velbekendt som et af de ødeste og ensomste i Helvedesdalen. Imidlertid gik der dog en ret fremkommelig sti herfra til hovedvejen, som førte til den øvre by, og til den nedre kom man af en bjergsti, som kunne passeres af mulæsler.

Fabrikken gik under det ikke synderligt lovende navn af "Barakken" og stedet, hvor den lå, hed "Fortabelsens Svælg", hvilket lød endnu mere ildespående; men vandløbet var godt der, og klippegrunden solid til at bygge på, hvis man ville

udvide. Fabrikationen havde været af den beskedneste slags, nemlig have- og markredskaber, men da der lå flere større mejerier og landsbyer i nærheden, kunne man let sikre sig en regelmæssig afsætning ved at rejse rundt på markederne. Desuden kunne man med ringe bekostning føje fabrikationen af søm til fabrikkens nuværende produktioner.

Syvklinge, der excellerede i at smede kårder og dolkeklinger og montere disse ædle våben med smag, syntes ikke just godt om dette grove arbejde; men man kunne jo også ved dette lægge sin dygtighed for dagen, gøre de simple redskaber lettere og bedre, osv.

Han drømte sig et uafhængigt og virksomt liv. Han så sig i ånden som ejer af to eller tre stærke mulæsler, som bragte hans varer til flækkerne på sletten, eller hvad bedre var: Han så sig ridende rundt til de byer, der lå længere borte, på en rask lille bjerghest og knytte handelsforbindelser. Han gjorde bekendtskab med nye egne, han indåndede med begærlighed den rene, friske landluft – han, som nu i tolv år havde levet indelukket i den mørke Helvedesdal! Han stiftede bekendtskaber og satte sig i respekt. Ved sine kundskaber og sin retskaffenhed erhvervede han sig på få år almindelig agtelse og en udbredt kredit. Han steg stedse højere på lykkens stige, og der var kun én ting, som nagede ham, nemlig mindet om Tonine.

Jo længere han betragtede barakken i "Fortabelsens Svælg", desto fastere blev han i sin beslutning om at købe den. Fabrikkens ensomme beliggenhed og uhyggelige omgivelser tiltalte netop hans dristige karakter.

"Her vil jeg være herre og mester! Jeg vil holde arbejdere, som jeg skal behandle på en menneskeligere måde, end jeg er blevet behandlet af dem, der hidtil har høstet frugten af mit talent. Jeg bliver denne ørkens konge og behersker; ingen anden end jeg kan besejre strømmen og trodse dens rasen, ingen anden lyd end lyden af mit arbejde skal blande sig i dens brusen. Jeg opslår mit paulun her to eller tre år i det højeste; jeg skaffer mig nogle bøger og uddanner mig videre – rejserne hjælper også med, og når jeg tager herfra har jeg adskilligt mere inde, end dem, der giver sig mine af at have slugt alverdens visdom, skønt de hverken har set eller læst noget. Så vil måske den stolte Tonine angre, at hun lod mig gå uden at sige et ord eller gøre den mindste anstrengelse for at holde mig tilbage."

Barakkens ejermand var en vis Audebert, som Syvklinge ikke kendte særlig meget til, og som gik for at være en temmelig skørhovedet person. Han havde mødt ham nogle gange med ham, men havde altid holdt ham tre skridt fra livet, da han betragtede ham som en sladderhank og pralhals, som ingen fornuftige mennesker ville have noget at bestille med. Det var længe siden, at man havde set Audebert i den sorte by; han rejste rundt i omegnen for at søge et lån til at bringe sine forfaldne sager på benene igen, men ingen havde tillid til ham. For øjeblikket skulle han være i Lyon. Hvis han ikke kom tilbage, inden ugen var ude, ville hans kreditorer sælge rub og stub for ham. Syvklinge huskede, at man havde fortalt hans gudfader dette for et par dage siden.

Han blev derfor meget overrasket ved pludselig, ligesom han skulle til at vende tilbage til byen, at se et lys skinne i den forladte fabrik.

"Hejda!" tænkte han, "det er, ligesom det skulle være således! Der er folk og lys dernede. Jeg er ikke overtroisk, ellers kunne jeg let bilde mig ind, at en god eller en ond ånd førte mig til min lykke eller til min fordærvelse. Jeg må straks undersøge denne anstalt, som jeg aldrig før har sat min fod i."

Vejledt af det hemmelighedsfulde lys klavrede Syvklinge ned af klippen og kom til døren på barakken. Den var lukket; lyset kom fra et vindue i kvistetagen. Imidlertid hørte han ikke mindste lyd, som tydede på et menneskeligt væsens nærværelse.

Syvklinge bankede på, men hvad enten det nu var, fordi vandets brusen overdøvede lyden, eller man ikke ville høre ham, så kom der ingen og lukkede op. Hans nysgerrighed steg, og da han bemærkede, at lyset faldt på en klippeblok ude i vandet lige overfor fabrikken, løb han over en planke, som var lagt ud på blokken, og klatrede op på den for at kikke ind i huset. Vandløbet var så smalt på dette sted, at man med lethed kunne springe derover.

Nu blev han vidne til et besynderligt skuespil. En mand var alene i værelset og stod med ryggen vendt mod lyset, som faldt lige på hans skaldede isse. Han var i færd med at skrive noget på væggen med et stykke kul, og det kostede ham øjensynlig megen umage. Da han var færdig, vendte han sig om. Syvklinge så straks, at det var Audebert. Han var bleg, og hans øjne lyste med feberglans. Han tog et reb, slog en løkke på det, som han gjorde om flere gange, førend den syntes at vinde hans tilfredshed, og forlod derpå værelset.

En uhyggelig tanke opstod hos den unge våbensmed. Han stirrede opmærksomt på det, der var skrevet på væggen, og da

bogstaverne var meget store, lykkedes det ham at læse følgende ord, hvis mangelfulde bogstavering det imidlertid er overflødigt at gentage: "Jeg dør for min egen hånd af skam og græmmelse over at have mistet alt. Jeg har været en brav og redelig mand. Bed for min sjæls frelse."

Syvklinge fattede straks, at han havde overværet forberedelserne til et selvmord, og var netop ved at ile hen til døren, da den ulykkelige ejer kom tilbage. Han gik hen til væggen og slettede ordet "dør" ud for så at skrive det på en anden måde, men slettede det atter ud og bestemte sig til at skrive det om igen ligesom første gang. Grunden til hans ubestemthed var sandsynligvis, at han frygtede for, at man ikke skulle forstå ham, da han kendte sin svaghed i ortografien. Måske var det også en vis naiv forfængelighed, der rørte sig hos ham i dødsøjeblikket. Syvklinge spurgte hurtigt sig selv, hvorledes han skulle bringe den ulykkelige til at opgive sit usalige forsæt. Døren var aflåset, og inden han fik den sprængt ville det måske være for sent. Han fik et heldigt indfald og gav sig til at skrige af alle kræfter:

"Til hjælp, til hjælp, kammerater!"

Det gik her, som det altid går i lignende tilfælde. Den ulykkelige gamle mand, som måske allerede havde strikken om halsen, styrtede ud og stødte på Syvklinge, som greb ham i sine arme, idet han jublede over det heldige udfald af sin list.

"Ja, det var rigtignok en slem forstyrrelse," sagde den stakkels Audebert, da de var kommet til en forklaring; "men gemt er ikke glemt."

"Hvad er det for en snak, gamle kammerat?" sagde den unge arbejder, idet han fulgte ham ind i fabrikken. "Jeg ved nok, at

De har hverken kone eller børn; men har De da ikke en eneste ven i verden?"

"Nej, min gut, jeg har ikke længere venner, og når alt, hvad her er, bliver solgt, vil det knap være tilstrækkeligt til at dække min gæld."

"Nuvel, så byder æren Dem at blive ved at arbejde, indtil den er betalt."

"Sandt nok; men mit mod er borte, og da jeg føler, at jeg ikke længere duer til noget, så foretrækker jeg døden frem for at gå rundt og tigge."

Syvklinge tænkte ved sig selv, at man måske bedst kunne bringe manden på andre tanker ved at få ham til at fortælle om sine genvordigheder, og spurgte ham ud om det.

"Min historie er ikke fornøjelig at høre på," svarede den gamle mand. "Jeg har været gift og familiefader, ligesom din gudfader Laguerre, der kender mig og ved, at jeg aldrig har gjort nogen uret for så meget som en hvid. Vi var venner, men blev uenige, fordi jeg ikke ville lytte til hans råd. Da vi begge to i vort fyrretyvende år mistede vore koner og børn under smitsoten, gik vi hver sin vej. Din gudfader ville lægge penge op for at kunne tilbringe sin gamle dage i ro og fred; men det har ikke forhindret ham fra at blive halvfjerdsindstyve år gammel, uden derfor at høre op med at arbejde og lade hvilen falde på sig. Den, der holder af pengene for pengenes skyld, får aldrig nok af dem. Jeg vil ikke ligefrem beskylde din gudfader for gerrighed; jeg ved, at han har været meget god imod dig, jeg tror også, at han vil efterlade dig sine skillinger, og da du efter sigende skal være en skikkelig fyr, har hans slid ikke været forgæves. Men du kunne godt komme frem uden ham, og han kunne have

efterladt dig mere ved ikke at lade sine penge ligge brak. Jeg har båret mig anderledes ad; udfaldet har været uheldigt, men derfor tror jeg alligevel, at jeg har ret. – Men hvad kan det nytte, at jeg disker op med mine anskuelser. Du er naturligvis af samme mening som fader Laguerre og finder, at det er bedre at gemme pengene under lås og lukke end at bringe dem i omsætning?"

"Nej," svarede Syvklinge, "jeg deler ikke min gudfaders anskuelser, og derfor gør jeg heller ingen regning på hans efterladenskaber. Jeg håber snart at forlade den sorte by, og jeg ved, at han fra det øjeblik ikke længere vil interessere sig for min fremtid. Men det er Dem og ikke mig, det drejer sig om, og jeg forsikrer Dem, at De trygt kan meddele mig Deres anskuelser uden at frygte for dadel eller spot fra min side."

"Det er en anden sag!" udbrød Audebert. "Jeg ser, at du også har sans for et driftigt liv; men måske opfatter du det ikke på samme måde som jeg, og det er desangående, jeg vil udtale mig. Sandsynligvis bliver det for sidste gang ... Nu vel, jeg er ikke vred på Vorherre, fordi han har sendt mig en fornuftig knøs, der kan føre vidnesbyrd for mig, når jeg ikke længere selv er i stand til at forsvare mig. Men lyset går ud; da jeg tændte det, følte jeg mig overtydet om, at det ville vare længere end jeg. Kom ned ved vandløbet. Er der noget, som trøster mig, fordi jeg endnu er i live, så er det, at jeg nok engang får stjernerne at se. Der var ikke en eneste på himlen, da fortvivlelsen bemestrede sig mig, og nu klarer det lidt op i vejret ligesom i mit hjerte, der oplives ved din godhed. Men de mørke nætter kommer igen, min gut, og med dem en tanke, som er endnu mørkere end

graven – den tanke at jeg hverken er agtet eller afholdt af nogen."

"Det er utaknemmeligt sagt af Dem," svarede Syvklinge. "Fortjener De, at man skal nære venskab for Dem, som De siger, af hvad grund skulle jeg så ikke gøre det? Prøv på at indgyde mig det, inden De erklærer mig for ude af stand dertil."

"Du har ret, min brave gut!" udbrød Audebert, idet han greb våbensmedens arm. "Kom, kom, jeg skal fortælle dig alt, skrifte for dig ligesom for Guds åsyn."

5

Da de to håndværkere havde taget plads udenfor, begyndte Audebert på følgende måde:

"I mit fyrretyvende år kunne jeg let have giftet mig igen med en eller anden enke, for koleraen havde dengang ryddet ordentligt op i familierne; men dertil var jeg alt for bedrøvet over tabet af min kone og mine børn, og jeg følte mig desuden ikke i stand til at elske en anden så højt, som det er nødvendigt for at underkaste sig de møjsommeligheder og bekymringer, der er en nødvendig følge af ægtestanden. Den, der lever alene har kun sig selv at sørge for og kan altid komme ud af det. Vort håndværk er godt, og det kniber kun, når vi har alt for mange munde at fylde.

Jeg førte derfor i flere år et ensomt og trist liv; jeg arbejdede for at glemme min sorg og gav ikke noget ud, fordi jeg ikke var oplagt til spøg og lystighed. Følgen deraf var, at pengene sammenhobede sig af sig selv, og en dag, da jeg følte mig mere nedtrykt end sædvanlig, kom jeg på det indfald at gøre det samme, som din gudfader senere gjorde, nemlig tage et fader- og moderløst barn til mig og opdrage det som mit eget.

Herved fik jeg rigtig øjnene op for håndværkerklassens elendighed, for i det jeg bestræbte mig for at finde det barn, der mest trængte til min medlidenhed, opdagede jeg så mange (og næsten endnu flere blandt dem, der havde fader og møder, end blandt dem, sognet tager sig af) at jeg ikke vidste, hvem jeg skulle vælge. Og gerne havde jeg adopteret dem alle sammen. Jeg skiftede derfor plan og søgte at finde et middel til at

afhjælpe fattigdommen. Dette gav mig nok at spekulere på, og jeg havde ikke et øjebliks ro. Jeg tænkte først på en almindelig association, som vi allerede har gjort begyndelsen til i vore laugsartikler; men dertil krævedes en anselig indskudskapital og et velskrevet program. Da jeg følte, at jeg ikke var i besiddelse af de fornødne talenter og kundskaber til at stille et aktieselskab på benene og få formuende folk til at deltage i det, satte jeg mig i hovedet at rejse en kapital, som jeg straks kunne anvende til det fælles bedste. Jeg vidste endnu ikke rigtig, hvilke forslag jeg ville fremkomme med, og jeg lagde en hel del planer i den anledning, som det her ville være overflødigt at opregne, siden det mislykkedes for mig at rejse den fornødne kapital; men hvad jeg nok engang må gøre dig opmærksom på, min gut, det er, at det ikke har været lyst til vinding, som drev mig, men kun venskab for mine ulykkelige kammerater. Jeg havde læst om kong Henrik den Fjerde og ville ligesom han skaffe en høne i fattigmands søndagsgryde; forfængeligheden bemægtigede sig mig og det var, ligesom om en stemme bestandig råbte til mig: 'Fremad, og stol på dig selv! Du er udkåret til at blive en fader for folket i den sorte by!'

Det var dette, som ødelagde mig, min søn.

Jeg betragtede mig som et overmenneske, der stod udenfor de almindelige regler, og ville slet ikke lave nogle beregninger, fordi jeg følte mig fast overtydet om, at Forsynet ville komme mig til hjælp. Jeg skyndte mig at stikke mine sparepenge i denne rønne, som jeg betalte alt for dyrt, fordi jeg ikke havde tålmodighed til at prutte. Jeg engagerede mange flere arbejdere, end jeg havde brug for; følgen deraf var, at jeg snart så mig overlæsset med varer, som jeg afsatte med tab, fordi jeg

var alt for tillidsfuld, og denne tillidsfuldhed havde sin grund i, at jeg umuligt kunne tro, at folk ville snyde mig, når de hørte, hvilke ædelmodige hensigter jeg nærede.

Kort sagt jeg har gjort alt for megen regning på skæbnen, og den har rigtig moret sig med at føre mig bag lyset, for der kom et år, hvor jeg fik et ret godt udbytte, og så blev mit stakkels hoved rent fortumlet. Jeg bildte mig ind, at rigdommen nu kom strømmende ind til mig, og gik frem, som om jeg allerede besad den. Jeg købte adskillige jorder i den hensigt at anlægge et mønstermejeri.

Jeg ejede desuagtet intet; for min fortjeneste kunne knap dække mine tab. I begyndelsen gjorde jeg glat væk gæld, da jeg aldeles ingen frygt nærede for ikke at kunne betale, og senere hen da jeg begyndte at blive urolig, lagde jeg storartede planer til at redde mig ud af forlegenheden. Jeg indbildte mig, at jeg kun behøvede at fremsætte de ideer til menneskeslægtens bedste, der lidt efter lidt havde modnet sig i mit hoved, for at få dygtige folk til at tage sig af mig og hjælpe mig med at realisere mine planer. Da jeg ikke skrev synderlig godt, spurgte jeg mig til råds hos en brav og dygtig mand i den øvre by og stillede ham det forslag at meddele ham mine opdagelser, for at han kunne føre dem i pennen og gøre autoriteterne bekendt med dem. Det var herr Anthime, hvis søn er blevet læge her, som De ved. Rig er han ikke, men han er almindeligt agtet og afholdt her på egnen.

Han hørte tålmodigt og opmærksomt på mig; men da jeg nu på en studs skulle samle de tanker, der opfyldte mig, var det mig umuligt at finde ord til at udtrykke dem med, skønt man altid har sagt mig, at jeg besidder usædvanlige talegaver af en

håndværker at være. Kritisere de bestående forhold kunne jeg særdeles godt; jeg beskrev også med veltalenhed arbejdernes lidelser, men da det gjaldt om at fremkomme med det middel, jeg roste mig af at have udfundet, blev jeg forvirret og kunne hverken finde ud eller ind i det. Rimeligvis var det for sent at begynde; jeg havde allerede gennemgået for meget for min egen regning.

'Min ven,' svarede herr Anthime, 'alt, hvad der har stået dunkelt for Dem, er allerede blevet undersøgt, nedskrevet, offentliggjort og diskuteret af langt dygtigere folk. Man har endnu ikke løst problemet på en anvendelig måde, men man arbejder stadig på det. Der er smukt at arbejde på dette; men da der næppe findes noget vanskeligere problem at løse, må man være i besiddelse af geni og kundskaber for at kunne arbejde med nytte. Jeg betvivler ingenlunde, at De har en god naturlig forstand, men De er aldeles uvidende om, hvad der går for sig i ti miles afstand fra Deres sorte by, og kan ikke gøre dem noget begreb om vore samfundsforhold. De spilder Deres tid og piner Deres hjerne, uden at nogen har gavn af det. Efter min mening vil De derfor handle klogere i at tænke på Deres eget udkomme, og da jeg ved, at De er i stor forlegenhed, stiller jeg min pung og mit navn til Deres rådighed.'

Jeg var dum nok til at afslå begge dele. Jeg var dybt krænket og fortvivlet over at blive betragtet som en gal mand og en enfoldig person, mens jeg selv havde næret så store tanker om mig. Jeg tyede tilbage til min klippe ligesom Napoleon til St. Helena, og det varede ikke længe, førend mine tåbelige indbildninger vendte tilbage.

En ondskabsfuld dæmon drev øjensynlig gæk med mig; for her i ensomheden opfyldtes jeg af dystre tanker og udtrykte mig for mig selv på en klar og slående måde; men så snart jeg ville meddele mig til nogen, slog ordet mig fejl, og den ringeste modsigelse fra mine arbejdere var tilstrækkelig til at bringe mig ud af fatning.

En dag lagde jeg mærke til, at man ikke længere modsagde mig, men hørte på mig med en medlidende mine, ligesom om jeg havde en skrue løs. Jeg blev grebet af skam og tillige af en så heftig græmmelse, at jeg var rede til at begå enhver dårskab. Mit hoved svimlede, og jeg kom først til mig selv efter at have grædt længe og bittert. Mine affærer gik galere og galere og jeg blev forsømmeligere og forsømmeligere. Det kedede og harmede mig at beskæftige mig med dem; jeg følte kun lidt lise, når jeg slog dem i glemmebogen for at spekulere på mine projekter til menneskehedens bedste.

Hvad gør det til sagen, om jeg bukker under og går til grunde? Kan jeg blot efterlade verden et middel til at gøre andre lykkelige, så må det være trøst nok for mig – således talte jeg til mig selv, men jeg fandt hverken et middel til at gøre mig selv eller andre lykkelige.

Da udpantningen stod for døren, og jeg så mig truet med personlig arrest, fik jeg først øjnene op for virkeligheden, og jeg indså, at den fornuftige og menneskekærlige mand, der havde advaret mig, havde haft ret. Jeg gik til ham og bad ham om at kautionere for mig; men det var for sent; han var blevet stødt over min uforskammethed og fandt desuden, at han, ved at lade mig beholde min fabrik, også ville lade mig beholde mine illusioner. Han tilbød mig derfor blot en foreløbig

understøttelse, der forekom mig som en ny fornærmelse, og som jeg afslog.

Nu faldt det mig ind at tage livet af mig, og fra det øjeblik af følte jeg mig lettere om hjertet. Du ser mig så rolig, min søn, fordi jeg betragter mit selvmord som en protest mod alle de slette domme, man har fældet over mig. Man har udskældt mig for en vindmager, fantast, stodder, bedrager og Gud ved hvad mere! Når vognen hælder, skubber alle til. Vorherre skal være mit vidne, at jeg ikke har villet bedrage nogen og at mit uheld daterer sig fra min uvidenhed, som herr Anthime sagde. Måske har også sorgen over at have mistet kone, søster og tre børn i løbet af otte dage og det derpå følgende ensomme liv, som jeg ikke var vant til, gjort mig forstyrret i hovedet. Jeg har været gal, det tilstår jeg, og nu har alverden vendt mig ryggen; men jeg har også været oprigtig, mine bestræbelser er udelukkende gået ud på at gavne mine medmennesker. Jeg har været godtroende og tillidsfuld, jeg har stolet på Gud, stolet på mig selv og andre. Men jeg har taget fejl, den ting er sikker. Heraf følger imidlertid ikke, at jeg skal være en kryster og en løgner, og for at give verden et bevis på det modsatte, har jeg besluttet at gøre en ende på mit liv enten i dag eller i morgen."

"Ja, da er det rigtignok en meget dårlig beslutning," svarede Syvklinge efter at have tænkt sig om et øjeblik på, hvorledes han bedst skulle få Audebert til at opgive sin beslutning. "Det vil ikke lykkes Dem at genoprette Deres renommé på den måde, tværtimod! Man vil sige, at De har følt samvittighedsnag; for enhver ved, at en mand, som har en rolig samvittighed, altid kan trøste sig over sin ulykke. Efter min mening begår De den

største dårskab ved at tage livet af Dem selv; for man vil foragte Dem i stedet for at beklage Dem."

Truslen lod til at gøre et stærkt indtryk på Audebert, som gentog flere gange:

"Foragte mig, mig! Skulle der virkelig gives folk, som er hårde og uretfærdige nok til at foragte en stakkels mand, der har haft mod til at tage livet af sig?"

"Dertil kræves ikke synderligt mod," svarede Syvklinge; "det er hurtigt gjort, og der fordres mere til at leve og begynde sit liv fra nyt af –"

"Der fordres for meget!"

"Altså har De ikke nok?"

"Meget muligt. Jeg vil ikke have andre at takke for mit brød efter så længe at have håbet, at *jeg* kunne give *dem* det."

"Kan det da kaldes at have andre at takke for sit brød, når man får penge af dem til gengæld for det arbejde, man laver for dem? På den måde vil ingen kunne kalde sig en fri mand, og kun lediggængere og tyve ville have ret til at knejse med nakken."

Syvklinge, der havde en god forstand og et ædelt hjerte, fortsatte med at prædike fornuft for den overspændte Audebert og fik ham til sidst til at love, at han ikke skulle lægge hånd på sig selv, førend efter tre måneders overvejelse. Mere kunne han ikke få ham til at love; men derpå gav han sit ord, og det var allerede meget i den sindsstemning, hvori han befandt sig.

"Siden De nu er blevet lidt fornuftigere," fortsatte den unge våbensmed, "må De oprigtigt sige mig, hvad Deres fabrik er værd. Jeg skal betale Dem den over vurderingssummen, og når

Deres gæld er klaret, skal De se, at folk ikke længere vil vende Dem ryggen."

"Hvad siger du, stakkels dreng?" udbrød Audebert; "vil du købe denne rønne? Nej, på ingen måde! Jeg holder alt for meget af dig og har for megen agtelse for dig til at råde dig til dét. Stedet er forbandet, Satan regerer her, og intet menneske vil kunne komme ud af det her, siden jeg ikke har været i stand til det."

"Undskyld, men det er ingen grund, siden De selv indrømmer, at De har styret Deres sager slet. Men hør engang, skulle vi to ikke slå vore pjalter sammen? Jeg beholder Dem her som mestersvend, og De kan så af og til åbne Deres hjerte for en ven, som ikke vil gøre sig lystig på Deres bekostning; for jeg indser godt, at om De end ikke er klog nok til at gøre menneskeheden lykkelig – klogere folk end De har heller ikke mægtet det, efter hvad det lader til – så er De dog ikke noget almindeligt menneske. Jeg har hørt på Dem med megen fornøjelse, og det er så langt fra, at jeg foragter dem, der har en fiks idé, at jeg tværtimod finder, de er at foretrække for dem, som hverken har hjerte eller hoved."

"Gud ske lov!" udbrød Audebert, "det var da endelig nogle ord, som trøster mig mere end alle fornuftsgrunde. Jeg går ind på det, jeg vil arbejde hos dig og i morgen følges vi ad til prokuratoren, som har mit bo under behandling. Jeg skal gøre alt, hvad der står i min magt, for at du kan få barakken for godt køb, uden at det går ud over mine kreditorer."

Syvklinge ville ikke lade sin nye ven tilbringe natten alene på klippen, da han frygtede for et tilbagefald. Han slettede derfor indskriften på muren og tog ham med hjem til sin gudfader i

den sorte by. Det var hans hensigt at give ham sin seng, for han var lidt ømfindtlig af sig og ville hellere ligge på gulvet end have en sovekammerat; men Audebert ville på ingen måde tage imod tilbuddet og sagde, idet han pegede på gudfaderen, der snorkede, så det rungede i værelset:

"Det er ikke første gang, at jeg og ham der har delt seng sammen. Vi har været venner og kammerater i vor ungdom; jeg ved, hvor hårdt han sover, og indestår dig for, at han ikke vil lægge mærke til mit naboskab."

Fader Laguerre blev virkelig også meget forbavset, da han efter sædvane vågnede lidt før daggry og mærkede, at han havde en sovekammerat ved sin side. Han troede først, at gudsønnen havde haft noget i hovedet, da han kom hjem, og havde taget fejl af sengen. Af den grund begyndte han at brumme og puffe til den påtrængende gæst; men nu vågnede Audebert og sagde:

"Halløj, hvad skal det betyde? Det er ingen hund, der er hoppet op i sengen til dig, men en gammel ven, hvis seng, bord og pung ville have stået til din rådighed, hvis han havde gjort sin lykke. Nu har han rigtignok mistet alt, men det er ingen grund til at foragte ham. Giv ham hånden og lad ham få tid til at stå op og gå."

"Ja, jeg ser nok, hvorledes det forholder sig," svarede Laguerre, idet han rynkede sine buskede bryn; "visen er ude, De har hverken at bide eller brænde, hverken smigrere eller venner, og nu kommer De for at gøre fordring på gæstfrihed, omtrent ligesom de dovne fugle, der bemægtiger sig andres rede, fordi de ikke selv gider bygge sig en."

"Tak," svarede Audebert, idet han klædte sig på for at gå; "det vil sige så meget, som at De jager mig ud af Deres. Jeg burde have ventet det og gjorde det egentlig også ... Men når man er ulykkelig, så gør en fornærmelse mere eller mindre ..."

"Hold mund!" udbrød smeden opbragt, "det er mig, der er blevet fornærmet. De har krænket mig ved at glemme, at jeg var Deres ven, og lade som om De var bange for at få afslag af mig. De er en slet og egenkærlig person og fortjener ikke, at jeg skal tilgive Dem. Men bliv nu, eller også er det for bestandig forbi imellem os."

Syvklinge hørte skænderiet fra sin seng og kunne ikke bare sig for at trække på smilebåndet over sin gudfader, som på en gang fandt Audebert for nærgående og for tilbageholden. Der var kun ringe udsigt til, at de kunne blive enige på den måde; for skønt Audebert havde langt bedre forstand end sin kammerat, besad han dog ikke synderlig større dømmekraft. De to gamle mænd var lige ved at rive de få hår af hinanden, de havde tilbage, fordi den ene anmodede den anden om et håndslag, som denne ikke ville tilstå ham, førend man også havde gjort fordring på hans pung.

"Jeg ved nok, hvad De tænker, og hvad De fortæller om mig," sagde den gamle smed. "De lader Dem forstå med, at jeg er en gammel gnier, som ruger over sine skimlede dalere, og De vil udsætte Dem for den skam at blive udpantet, skønt De overmåde godt ved, at De kunne få penge hos mig, hvis De bare ville beære mig med Deres besøg. Men herren er stolt; han har bildt sig ind at være klogere end alle andre mennesker og ladet hånt om sine ældre kammerater; for jeg er en ældre arbejder end herren, og derfor skylder han mig respekt, hvor dum og

uvidende jeg end er. Det tilkommer Dem at komme til mig og ikke mig at komme til Dem. Men siden De nu engang er her, må man vel bære over med Deres dårskab. Her er penge, herre, en hel skuffe fuld! Ja, se, der ligger de, den dumme gniers skimlede dalere! Tag så meget, De behøver, og vær ikke så bæstisk at takke mig. Siden De først er kommet til mig, da det ikke kunne nytte Dem at komme til andre, så skal De have tak for Deres smukke ord! Deres venskab skøtter jeg ikke om; jeg er for længe siden hørt op med at tro på det!"

Mens den gamle mand talte således, fo'r han halvt påklædt frem og tilbage i værelset med pengeskuffen i hånden, som han til sidst kastede på gulvet, da han så, at Audebert var blevet fornærmet over hans væsen og afviste det fortørnede venskabs almisse med en stolt mine.

6

Det kostede Syvklinge en del umage at berolige og forsone de gamle. Audebert og han var blevet enige om at fortie selvmordsforsøget; for smeden var meget religiøs og ville have følt sig oprørt over det. Audebert indså det og begyndte at skamme sig over sin modløshed. Syvklinge fremstillede derfor deres møde som foranlediget med overlæg af ham og greb lejligheden til at underrette gudfaderen om sine planer med den lille fabrik, Audebert var tvunget til at sælge.

"Gratis vil den brave mand ikke modtage din understøttelse," sagde han, "dertil er han alt for stolt, og i dette tilfælde har han ret. Lad ham derfor frigøre sig for sine forpligtelser ved salget og ved arbejde hæve sig igen i den offentlige mening. Jeg skal gå ham til hånde både i den ene og den anden henseende. Lykkes det mig ikke, så lover jeg dig i hans navn, at han af sig selv skal komme og gøre fordring på dit venskab og dine gode råd."

Audebert var Syvklinge meget taknemmelig for hans mellemkomst. Han kendte den gamle smeds sære karakter og ville ikke for alverden have været afhængig af ham. Han havde foretrukket at hænge sig nok engang.

Nu drejede det sig om at få Laguerres samtykke til gudsønnens foretagende. Syvklinge, der var herre over sine egne sparepenge, kunne ganske vist sætte sig ud over dette, og ville rimeligvis også have gjort det i tilfælde af et afslag, da han besad en meget fast karakter; men det ville have smertet ham dybt, fordi han holdt inderlig meget af gudfaderen. Han forklarede ham dette med få ord og fik ham hurtigere til at gå

ind på det, end Audebert havde ventet, da han besad megen indflydelse på ham.

"Er det virkelig din agt," svarede smeden, "så har jeg ingen ret til at sætte mig imod. Det er dine egne penge, du vover. Spurgte du mig om min mening, så ville jeg svare, at man må gemme det, man har tjent i sit ansigts sved, for det tilfælde, at man skulle blive syg eller komme til skade, eller at det altid er godt at have et par skilling ved hånden til at hjælpe en nødlidende slægtning eller ven med, selv om man er heldig nok til at bringe sit eget kadaver i havn. Men du er endnu så ung, at du kan begynde på frisk, hvis du skulle miste dine penge; jeg er desuden til års, og det, jeg har skrabet sammen, tilfalder naturligvis dig. Det er ikke just meget, men en slump er det dog, og jeg tror næppe, du kommer til at vente længe på det. Har du derfor lyst, så lad stå til. Du vil etablere et værksted på strømmen? Lad gå, jeg foretrækker det i hvert tilfælde for en butik i den øvre by. Du bliver her i sognet, og det vil ikke mere falde dig ind at forlade det. Lad os nu ikke spilde tiden med at vrøvle mere om den ting: Et ord er et ord, og dermed er den sag afgjort. Gå hen og snak med prokuratoren, og siden vi skal skilles ad, så vil jeg se at få en lærling i dit sted, for jeg er for gammel til at bo alene."

"Nej, således har jeg ikke tænkt mig det," svarede Syvklinge. "Vi to vil ikke skilles ad. Der er ingen beboelseslejlighed i den omhandlede fabrik, og i din alder falder det desuden vanskeligt at vænne sig til noget nyt. Jeg derimod har gode ben, og det er kun en kort vej for mig at gå derhen om morgenen og komme hjem om aftenen. Har jeg held med mig, så sælger jeg fabrikken

og køber mig en nærmere her ved, hvor jeg tiere kan nyde godt af dine råd".

"Ja, men hvor jeg heller ikke flytter ind," svarede Laguerre smilende. "Man må være herre i sit eget hus. Jeg holder ikke af at blive modsagt og vil lige så nødigt modsige nogen. Foreløbig bliver du hos mig, og jeg takker dig. Jeg tror for resten ikke, at jeg længe vil nyde godt af dit selskab, skønt jeg, hvis det er Vorherres vilje, nok ønskede at gøre det så længe som muligt."

To måneder gik, førend Syvklinge kunne overtage sin fabrik. Købet blev sluttet på en fordelagtig måde både for ham og Audebert; for hvis man havde ventet, indtil auktionen kunne finde sted, ville ejendommen have tabt så meget i værdi, at det ikke ville have været til gavn for køberen, men tværtimod have tjent til at bringe fabrikken i komplet miskredit. Den unge våbensmed lagde megen dømmekraft og klogskab for dagen ved denne lejlighed, det vil sige: Den klogskab, som ikke spekulerer i andres ulykke, men går lige til målet uden at forurette nogen til fordel for sin egen pung. Heri fulgte han villigt sin gudfaders råd, der havde meget rigtige begreber om ærens fordringer, og erklærede, at et slet renommé aldrig kunne afgive en god driftskapital for en håndværksmand.

Audebert var en ret god arbejder. Når han ikke længere kunne spekulere for egen regning, ville han være særdeles brugbar til at lede arbejdet og kunne også selv præstere sin rundelige andel. Han opslog atter sin bopæl i fabrikken og indsatte sig selv til dens bevogter sammen med en flink lærling. Barakken blev underkastet en grundig reparation, værktøjet blev kompletteret og til dels fornyet, og Syvklinge så sig nu i

spidsen for seks håndværkere, af hvilke fire arbejdede på akkord og to på dagløn.

Da han tilnærmelsesvis opgjorde overskuddet af den første uge, overraskedes han på en mindre behagelig måde ved at se, at det knap udgjorde halvparten af det, han selv kunne have tjent ved at arbejde hos andre tolv timer daglig. Selvbesiddelsen er en drøm om lykke og tryghed, som mennesket i grunden ikke overvurderer, siden den skænker ham håbets behagelighed; men virkeliggørelsen af denne drøm er en skuffelse ligesom alle andre virkeligheder. Inden for kort tid kom Syvklinge til erkendelse af, at jo mere man komplicerer sin tilværelse, des flere bekymringer og farer udsætter man den for. Han indså med ruelse, at han ikke var hårdhjertet nok til sikkert og hurtigt at kunne erhverve sig rigdom. Han var ikke karrig og kunne ikke prutte. Det gjorde ham ondt for hans arbejdere, når de var syge eller i trang. Han forstrakte dem med penge, som han først sent og undertiden slet ikke fik tilbagebetalt. Han gjorde nu en opdagelse, som han ikke havde haft nogen anelse om i sin tidligere stilling, nemlig: At alle mennesker er mere eller mindre utaknemmelige, og at enhver ser mest på sin egen fordel. Han fandt alverden nærig og følte med skræk, at han selv stod i begreb med at blive det.

Når hans gode hjerte havde forledt ham til en eller anden svaghed, ville han genoprette det lidte tab og arbejdede over sine kræfter. Som en følge deraf var han undertiden så træt, at han savnede sin fordums frihed, der var blevet betragtet som slaveri af ham. Nu var han først rigtigt blevet slave. Gauchers forudsigelse, at han ville komme til at give afkald på alt, hvad der hed glæde og lykke, gik i opfyldelse. Der var dage og timer,

hvor modløsheden greb ham, men det var for sent til at trække sig tilbage. Han måtte kvæle sine ungdomstilbøjeligheder og finde sig i sine savn.

Den første sorg, der ramte ham, skrev sig fra det menneske, hvis ære og liv han havde frelst. Audebert var lutter erkendtlighed; han arbejdede fra morgen til aften og passede fabrikken med største omhu i de første tre uger. Men det var kun en stråild; han fik snart et tilbagefald og begyndte atter at prædike sine ideer for de andre arbejdere.

Den første bebrejdelse fra den unge principal gjorde et dybt og smerteligt indtryk på ham. Han tilbragte tre dage med at bebrejde sig selv sit fejltrin og viste sig så modfalden, at Syvklinge var nødt til at give ham gode ord igen og bede ham om forladelse for at få ham til at arbejde.

Syvklinge holdt rigtignok heller ikke sine løfter. Han havde ladet Audebert forstå, at han i ham ville finde en opmærksom tilhører og oprigtig beundrer af hans filosofiske teorier, og han havde indbildt sig selv, at han ville finde en nyttig adspredelse i omgangen med denne naive tænker, der undertiden kunne være så veltalende og altid var overbevist om sin ret, selv når han fremkom med de største tåbeligheder; men han indså snart, at det i længden er umuligt at høre på folk, som mangler indre klarhed og ikke kan tåle alvorlig modsigelse. Syvklinges medfødte gode forstand oprørte sig mod de paradokser, Audebert fremkom med; hans adspredte mine og hans bestræbelser for at lede samtalen hen på deres daglige beskæftigelser var dolkestik for den stakkels fantast, der snart betragtede det som en fornærmelig hån og snart som en fortjent domfældelse af hans ideer. I sidstnævnte tilfælde følte

han sig navnlig ulykkelig og gik da omkring med en fortvivlet mine, som spåede allehånde. – Syvklinge havde i smug flere nætter våget i nærheden af barakken af frygt for, at hans ulykkelige ven atter skulle føle sig fristet til at lægge hånd på sig selv; for de tre måneder var nu gået, og Syvklinge vovede ikke at anmode ham om en fornyelse af kontrakten. Han frygtede for, at forsøget skulle mislykkes ham og kun tjene til at minde Audebert om, at han nu havde sin frihed.

Gudfaderen havde kun en eneste gang besøgt sin gudsøns fabrik, og det var kort efter, at han havde tiltrådt den. Han gav hverken sit bifald eller sit mishag til kende med noget. Det følger af sig selv, at den unge mand havde indført de nyeste metoder i sin lille fabrik, og det følger ligeledes af sig selv, at den gamle mand ikke kunne bekvemme sig til at erklære dem for bedre end de gamle, skønt den daglige erfaring måtte overbevise ham. Han troede ikke, at Syvklinges foretagende ville lykkes, men vogtede sig vel for at sige ham det, da han af egen erfaring vidste, at modsigelse kun tjener til at anspore stridige karakterer. Gaucher, Lise og et par gamle venner, som spurgte ham, hvad han syntes om foretagendet, gav han til svar:

"Snavs! Stedet duer ikke, og slipper knøsen helskindet fra det efter fem-seks års slid og slæb, så kan han takke sin Gud, og det vil være ham en lære for fremtiden. Men siden han nu engang hører til de ærgerrige, så må han i hvert tilfælde hellere have begået denne dumhed end opgive sit håndværk og forlade den sorte by. Når jeg ser vore lapse her hænge alt, hvad de tjener, på kroppen, og om søndagen at gå udmajede som herrer til den 'kulørte' by deroppe og spille billard og drikke punch, for så mandag morgen at komme forsvirede og halvfulde hjem med

tomme lommer og uden at have profiteret andet end nogle nymodens talemåder, som de anvender forkert – så finder jeg, at min gudsøn har båret sig meget fornuftigere ad, og jeg glæder mig da over, at det er lykkedes mig om just ikke at indpode ham mine anskuelser, så dog kærlighed til sin håndtering og lyst til at blive ved den og i sognet her."

Gaucher havde derimod delt sin vens forhåbninger. Han var ung og tillidsfuld lige som han.

"Bah!" sagde han til sin kone, da hun søgte at overbevise ham om, at han var lykkeligere end Syvklinge, "man er altid lykkelig, når man kan følge sit eget hoved. Det er nu min fornøjelse at leve og arbejde for dig; er Syvklinge af en anden anskuelse, så har han gjort ret i at følge sin tilbøjelighed. Lad os blot ikke berøve ham modet, men være rede til at hjælpe ham med alt, hvad der står til vor rådighed."

Fire måneder var gået. Det var en søndag, og Syvklinge var dagen i forvejen kommet hjem fra en forretningsrejse i omegnen, der havde haft et mindre gunstigt udfald, end han ventede. Han plejede almindeligvis at tilbringe helligdagene i den sorte by hos sin gudfader og sine venner; men Audebert var syg, og Syvklinge var nødt til at blive hjemme for at passe ham.

Han ville benytte lejligheden til at gennemse sine bøger, som han antog for at være i den bedste orden. Han regnede selv særdeles godt, men holdt på grund af sin virksomme karakter mere af at beskæftige sig med håndværket og de løbende forretninger end med bogføringen. Audebert var også en ret god regnskabsfører, og hans strenge samvittighedsfuldhed drev ham til at være lige så påpasselig for andre, som han havde været forsømmelig for sig selv. I løbet af det første kvartal havde

han givet beviser på dette; men da Syvklinge nu gennemløb regnskaberne for den fjerde måned, gjorde han den opdagelse, at manden i sin forstyrrede tilstand havde opført forskellige summer til indtægt, som sandsynligvis skulle have været ført til udgift. Fejlen var ikke så let at rette, og Syvklinge indså, at han ikke længere kunne stole uindskrænket på sin ven, men at han for fremtiden kom til at gøre alting selv. Han ville ikke forstyrre den syge ved at gøre ham opmærksom på hans bommerter, og da han havde været fraværende hele ugen, mente han, at han ville gøre vel i at foretage en grundig undersøgelse af sine maskiner og sit værktøj.

Han fandt den samme uorden dér som i regnskaberne og opdagede til sin store forbavselse, at hovedhjulet i maskineriet var blevet ubrugeligt ved en eller anden tilfældig omstændighed, som man havde undladt at meddele ham. Det måtte øjeblikkelig underkastes en reparation, medmindre man ville udsætte sig for at komme til at standse arbejdet et par uger. En håndværker, som særligt befattede sig med denne art reparationer, måtte tilsiges, for at man straks om morgenen kunne tage fat. Han kunne ikke lade være at tale til Audebert om hjulet, og patienten svarede ham, at det var gået i stykker i hans hoved, da han nyste.

Syvklinge så, at han talte i vildelse, og blev nu alvorligt bekymret. Han havde aftenen i forvejen pålagt en af sine arbejdere at gå til lægen; men der kom ingen læge, og det var tydeligt, at arbejderen havde glemt det, eller at lægen ikke holdt af at vove sig op ad den farlige fjeldsti, da det hele dagen havde truet med uvejr.

Patientens tilstand blev mere og mere foruroligende, og nu brød uvejret løs for at sætte kronen på ulykken. Stormen trængte stødvis ned i svælget, og strømmen, der steg med forfærdelig hurtighed, gjorde mine til at oversvømme fabrikken. Grantræerne på klippeskrænterne knagede og bragede; en hagl af grus og sten styrtede ned på taget af den skrøbelige fabriksbolig, som det mindste fjeldskred straks ville have knust. Da stormen lagde sig, blev den syge også roligere, eller rettere sagt: Han skiftede angst. Regnen, der piskede på ruderne og afkølede atmosfæren, virkede formildende på hans spændte nerver; men han blev nu grebet af en barnagtig skræk, brast i gråd og gentog den ene gang efter den anden sin gamle vise: At stedet var forbandet, og at Djævlen lå på lur her.

Syvklinge havde nok at bestille med at forsvare sig mod vandet, som vedblev at stige, skønt han skyndte sig alt, hvad han kunne, for at flytte bommene og give det afløb. Han var ene om dette stykke arbejde og udfoldede med fare for sit liv en næsten overmenneskelig kraft og virksomhed. Audeberts stønnen og klynken, som stadig lod sig høre mellem tordenens rullen og strømmens brusen, satte ham i en slags raseri; for han følte, at denne sygelige modløshed berøvede ham hans åndsnærværelse. Forgæves søgte han at overdøve klagetonerne ved forbitrede eder; han havde snesevis af gange råbt til Audebert, at han skulle forlade fabrikken ad bagdøren, men Audebert forstod ham ikke, og Syvklinge, der begyndte at opgive håbet om at kunne redde sin ejendom, tænkte allerede på at lade det gå, som det kunne, og slæbe den syge op på klippen, enten med det gode eller det onde.

Der var endnu en planke tilbage, som drev strømmen mod huset, og kunne han få den bort, ville alting sandsynligvis være reddet.

Hidtil havde den modstået hans anstrengelser, men nu lykkedes det ham at få den op ved anspændelse af alle sine kræfter. Hans fødder gled imidlertid på de våde sten, og han stod på nippet til at styrte ud i strømmen, da en hjælpsom hånd ved et temmelig svagt, men velanbragt stød gengav ham ligevægten, netop i samme øjeblik, da planken rejste sig lige foran ham, og han kunne støtte sig et sekund på den. Samtidig trak hånden ham tilbage, og han befandt sig nu i sikkerhed, mens vandet, der havde fået nyt afløb, ophørte med at slå med voldsomhed mod fabrikkens fundament. Alting var reddet. Syvklinge, der selv var reddet fra en næsten uundgåelig død, vendte sig om for at se, hvem der var kommet ham så belejligt til hjælp, og stod som forstenet ved at genkende Tonine Gaucher.

7

Det var længe siden, at Syvklinge havde stået ansigt til ansigt med Tonine. Han havde rigtignok undertiden set hende i forbigående, når han gik til og fra fabrikken, og om søndagen, når han besøgte Gaucher, havde han flere gange hørt hende smutte ud af den ene dør, ligesom han kom ind af den anden. Hun syntes at ville undgå ham, og da han ikke følte sig fri for skyld imod hende, sørgede han også på sin side for ikke at blive nødt til at tale med hende.

Denne gang var han imidlertid nødt til at hilse på hende. Han takkede hende og spurgte, hvorledes hun kom her i dette forfærdelige uvejr.

"Ganske tilfældigt," svarede Tonine, idet hun skyndte sig ind i værkstedet og rystede sin drivvåde kåbe. "Det var godt vejr, da jeg gik ud, og jeg var netop på vej for at besøge min plejemoder i landsbyen deroppe, da uvejret overraskede mig. Jeg søgte ly bag et klippestykke og havde stået der endnu, hvis ikke doktoren var kommet forbi og havde tilbudt mig en plads i sin vogn. Han sagde til mig, at han skulle se til en syg i nærheden, og at han ville køre mig tilbage til den øvre by. Det var altid at foretrække for at blive stående under klippestykket, hvor jeg kun havde dårligt ly. Undervejs fortalte han mig, at han skulle til Dem, og at han ikke kendte vejen ned til Svælget, da han aldrig før havde været her. Jeg gik derfor ned med ham, og vi havde møje nok med at holde os på stien. Her har De os. Doktoren er deroppe hos Deres ven Audebert; jeg ventede ikke at finde Dem hjemme, da jeg har hørt sige, De tilbringer hver

søndag i byen, og jeg ville derfor se, om der ikke var nogen i værkstedet til at passe den stakkels mand, da jeg traf Dem i færd med at slås med strømmen."

"Ja, og uden Dem, Tonine, ville jeg rimeligvis totalt have tabt slaget."

"Nej, på ingen måde. Havde De skullet falde, så havde jeg ikke haft kræfter nok til at holde på Dem."

"Jo undskyld, det var Deres gode hjerte, som gav Dem styrke til at holde på mig."

"Man behøver da ikke at have noget synderlig godt hjerte for at redde et menneske fra at drukne. For resten ville De nok være sluppet op af vandet. Jeg husker tydeligt, da De som dreng stak hovedkulds ud i Helvedeshullet med min fætter Louis."

"Husker De det, Tonine? Jeg troede, at De havde glemt alt, hvad der angik mig, og jeg kan ikke nægte, at jeg fortjente det."

"Sniksnak, det drejer det sig ikke om," svarede Tonine. "Se først op til den stakkels gamle, som vel næppe kan sige doktoren ordentlig besked."

"Bliver De da her imedens, Tonine?"

"Det gør jeg rigtignok; det er ikke et vejr til at spadsere i."

"Men lad mig i det mindste tænde op på essen for at varme Dem; det er gjort i en håndevending."

Syvklinge tændte op uden at vente på svar og satte blæsebælgen i bevægelse; derpå skyndte han sig op til kvistkammeret, hvor den syge lå.

"Mennesket er meget angrebet," hviskede doktoren til ham, "og han er ikke let at behandle. Der må hurtigt sendes bud til den øvre by efter de lægemidler, jeg har skrevet op, og De må

tvinge ham til at tage dem, for han synes ikke just videre oplagt til at følge mine forskrifter."

Syvklinge havde ingen at sende og vovede ikke at lade Audebert være alene. Han bad lægen om at vende tilbage til byen og sende ham medicinen med et ilbud.

"Det varer alt for længe," sagde Tonine, som var kommet til. "Det er søndag og tilmed dårligt vejr, så De vil knap finde nogen at sende. Gå selv, Syvklinge, jeg skal blive her imedens og passe den syge."

"Nej, nej, det kan De ikke; han er vild."

"Nej, han er ikke," svarede hun, idet hun lagde hånden på den syges arm. "Feberanfaldene er forbi. De kan være ganske rolig, vi to forstår hinanden godt, ikke sandt, fader Audebert?"

"Hvem er du, mit barn?" spurgte den gamle mand, idet han søgte at samle sine tanker. "Aha, nu ser jeg det, du er den stakkels Susannes søster. Nej, du har ret, jeg vil ikke gøre dig fortræd; det går dig ligesom mig, du har haft nok af det i dit liv."

"Der kan De høre," sagde Tonine til Syvklinge, "doktor Anthime vil bringe Dem hurtigt til byen, han har en god hest."

"Anthime!" udbrød Audebert, der havde fået sin forstand tilbage ligesom ved et trylleslag, efter at Tonine var kommet; "så har De en brav mand til fader, som jeg har vist mig meget utaknemmelig imod. Hils ham fra mig og bed ham om forladelse på mine vegne."

Da Syvklinge var kommet til vogns med den unge doktor, udspurgte denne ham om Tonine.

"Jeg husker godt søsterens giftermål med Molino," sagde han; "Tonine var dengang et barn. Fra den tid af har jeg ikke været her; jeg har studeret i Paris. Da jeg for kort siden kom hjem,

kendte jeg ikke længere nogen her. Jeg traf tilfældigvis den unge pige på vejen til Dem og blev slået af hendes sprog og dannede væsen. Hun er altså ikke gift, men formodentlig har hun ligesom alle fabrikspigerne i den sorte by en elsker?"

Da Syvklinge uvilkårligt rynkede panden, rettede han sig selv og sagde:

"En kæreste, mener jeg."

Syvklinge svarede temmelig koldt, at Tonine var en anstændig pige og nød almindelig agtelse.

"Det undrer mig ikke," svarede den unge læge i en overbevist tone.

Efter nogle spørgsmål og ytringer om Audebert, som faderen havde omtalt for ham, kom han tilbage til Tonine og sagde:

"Hun er meget fortrolig imod Dem; De er vel sagtens barndomsbekendte?"

Syvklinge gav et kort og intetsigende svar, som gjorde ende på samtalen; men da han steg af vognen uden for apoteket, tilføjede doktoren:

"De må have et fruentimmer til at passe patienten. Se at få denne Tonine til at blive hos ham; hun lader til at have et godt hjerte. Nu klarer det op i vejret; jeg skal se hjem til Dem, når jeg har spist til middag."

Det indtryk, Tonine havde gjort på den unge doktor, beskæftigede i høj grad Syvklinge, som af den grund glemte at gå hen til hjulmageren for at tale med ham om sit hjul. Han glemte ligeledes at underrette Gaucher om det passerede, skønt Tonine havde pålagt ham det. Så snart han havde fået medikamenterne af apotekeren, skyndte han sig sporenstregs hjem.

Han fandt Tonine siddende ved Audeberts seng og småsnakkende med ham. Patienten var nu fuldkommen rolig og lydig. Hun fik ham til uden mindste indvending at tage de pulvere, som han havde erklæret aldrig skulle komme i hans hals, og han tilføjede derpå, idet han greb sin unge principals hånd:

"Jeg har nok voldt dig megen bekymring, kære mester? Jeg var nys ligesom gal, skønt jeg så tydeligt, at du hverken vidste ud eller ind. Men Vorherre har sendt mig en af sine engle: Tonine har sagt mig ting, som har gydt balsam i mit blod. Jeg havde ingen anelse om, at hun var klogere end både du og jeg tilsammen. – Sådan går det! Man kan leve hele år sammen uden at lære at forstå eller sætte pris på hinanden. Hør, Tonine, hvis De vil have, at jeg skal sove, så må De love mig at blive her, til jeg vågner."

Tonine lovede det og spurgte Syvklinge, om han havde sendt bud til Gaucher. Han skulle netop til at tilstå, at han havde glemt det, da Gaucher kom af sig selv. Strømmens stigen havde gjort ham urolig for sin ven, og han kom for at se, om han ingen skade havde lidt. Han blev overrasket ved at træffe kusinen der; men så snart alting var forklaret, tænkte han kun på den standsning, der truede den lille fabrik, og ville øjeblikkelig af sted for at hente håndværksfolkene. Tonine holdt ham imidlertid tilbage. Siden hun skulle blive hos den syge, var det mere passende, at fætteren holdt hende med selskab, mens Syvklinge gik ad stien til den sorte by for at berolige sin gudfader, der måtte være bekymret for hans skyld, og selv udrettede sit ærinde.

Syvklinge var i et besynderligt oprør. Der foregik noget nyt i hans indre. Det sønderbrudte hjul, der om formiddagen havde gjort et så stærkt indtryk på ham, forekom ham nu ikke længere at være så megen ulejlighed værd; men han turde ikke bede Gaucher om at gå i hans sted, da han indså, at Tonine ikke kunne ønske at være alene med ham, mens Audebert sov.

Han skyndte sig af sted, så i forbigående ind til sin gudfader og fik håndværksfolkene med sig. Skaden blev undersøgt og hjulet taget af. Han var nødt til at beskæftige sig med dette arbejde hele resten af dagen uden at gense Tonine, som blev oven på. Da håndværksfolkene var gået, var Syvklinge nær ved at få ondt af mathed, for han havde ikke nydt noget hele dagen og siddet oppe den foregående nat for at våge over Audebert. Gaucher kaldte på Tonine, som kom ilende ned og bragte ham en skål styrkende vinsuppe. Spisekammeret var godt forsynet, men lærlingen, som besørgede køkkenet, havde fri søndag og blev borte, skønt der var sendt bud til ham. Han kom først hen ad aften sammen med lægen. Patienten havde sovet, og alting gik godt. Syvklinge var meget rørt over Tonines venlighed og tjenstvillighed; doktor Anthimes øjne veg næsten ikke fra hende. Gaucher lagde mærke til det og sagde:

"Nu kan De gerne tage hjem, herr doktor; vi andre bliver her i nat."

Han tilføjede henvendt til Syvklinge:

"Du er træt og gør derfor bedst i at gå hjem og lægge dig i den sorte by; jeg bliver her og våger med lærlingen. I morgen afløser I os, og så går det hele af sig selv uden at volde nogen skade."

"Men jeg," sagde Tonine, "hvem skal følge mig hjem?"

"Det skal jeg," sagde doktoren, "min vogn holder på vejen deroppe."

"Men jomfruen bor ikke i den øvre by," indvendte Syvklinge, som Gaucher også holdt øje med

"Jeg ved det nok, men jeg kører om ad hovedlandevejen og bringer hende til den sorte by."

"Det bliver alt for lang en omvej," svarede Gaucher i en spottende tone; "vi kan ikke være bekendt at volde Dem så megen ulejlighed."

Den unge mand indså, at Tonine ikke ville blive ham betroet, siden fætteren var der; men idet hun fulgte ham til døren for endnu engang at få besked angående medicinen, hviskede han til hende:

"De er altså bange for at følge med mig?"

"Nej, min herre," svarede hun, "jeg finder mig ikke smuk nok til at være udsat for fare i nogens selskab."

"Å, hvis De ikke har nogen bedre grund ..."

"Finder De ikke den grund god nok, så har jeg en anden, nemlig, at jeg ikke fortjener, at Deres faders søn skulle lade det mangle på agtelse imod mig. Jeg takker Dem mange gange for Deres høflige tilbud, men jeg følger ikke med herrer om aftenen; De ved nok, at det ikke passer sig for en håndværksmands datter."

"Betragter De Dem da som sikrere i herr Syvklinges selskab? For han vil sandsynligvis følge Dem hjem."

"I hvert tilfælde er jeg mere sikker for onde tunger."

"Deri har hun ret," sagde Gaucher, der havde nærmet sig, fordi han fandt deres hviskende samtale for lang. "Hendes

jævnbyrdige kan gifte sig med hende, men det kan De og Deres lige ikke."

"Vi får se," svarede lægen, idet han gik.

"Javist, vi får se," sagde Tonine til fætteren i den tanke, at ingen anden hørte hende. "Nej, jeg ved ingen mand, i hvis hånd jeg turde betro min skæbne uden hensyn til rang eller stand."

"Jo, Syvklinge; men ham vil du jo ikke have."

"Ja, det er sandt, ham glemte jeg," svarede hun leende.

Syvklinge, der hørte det, skønt han lod som ingenting, følte sig på en gang stødt og såret over hendes latter. Han havde næppe dristet sig til at tilbyde hende sit følgeskab, hvis Gaucher ikke havde sagt til dem:

"Gå nu og vent ikke, til det bliver bælgmørkt. Stien er slem nok i sig selv, og den må endnu være oversvømmet på flere steder."

"Vent lidt, fætter," sagde Tonine; "jeg må først give Dem en opskrift på, hvad der skal gøres ved den syge; jeg er vis på, at De ellers vil glemme det."

Syvklinge gav hende en af sine regnskabsbøger at skrive på; han lagde mærke til, at hun skrev hurtigt og godt, og sagde smilende:

"De ville være en god kontorist."

"Ja, lige så god som enhver anden," svarede hun; "i hvert tilfælde kan jeg skrive lige så godt som disse kragetæer her. Er det Deres håndskrift?"

Syvklinge var glad ved at kunne svare, at det var Audeberts.

Hun gik op for at sige godnat til patienten, som aftvang hende løftet om at komme igen mod selv at love, at han skulle

være stille og føjelig. Mens hun var borte, sagde Gaucher til Syvklinge:

"Hør, kammerat, har du endnu ikke glemt Tonine, så skulle du benytte lejligheden til at bringe hende på andre tanker om dig. Tal fornuftigt til hende; du forstår jo godt at belægge dine ord; måske skifter hun så sindelag."

"Det tror jeg ikke," svarede våbensmeden, "hun synes at nære en slags foragt for mig."

"Da har hun aldrig talt andet end godt om dig til os. Hun har sagt til min kone og mig, at hun ikke vil gifte sig; du må bevise for hende, at hun har uret, hvis det virkelig er din mening."

Da Syvklinge gik alene på stien med Tonine, gjorde han vold på sig selv og forjog sin falske undseelse.

"Kære Tonine," sagde han til hende, "De er en engel i godhed. Audebert havde fuldkommen ret i at sige det, og det er ikke første gang i dag, at jeg har fået beviser på det. Uden Deres ædelmodighed og åndsnærværelse ville jeg have mistet min bedste vens agtelse. Jeg har opført mig meget slet og dumt imod Dem, jeg angrer det, jeg har allerede længe angret det, og hvis jeg havde turdet, ville jeg allerede dagen efter have indfundet mig hos Dem for at bede Dem om tilgivelse for min forseelse."

"Det er ikke værd at tale mere om det," svarede Tonine. "Har De virkelig forset Dem imod mig, hvilket jeg ikke tror, så har jeg for længe siden tilgivet Dem."

"Jo, jeg har højlig forset mig imod Dem! Jeg har gjort kur til Dem og er så pludselig blevet bange for at gifte mig. Jeg ønskede, at jeg var et par år ældre og kunne tilbyde Dem en sorgfri tilværelse ... Men siden De nu tilgiver mig, Tonine, så ..."

"Hvad så?" spurgte Tonine

"Jo, nu er jeg jo etableret i den sorte bys sogn, og skønt jeg rigtignok endnu ikke har gjort videre glimrende affærer, så mener jeg dog, at hvis De ligesom jeg har mod til at vove ..."

"Vove at gifte mig med Dem, ikke sandt?" supplerede Tonine, som så sig nødsaget til at tage ordet. "Nej, min kære ven, jeg vil aldrig have mod til "at vove" at gifte mig. Jeg agter tværtimod at gifte mig med tryghed og tillidsfuldhed, og derfor blev jeg heller ikke vred på Dem, da jeg så, at De ikke var i besiddelse af denne tillidsfuldhed. Nu står det ikke til at ændre. De kan ikke, som De siger, tilbyde mig en sorgfri tilværelse. Dengang De havde Deres sparepenge disponible, kunne jeg tænke på at gifte mig med Dem; jeg antager nemlig, at De i så fald ville have rådført Dem med mig angående den bedste måde at anbringe dem på, og vi kunne da have arrangeret os til gensidig tilfredshed. Nu stiller sagerne sig ganske anderledes: De er ejer af en fabrik, som måske ingenting er værd, og som ligger på et sted, der måske ikke behager mig. Desuden er det langt fra, at De har fået Deres udlagte penge ind igen. Hvor kan De tænke på at belemre Dem med kone og børn? Det ville nu være en langt større byrde for Dem end tidligere; for der kræves blot nogle mislige konjunkturer, et par ugers standsning af arbejdet eller en oversvømmelse af strømmen for at ruinere Dem, og ingen fornuftig pige kan derfor betro sin skæbne i Deres hænder."

"De lader min tro til at besidde fornuft for tyve, smukke Tonine," svarede Syvklinge dybt krænket. "De forstår Dem særdeles godt på at gøre beregninger, og hvad De end siger, så

ser man dog tydeligt, at venskabet ikke spiller nogen synderlig rolle i Deres ægteskabsplaner."

"Jeg nærer ingen ægteskabsplaner," svarede hun. "Jeg er ung og rask og kan derfor selv tjene mit brød. På den måde kan jeg leve efter mit hoved. Om søndagen sidder jeg hjemme i mit nette lille værelse med min bog, eller jeg har naboernes børn inde hos mig. Jeg kender ikke til bekymringer for fremtiden; bliver jeg syg, så går det kun ud over mig selv; dør jeg, så efterlader jeg ingen trængende familie, og jeg kan dø rolig, fordi mit liv ikke er nødvendigt for andre. De ser altså, at jeg ikke har nogen grund til at ombytte min lod med den, De kan byde mig."

"De har ret, Tonine, ret i den grad, at jeg ikke har det mindste at indvende. De holder ikke af nogen og tænker kun på Dem selv; andres lykke eller ulykke er Dem ligegyldig. På den måde behøver De aldrig at være urolig, og man kan ikke sige andet, end at det er meget fornuftigt."

"Skal det være en bebrejdelse, Syvklinge, så tror jeg ikke, at De har ret til at gøre mig den. De ræsonnerede endnu bedre end jeg, dengang De sagde til Dem selv: 'En gift mand tilhører ikke længere sig selv og kan ikke komme frem i verden; det er bedre at forblive ungkarl og stræbe fremad'. Jeg stræber ikke efter noget, men nøjes med at blive hvad jeg er."

"Vi får se, sagde den smukke unge doktor nys. De er smuk nok til ikke at behøve at stræbe efter noget og venter måske at gøre bedre lykke, end jeg kan byde Dem."

"Hvad den sag angår," svarede Tonine leende, "så tror jeg ikke, at jeg behøver at stå nogen til regnskab, hvis jeg skulle sove mig lykken til."

Syvklinge tav og gik videre, idet han søgte at skjule den sorg og ærgrelse, som Tonines ligegyldighed forvoldte ham.

8

De kom til et sted, hvor vandet endnu ikke var løbet af, men dækkede hele stien. Syvklinge, der så, at Tonine skulle til at vade over uden at ty til hans assistance, greb hende i armen og sagde ærgerligt:

"De hader mig altså, Tonine, siden De ikke engang vil modtage den mindste tjeneste af mig? Jeg ved nok, at jeg hverken har hest eller vogn, som kunne spare Dem for våde fødder; men jeg har et par gode arme til at bære Dem med."

"Jeg er alt for stor til at give den som kæledægge," svarede Tonine, "og jeg dør ikke af at blive våd om fødderne."

"Skal jeg da ikke bære Dem?" spurgte Syvklinge alvorligt vred. "Nu vel da, vær så god, siden De endelig vil."

Men da han så hende vove sig ud i vandet uden at svare, bebrejdede han sig sin stolthed, tog hende uden videre på armen og satte hende ned igen på det tørre, en snes skridt længere borte.

"Hvad fejler Dem, Syvklinge?" spurgte hun ham. "Jeg følte hede tårer falde på min arm, mens De bar mig. Hvorfor forvolder jeg Dem sorg? Skal jeg sige Dem det rent ud? De finder Dem forpligtet til at svare mig, fordi jeg fandt mig i min skæbne uden klage og uden bebrejdelser; men hvis jeg var Deres kone nu, ville De være fortvivlet over det. Stolthed og venskab er to forskellige ting; De må endelig ikke forveksle dem med hinanden."

"Hvis De var min kone nu," svarede den unge mand, "ville jeg ikke have været så bekymret og modløs, som jeg var, da De kom

i formiddags. Jeg ville da have haft en til at trøste mig og indgyde mig nyt håb. Det forekommer mig, som om jeg i så fald hverken ville blive fortvivlet, når strømmen steg, eller bruse op mod den stakkels Audebert, når han får en skrue løs. Jeg er ulykkeligere, end De tror, Tonine; jeg ved ikke, om det skriver sig fra frygten for, at mit foretagende skal mislykkes, og jeg skal blive spottet af dem, der fandt det tåbeligt af mig, at jeg ville være min egen mand i en alder, hvor de fleste andre kun tænker på at more sig, eller om omgangen med det forskruede menneske jeg har fået til ven og staldbroder, er skyld i det, eller det måske kommer sig af denne djævleblændte baraks triste og ensomme beliggenhed; men jeg kan forsikre Dem, at der er dage, hvor der kun mangler lidt i ..."

Syvklinge talte ikke ud. Begge tav et par minutter. Endelig sagde Tonine:

"De volder mig megen sorg, Syvklinge, ved Gud, det gør De! Men om De end angrer købet af fabrikken, følger ikke af dét, at De skal angre, at De ikke er blevet gift; for var De det, ville De føle endnu mere græmmelse, hvis Deres forretninger gik skævt. Hør, Syvklinge, De har ikke just noget blødt hjerte, men De er en brav mand; jeg er overbevist om, at De hverken vil eller kan lyve. Tilstå ærligt og oprigtigt, at De i løbet af de fire måneder, De har været Deres egen herre, ikke har tænkt meget på mig."

"Der tager De fejl, Tonine. Jeg har tit tænkt på Dem og altid med bedrøvelse."

"Ja, fordi De troede at have voldt mig smerte. Sig det kun rent ud, jeg bliver ikke vred."

"Nuvel, ja, jeg frygtede for at have krænket Dem."

"Nu ser jeg, at De ikke har noget ondt hjerte; men hvis De kunne have set ind i mit og med egne øjne forvisset Dem om, at det var frit for kummer, ville De da være kommet og have sagt til mig, som jeg før har hørt Gaucher sige til Lise. 'Enten De så holder af mig eller ej, min pige, så føler jeg, at jeg ikke kan leve uden Dem.' – Svar mig oprigtigt, Syvklinge; De behøver ikke at vise Dem galant imod mig; svar mig på tro og love som en retskaffen mand."

"Nu vel," svarede våbensmeden modfalden efter at have betænkt sig et øjeblik, "jeg tilstår, at jeg har været så optaget af mine anliggender, at jeg ikke har haft synderlig sans for noget andet. Ærgerrigheden har ikke dræbt min kærlighed, men kun dysset den i søvn. Der har De mit skriftemål. Vil De af den grund nægte mig tilgivelse?"

"Nej, det ville tværtimod være en grund til at tilgive Dem, hvis De for øjeblikket elskede mig højt. Oprigtigheden er en stor dyd i mine øjne; men De elsker mig ikke højere nu end før, kære ven."

"Det forekommer mig dog ..."

"Ja, det forekommer Dem, som om jeg er nærmere til Deres kærlighed, fordi jeg kom bag på Dem i nødens og sorgens stund, og fordi man i sådanne øjeblikke trænger til venskab. Desuden har De bildt Dem ind, at man gjorde kur til mig, og Deres egenkærlighed er blevet pirret. Endelig har De troet, at jeg elskede Dem, fordi jeg tog mig så ivrigt af Dem, og alt dette til sammen taget har sat Dem fluer i hovedet; men nu er faren overstået, og Deres indbildninger vil også gå over. Ingen tænker på mig, og jeg tænker på ingen. Fik De mit ja her i aften, ville De angre det i morgen, og jeg ville også komme til at angre, at

jeg havde fæstet lid til en opblussen, der ikke har noget til fælles med den sande kærlighed."

"Tak!" sagde Syvklinge, "De straffer mig for min oprigtighed og dræber mig med den samme dolk, De netop har trukket ud af mit hjerte! Det har De lov til. Jeg skal altså gøre lykke for at trøste mig? Velan da! Jeg begynder rigtig nok at tvivle om lykken og fortælle mig selv, at det er tåbeligt af mig at gøre mig så megen umage for noget, der er så uvist."

"De har ingen ret til så hurtigt at tabe modet," svarede Tonine, "har man sagt A, må man også sige B. Det ligner ingenting at opgive noget, man knap har begyndt på; den, der skifter planer hver dag, er ingen mand og kan ikke indgyde nogen tillid. Det er måske uheldigt for Dem, at De har ofret nutiden for fremtiden; men det ville være endnu uheldigere, hvis De ofrede fremtiden, der har kostet Dem så meget, for nogle ubehageligheder, som snart vil være glemt. Jeg har lovet at komme i morgen over middag og se til Deres patient, og vi kan så tale med Gaucher om det."

"Så De kommer i morgen til barakken – hvad tid?"

"Det ved jeg ikke. Jeg vil ikke følges der hen med Dem, Syvklinge; det ville give anledning til folkesnak, og af den grund vil vi også skilles her, for ikke at komme sammen ind i byen. Men i morgen ses vi, det lover jeg Dem. Vil De nu til gengæld love mig at være fornuftig og ikke at ærgre Dem alt for meget over de uheld, De har haft?"

"Herregud, kan det ikke være Dem lige meget, Tonine, enten jeg ærgrer mig og taber modet eller ej, siden De ikke føler noget venskab for mig?"

"Venskab og venskab er to ting. Der gives en slags venskab, som bevirker, at den ene ikke kan leve uden den anden, og at man gifter sig sammen. Den følelse har De ikke næret for mig, og det er heldigt, at jeg heller ikke har næret den for Dem. Men der gives et roligere venskab, der ikke er så bindende, og det er det, som bevirker, at man interesserer sig for en andens sorger og gerne vil hjælpe ham. Det venskab er det bedste for os, således som sagerne nu står, og vil De lytte til mig, så indskrænker vi os til det. Det drejer sig ikke længere om kærlighed og kurmageri, men De opfører Dem lige så ugenert imod mig, som om jeg var min fætter Gaucher. Går De ind på det, så taler vi oftere med hinanden, hvis ikke, ses vi i morgen for sidste gang."

"Jeg vil være alt, hvad De behager, Tonine – Deres mand eller Deres broder, Deres kæreste eller Deres ven. Forudsat at vi blot ikke bliver uenige, vil jeg altid føle mig mere tilfreds, end jeg har været i det sidste halvår."

Dagen efter gik Syvklinge tilbage til fabrikken med sine arbejdere og syntes i overensstemmelse med Tonines ordre slet ikke at tænke på hende; men han talte ikke desto mindre timerne og minutterne, indtil han så hende komme med Lise og dennes to børn. Efter at de havde set til Audebert, der befandt sig bedre, og ligeledes havde ventet på Tonine som på den forjættede Messias, lod Lise sin ledsagerinde blive hos patienten og trak sin mand til side.

"Jeg skal fortælle dig noget," sagde hun til ham, "som Tonine betroede mig, da hun kom hjem herfra i går. Din ven har tabt modet og vil gå til grunde, hvis vi ikke giver ham en håndsrækning. Hvad forhindrer dig i at arbejde for ham et par

ugers tid? Det vil blive kedsommeligt nok for mig og de små ikke at se dig i dagens løb; men man må også tænke på andre end sig selv i denne verden. Audebert er en brav mand; men han kan ikke arbejde i de første dage, og desuden passer han kun dårligt til Syvklinge. Audebert indser det selv og vil derfor forlade ham; du er altså nødvendig her, indtil din ven har fundet en anden mestersvend."

"Ja, jeg har allerede tænkt på det," svarede Gaucher; "men jeg ville ikke tilbyde Syvklinge det af frygt for at volde dig sorg. Det var imidlertid uret af mig at tvivle om dit gode hjerte, Lise, og siden forslaget kommer fra dig, er jeg glad ved at kunne tilskrive dig hele fortjenesten. Tal med Syvklinge og sig til ham, at hvis han vil, kan han råde over mig resten af måneden."

Da Syvklinge med erkendtlighed havde modtaget sin vens tilbud, sagde Tonine til ham:

"I går var jeg tåbelig nok til at le ad Deres regnskabsbog. Hvis jeg havde vidst, hvad den stakkels Audebert nu fortæller mig, ville jeg ikke have drevet spøg med en så alvorlig sag."

"Hvad har han da fortalt Dem, Tonine?"

"Han har underrettet mig om flere fejl i regnskaberne, som er faldet ham ind, siden feberen har sat sig; han er bange for, at De ikke har opdaget dem, og har derfor bedt mig om at rette dem. Tillader De, at jeg må se den gode bog, som jeg gjorde mig så lystig over i går?"

"Nej, jeg nænner ikke at forvolde Dem hovedbrud, kære Tonine. Jeg har allerede set, at alting er forkert; men jeg lover Dem ikke at bebrejde Audebert, og når jeg får mere ro i mit sind, hitter jeg nok ud af hans kragetæer."

"Hvorfor vil De ikke straks tage fat på det?" svarede Tonine. "Opsættelse duer ikke. Siden Deres maskineri ikke kan køre i dag, og De ikke kan hjælpe hjulmagerne, tilbyder jeg Dem resten af min halve dag. Foræringen er ikke så stor. Sæt Dem ned og lad os se at få Deres sager i orden."

Tonine tog pennen og overførte alt, hvad Audebert havde skrevet, til en ny bog, idet hun rådførte sig med Syvklinge angående hver post. Derpå opgjorde hun balancen og overbeviste ham om, at grunden til, at han endnu ikke havde fået sine penge ind, udelukkende måtte søges i konjunkturerne, og at det kun gjaldt om at holde ud.

Gaucher, der havde haft store tanker om foretagendet, blev meget forbavset over det ringe udbytte, skønt det heller ikke var så dårligt, som misundelige folk havde påstået. Syvklinge følte stor lettelse ved at kunne tale åbenhjertigt om sine anliggender, hvilket han hidtil ikke havde vovet, ikke engang over for sine bedste venner. Når en arbejder bliver principal, kommer egenkærligheden så meget i spil både hos ham selv og hos andre, at han bliver mistroisk og enten praler eller taber modet. Alt dette havde været tilfældet med den unge mand, som nu følte sig i høj grad opmuntret og erkendte, at en sorg er halvt overstået, når ens venner deler den.

"Hør, Tonine," sagde han til den vakre pige, "nu har De atter indgydt mig mod, og jeg håber derfor, at De også vil tale med mig, når vi mødes i byen."

"Ja, når jeg ser Dem med den samme frejdige mine, som Gaucher altid har, så vil jeg tale med Dem, ligesom jeg taler med ham; men ser jeg Dem vandre af sted med bøjet hoved og mørkt blik, ligesom i de to-tre sidste måneder, så går jeg forbi

Dem med et simpelt goddag, for jeg holder ikke af folk, der går omkring med en mine, som om hele verden var Dem imod. Nu er den ting afgjort, og jeg vender tilbage til mit arbejde. De skal våge over patienten i nat, i morgen nat våger Lise og jeg, i overmorgen Gaucher, og derpå kommer turen igen til Dem. På den måde får vi bugt med hans sygdomsperiode uden synderlig anstrengelse, tilmed da den ikke lader til at blive langvarig; derpå skilles han fra Dem og tager igen arbejde i byen. Han har lovet mig det, og De må også overtale ham, for han har det alt for ensomt her om natten, og det duer ikke for et menneske i hans tilstand. Hans selskab er heller ikke godt for Dem; De må have et yngre menneske om Dem, der ikke indlader sig på spekulationer. Vil De lyde mit råd, så tag Ligeglad."

"Ja, men Ligeglad er ikke fyrig."

"Jo, han er. Han kom op at skændes i går med sin principal, og i morges talte jeg med ham om at tage hertil. Han kan rigtignok hverken læse eller skrive; men han har en god hukommelse og en god forstand, og De har bedst af at føre Deres bøger selv. De behøver blot at sætte Dem en times tid ved Deres skrivebord i stedet for som nu at gå til byen, så snart arbejdstiden er forbi. På den måde vil De altid være på det rene med Deres sager, og det er meget bedre end blot af og til at få et indblik i dem."

"Javist, det bliver nødvendigt. Men min gamle gudfader går til køjs med hønsene, og det vil kede ham at spise sin aftensmad alene."

"Ja, så meget des mere som hans gamle værtinde giver ham dårlig mad, efter at De er taget bort. Han beklagede sig over det til mig for kort siden og sagde, at hvis han kunne komme til at

bo sammen med mig, ville han få det bedre og kunne nyde godt af mit selskab om aftenen. Hvis De ikke har noget imod det, kan det måske nok lade sig gøre."

"Tonine," svarede Syvklinge. "De er den bedste og fornuftigste pige af verden; De besidder en sjælden gave til at få bugt med de stridigste mennesker. Nu har min gudfader i Gud ved hvor mange år beklaget sig over sit logi og sin værtinde, men jeg har aldrig kunnet få ham til at sige op; De derimod får ham med et par ord overtalt til det. Det burde i grunden ikke undre mig, som i går morges var halvtosset, men i dag er ligesom i Himmerig ... Og siden min gudfader kommer til at bo hos Dem, får jeg Dem altså at se hver dag ..."

"Ja," svarede Tonine; "men forord bryder ingen trætte: Kun som kammerat og broder; andet forhold må ikke finde sted imellem os. Jo mere jeg overtyder mig om Deres vanskelige stilling, des mindre lyst føler jeg til at forandre min, der er rolig og sorgfri."

Tonine efterlod Syvklinge fuld af mod og håb. Trods alt, hvad hun sagde til ham, smigrede han sig dog med snart at få fuldstændig tilgivelse. Han var temmelig indbildsk og havde grund til det, da han var et smukt menneske og i besiddelse af god forstand og et indtagende væsen; desuden undlod Gaucher ikke at fortælle ham, at Tonine holdt mere af ham, end hun ville være ved, og at hendes fremgangsmåde kun var en prøve, som der måske lå lidt koketteri til grund for. Dette var i det mindste Lises mening, og Gaucher troede blindt hen alt, hvad hans kone troede.

Få dage efter var fader Laguerre installeret i et ret smukt værelse, der stødte op til et lignende, som var bestemt til

Syvklinge.

Lejligheden lå lige under Tonine, der boede hos en særdeles udmærket og retskaffen kone ved navn moder Laurent. Tonine påtog sig tillige med sin værtinde at besørge flytningen for Laguerre og Syvklinge og bringe deres lille husholdning i orden. Alting var i højeste grad forsømt på grund af gudfaderens sparsommelighed og gudsønnens ligegyldighed. Lise hjalp med, og en smuk aften blev Syvklinge i høj grad overrasket ved at træde ind i en lejlighed, hvor alting forekom ham nyt – så smukt var gardinerne og sengetæpperne repareret og møblerne polerede. – Det tarvelige aftensmåltid anrettedes på hele tallerkener og gudfaderen erklærede, at vinen smagte ham langt bedre af det rene og blanke glas. Der var foregået et fuldstændigt omslag med ham, og han syntes nu pludselig at være blevet en ren sybarit. Rigtig nok var det til dels en slags hævn, han tog over sin gamle værtinde, som han var bleven overmåde opbragt på, fordi hun i smug havde skaffet en gammel hunkat af vejen, som han holdt meget af, og som flere gange havde stjålet flæsk fra hende; men mest skrev det sig dog fra Tonines indflydelse på ham, der i sandhed kunne kaldes overordentlig. Hun havde taget ham på den rette måde, nemlig gennem hans egenkærlighed.

"Men gudbevares," havde hun sagt til ham en morgenstund, da hun kom hjem til ham for at fortælle, hvorledes Audebert havde det, "hvor kan sådan en pæn gammel mand som De holde ud at leve i sådan et hul? Det er Deres værtindes forsømmelighed, De kan takke for, at folk kalder Dem for en smudsig gammel gnier. Således burde rigtignok ikke en gammel mestersvend, en af de mest agtede arbejdere i den

sorte by, have det. Boede De hos os, så kan De være vis på, at moder Laurent ikke ville lade Dem gå i kirke om søndagen med huller på knæene og en smudsig skjorte."

"Ja, ser du, min pige," havde den gamle smed svaret, "min værtinde duer kun til at drukne katte, og det skulle glæde mig at bevise hende, at man kan have det bedre andre steder uden at betale mere for det."

Syvklinge følte sig pludselig hensat ligesom i en ny verden ved at se den forandring, der var foregået omkring ham. I stedet for det stygge, smudsige hul, hvor hans gudfader før havde boet, havde han nu et smukt lyst værelse, hvorfra han havde udsigt over den sorte by med dens maleriske tilbehør af tilrøgede fabrikker og skinnende vandfald. – Uden at gøre sig rigtig rede for den poesi, der omgav ham, følte han sig opfyldt af glæde og velvære. Fabrikslivet i nærbillede kan tit være frastødende nok. Man kan næppe tænke sig noget uhyggeligere end et skummelt værksted, hvor hver arbejder er lænket til sin plads og arbejder ligesom en maskine, bandlyst fra Vor Herres solskin og indhyllet i kvælende kuldamp; men når vindskibelighedens vældige løftestang i sin helhed fremstiller sig for vort blik – når en virksom og industriel befolkning gennem sine tusinde og atter tusinde maskiners stemme forkynder ladheden krig og råber sejr over elementerne, så opløftes tanken, så banker hjertet, som om det var vidne til en giganternes kamp, og man føler at alle disse materielle, af intelligensen styrede kræfter er en hæder for menneskeheden, en fryd for Himlen.

9

Skønt Tonine rimeligvis ikke havde gjort sig så fuldstændig rede for dette, havde hun dog en instinktmæssig følelse for det. Hun elskede sin sorte by, som den var, og befandt sig vel der. Hun havde blot skaffet sin såkaldte kammerat et lyst og livligt logi, fordi hun uden at være et meget eftertænksomt væsen vidste at man befinder sig bedre der end i et mørkt og trist hul.

En anden behagelig forandring for Syvklinge var Ligeglads installation i barakken i stedet for Audebert, som Tonine havde overtalt til at tage arbejde i den fabrik, hvor Ligeglad før havde været. Det havde ikke kostet Audebert så helt lidt at bekvemme sig til at gøre det. Han, der selv havde været principal og gået svanger med store planer, skulle nu være simpel arbejder igen! Han følte, at han var til byrde for Syvklinge, men han frygtede for at vise sig i byen igen efter det uheld, der var overgået ham. Tonine havde under sine samtaler med ham opdaget hans hemmelighed og fundet på et middel til at give hans forfængelighed en anden retning.

Audebert havde taget fejl af sit egentlige kald. Han var digter og havde let ved at finde udtryk for sine tanker, som var fulde af liv og friskhed. I et feberanfald havde han tilfældigvis givet sig til at tale på vers til Tonine. Versene var ikke just korrekte; men Tonine lagde ikke videre mærke til det, for de var desuagtet velklingende og tiltalende, de anvendte billeder var gode, og følelserne var sande og levende. Da anfaldet var forbi, spurgte Tonine ham, om han ikke ind mellem skrev viser.

"Jo, af og til for morskabs skyld," svarede han; "men jeg har aldrig vist dem til nogen. Jeg måtte jo skamme mig ved at tilstå, at jeg er en slags poet. Kan De tænke dem noget jammerligere end en poet? Det er en slæbende røst, som fortæller om ulykken, men uden nogensinde at angive et middel mod den."

"Lige meget," svarede Tonine, "lad mig se Deres viser, eller har De ikke gjort Dem den ulejlighed at skrive Dem ned, så søg at huske et par af dem. Deres hoved er nu svagt, og De kan foreløbig ikke beskæftige Dem med Deres store planer, som jeg for resten heller ikke forstår mig på; men en vise vil gøre Dem godt og more mig."

Audebert sang et par af sine viser, som vandt Tonine og Lises fulde bifald. De lærte dem straks udenad og sang dem i byen, hvor de gjorde megen lykke. Audebert var blevet så afvænnet med komplimenter i den senere tid, at han følte sig særdeles smigret ved dem, som de nu bragte ham. Han besad et blødt og kærligt hjerte trods sin forfængelighed, og han følte lige så megen trang til at blive elsket som til at blive beundret. Under sin rekonvalescentperiode strejfede han rundt i kløfterne og lavede vers. Ånden kom over ham, og han hjembragte nogle viser i egnens dialekt, der virkelig var smukke. Han sendte Tonine dem gennem Syvklinge, som leverede dem til hende med ordene:

"Nu har vor stakkels ven fået en ny mani. Han betragter sig som en lille Beranger, og sætter De ikke en stopper for det, så oversvømmer han Dem med sine vers."

"Det vil i hvert tilfælde være det fornuftigste, han har gjort i sit liv," svarede Tonine efter at have læst viserne. "Hør nu selv, hvor smukt det er."

Hun sang med klar stemme og uden prætention den gamle rimsmeds vers og blev meget glad, da Syvklinge syntes godt om dem. Gudfaderen, der var nærværende, forstod ikke synderlig meget af dem, men erklærede dem desuagtet for grumme smukke, da han var bange for at blive antaget for dum, hvis han var af en anden mening end sin "prinsesse". Han indbildte sig imidlertid, at han kunne lave lige så gode vers, hvis han ville – men han ville ikke.

Tonine og Lise bragte viserne til almindelig kundskab ved at rose dem. Derpå fik de det indfald at sende dem i en konvolut til byens avis, der flere gange havde meddelt poetiske hjerteudgydelser, som langt fra forekom dem lige så smukke. Lørdagen efter stod til deres store glæde en af viserne i ugebladet. For arbejderne i den sorte by var dette en stadfæstelse af Audeberts talent, og Tonine spekulerede nu på at forskaffe ham en lille triumf ved hans tilbagekomst til byen. Nogle unge arbejdere, der havde gode sangstemmer, lærte hans vers udenad og istemte dem i kor ved hans indtræden i værkstedet. Fra papirfabrikken overfor, hvor Tonine arbejdede, faldt kvindelige stemmer ind. Audebert brast i gråd, alle stimlede sammen om ham og ville trykke hans hånd. Arbejderne lod hente vin for at drikke på hans velgående. Man sang meget og arbejdede kun lidt den dag, men dagen efter tog Audebert fat på værket med iver for at bevise, at en poet ikke nødvendigvis behøver at være en dagdriver, og gik hjem om aftenen med hovedet fuldt af ideer, som han længtes efter at betro til papiret.

Den skikkelige, gamle mand var dog ikke ganske tilfreds. Den ære, der var blevet ham til del, var kun en ringe erstatning

for, hvad han havde drømt: Han delte sin stands fordomme imod skønånderne og slog bestandig på, at versemageriet i grunden ikke sømmede sig for en fornuftig og praktisk mand.

Gaucher, der uden at være begavet besad en god naturlig forstand, sagde til ham:

"Hvad er det for en snak, Audebert? Jeg forstår mig ikke videre godt på at læse og finder derfor, at gode viser har deres store nytte, og det samme gør mange andre. De giver os nyttige lærdomme ind med skeer og sætter sig fast i hukommelsen; de trøster os og åbner vore øjne for, hvad der er godt og skønt. Desuden er det en nødvendighed, at det, der skal gøre nytte, må være klart og tydeligt udtrykt. Det kan gerne være, at Deres systemer var gode, men de færreste forstod dem. De må ikke tage det ilde op, men måske havde de nogle småmangler, mens der slet ikke er noget at udsætte på Deres viser. Har man end ikke evner til at befri alverden for lidelser, så vil det allerede sige meget, at man kan hjælpe den til at bære sine lidelser med tålmodighed. Jeg ville i Deres sted føle mig lige så stolt over at have digtet en smuk vise, som over at have skrevet et helt bibliotek."

Audebert var Gaucher meget taknemmelig for hans trøstende ord og besørgede sit arbejde i værkstedet meget regelmæssigt. På udholdenhed manglede det ham ikke; men han var yderst pirrelig og kom derfor tit op at kævles med sine foresatte. Ved den mindste dadel gav han sig til at surmule ligesom et barn. Lise, Tonine og Gaucher behandlede ham også halvvejs som et sådant, idet de dog tog tilbørligt hensyn til hans alder og begavelse. De skaffede ham logi i deres nabolag og gjorde deres bedste for at holde ham i godt humør af frygt for,

at han ellers skulle falde sammen og høre op med at arbejde. Tonine vedblev at have et stort herredømme over ham og forsonede ham flere gange med hans principal og venner, ja endog med ham selv.

Syvklinge sled og slæbte for sit vedkommende som et mulæsel i håb om at bringe sine sager på en sådan fod, at Tonine ikke længere kunne have noget påskud for at nægte ham sin hånd. Han var blevet mere forelsket i hende, end han nogensinde tidligere havde været, og det kan heller ikke nægtes, at hendes udvortes havde forbedret sig betydeligt i den sidste tid. Hun kunne nu i sandhed kaldes smuk og syntes endnu smukkere på grund af sin "prinsessemine", som de andre manglede. Man efterlignede rigtignok hendes frisure og måde at klæde sig på, for hun var kommet svært i mode; men desuagtet blev man ikke "prinsesse Tonine", som alle de unge arbejdere, som "der var noget ved", gjorde sig umage for at tækkes og gjorde kur til.

Det lod næsten, som om Tonine blev lidt koket under al denne hyldest. Hun opmuntrede ganske vist ingen, idet hun erklærede, at hun aldrig ville gifte sig; men hun var høflig og venlig imod enhver. Nu lagde hun ikke længere skjul på sine legemlige og åndelige fortrin, ligesom da hun var i opvæksten og tvivlede på sig selv og andre. Hun var nødt til at se, at hun behagede, at mange bestræbte sig for at behage hende, og hun vidste, at hun var bevogtet af alt for mange skinsyge rivaler til at have noget at frygte for en enkelts uforskammethed. Hun gik derfor frit og frejdigt omkring i sin sorte by, havde et venligt ord på rede hånd til enhver, behandlede de gamle med agtelse og blev selv behandlet med de agtelse af de yngre – kort sagt,

hun gjorde sig elsket af alle, uden at det syntes, som om hun bestræbte sig for det.

Syvklinge så alt dette og var stolt af det, så længe han indbildte sig at være hemmeligt begunstiget af hende; men da beviset derpå udeblev, forvandledes det til en sand marter for ham, og han vidste ikke længere, hvad han skulle tro om det venskab, Tonine havde vist ham i nøden. Han opdagede nu, at hun var venlig og tjenstvillig mod enhver lidende, at det var hendes glæde at vise andre tjenester, og at hun betragtede det som sin pligt at trøste andre, siden hun så godt forstod sig på at trøste.

Hun vidste ikke alt det gode, hun ville gøre sine venner. Laguerre havde hun skaffet den nydeligste lille hunkat af verden og holdt den så ren og hvid som en hermelin. Hun lærte lille Rose at læse og sy, pyntede hende, tilskar egenhændigt hendes kjoler og friserede hendes blonde lokker med så megen smag, at Gaucher troede at se en engel sidde på hans dørtærskel, da han om aftenen kom hjem fra sit sodede værksted. Når de unge knøse gik på jagt eller fiskefangst, udskrev hun skat af dem til sine trængende, og de var så glade over et takkende ord af hendes mund, at de med fornøjelse satte halsen på spil oppe i bjerget for at bringe hende en kramsfugl eller en forel.

Syvklinge lagde mærke til alt dette og var fortvivlet over det; men hvad grund havde han til at beklage sig? Gik han til hende i den hensigt at gøre hende bebrejdelser, traf han hende enten beskæftiget med at gøre hans tøj i stand eller at tillave hans aftensmad. Hun var på en gang tjenestetyende og herskerinde såvel i det hus, de beboede, som i alle de huse, hun beærede med sin nærværelse. Selv den simpleste pigegerning skræmte

hende ikke, til trods for hendes hvide hænder, som hun, Gud ved ved hvilket mirakel! bevarede så fine og smukke, at de endog var genstand for omtale i den øvre by, hvor mange damer misundte hende dem.

Da Syvklinge så, at alverden bestræbte sig for at behage Tonine, pinte han sin hjerne for at finde en måde, hvorpå han ret kunne bevise hende sin hengivenhed og sætte sig fast i hendes gunst. Skønt han var vis på at finde hende hver aften i sin gudfaders værelse og kunne veksle nogle ord med hende, lå barakken dog langt borte, og han så hende ikke hele dagen, hvorimod de andre unge arbejdere, der færdedes i nabolaget, hvert øjeblik kunne møde hende. Han stod mange gange på nippet til at give rigdommen en god dag; men der var en vigtig bevæggrund, som holdt ham tilbage.

Tonine afviste alle sine friere med det svar, at en fornuftig mand naturligvis ville sætte en grænse for hendes gavmildhed, hvorimod hun med en mand af hendes egen karakter var udsat for at blive bragt til tiggerstaven. Syvklinge fortalte derfor sig selv, at han nødvendigvis måtte erhverve sig rigdom, for at hun kunne være lige så gavmild, som hun havde lyst til, og når skinsygen engang havde bragt ham til at forsømme sine anliggender, søgte han altid at indhente det igen ved anstrengt flid, skønt uden synderligt held. De handelsforbindelser, han havde sluttet, var ikke de heldigste, og han var lidt bagud med sine leverancer på grund af sine arbejderes forsømmelighed.

Følgelig havde Syvklinge ikke set sine gyldne drømme gå i opfyldelse. Han havde hverken fået de stærke mulæsler, som skulle transportere hans varer, eller den rapfodede bjerghest, som skulle bære ham selv på hans forretningsrejser i omegnen.

Han vandrede omkring til fods, og hans stolte, tilbageholdne væsen egnede sig ikke godt til at skaffe ham kunder.

En dag kom Syvklinge meget utilfreds hjem fra en sådan vandring til barakken og fandt tingene i en tilstand, som nær havde bragt ham til at tabe modet.

10

Ligeglad var et særdeles skikkeligt og flittigt menneske, men af en meget ilter karakter. Mens han selv var arbejder, havde han været en af de ivrigste til at tage til genmæle mod principalernes overgreb, men da han selv på en måde blev principal, idet ledelsen af fabrikationen i barakken betroedes ham, skiftede han pludselig sind. Han talte barsk til sine fordums kammerater, fordrede mere af lærlingene, end de kunne præstere, tålte ingen modsigelse og blev hurtigt brutal. Kort sagt, værkstedet stod omtrent tomt, da Syvklinge kom hjem fra sin forretningsrejse, og da han spurgte Ligeglad om grunden, hørte han, at mestersvenden som sædvanlig havde været oppe at skændes med arbejderne, og at disse var gået deres vej. Syvklinge tænkte næsten med savn på den fredelige Audebert, der behandlede lærlingene som sine børn og rigtig nok engang imellem sinkede arbejderne ved at ville forklare dem om Epiktet og Platon, som han ikke selv havde læst, men dog forstod at vedligeholde freden i værkstedet. Ligeglad havde ved sin ivrighed kun opnået at skille ham af med alle hans folk.

Syvklinge gik til byen for at tale med arbejderne, men ingen ville have mere at bestille med hans mestersvend. Man forlangte, at han skulle give ham hans afsked. Han lovede at afsætte ham fra hans post, men da han ikke straks havde en afløser ved hånden, måtte han foreløbig tage nogle vandrende håndværkere i arbejde og så sig således i flere dage omgivet af fremmede, som han selv ledede. Arbejdet gik kun dårligt, da lysten ikke længere drev ham; han besluttede at sælge sin fabrik

og selv leje en anden og bedre, hvilket han håbede at kunne gøre uden synderligt tab. Han indlod sig i underhandling med folk, der gav ham et så usselt bud på barakken, at modløsheden atter greb ham.

"Ja," tænkte han ved sig selv, "Tonine havde ret; stedet duer ikke, og måske indså hun også at jeg heller ikke duer til noget."

Til alle disse skuffelser kom hans ulyst til det grove arbejde, han havde fordømt sig til for at tjene penge, han, der tidligere havde været så stolt af de små mesterværker, der udgik fra hans hånd.

"Hun må foragte mig," tænkte han atter; "før beundrede hun mit arbejde og kaldte mig for en kunstner, når hun var venlig. Hvad forskel er der nu imellem mig og den simpleste sømsmed? Og hvis hun så, hvordan jeg nu sidder i det, ville hun måske gøre sig lystig over mit ægteskabstilbud."

Han blev grebet af skamfuldhed og indbildte sig, at han ikke kunne være bekendt at se Tonine i øjnene, førend han havde forbedret sin stilling. Da han vidste at hans gudfader havde det godt hos moder Laurent, lovede han sig selv ikke at sætte foden i den sorte by, førend han var kommet til et resultat.

"Jeg må for enhver pris," sagde han til sig selv "finde et middel til at erhverve mig rigdom for hendes skyld, og siden forretningerne ikke vil gå for mig, enten nu fejlen ligger hos mig selv eller det skriver sig fra min mangel på held, så må jeg atter tage fat på min gamle plan: At opfinde en mekanisme, som tidobbelt kan forøge vor arbejdskraft. Jeg ved nok, at opfindere kun sjældent gør deres lykke; men i hvert tilfælde erhverver de sig ære, og medbringer jeg som morgengave en stor idé, der kan forringe arbejderens slid og slæb, så er jeg

overbevist om, at Tonine vil føle sig stolt af mig. Frisk mod, lad os lægge hånd på værket! Forretningerne må gå, som de kan; mit lille værksted vil have gjort nytte nok ved at sætte mig i stand til selv at prøve mine opdagelser."

Han betroede på ny opsynet over arbejderne til Ligeglad, efter at have givet ham en streng, men dog venskabelig irettesættelse, der blev godt modtaget og atter bragte ro til veje i værkstedet. Han selv etablerede sig i et lille bræddelukaf på kvisten, hvor han trodsede kulden, som nu begyndte at indfinde sig. Han tegnede dag og nat og pinte sin hjerne med heroisk mod.

Uheldigvis svarede hans kundskaber ikke til hans udholdenhed. Der krævedes mere end et overfladisk kendskab til de videnskabelige love, som hvert øjeblik lagde ham nye hindringer i vejen. Han håbede at finde oplysning i mekaniske skrifter; men dels besad han ikke mange, og dels var de i flere henseender lukkede bøger for ham. Han dristede sig ikke til at rådføre sig med nogle forhenværende praktikere i den øvre by, som senere havde erhvervet sig videnskabelig dannelse; han frygtede for at blive sat i klasse med Audebert, og for at sagen skulle komme Tonine for øre og nedsætte ham endnu mere i hendes agtelse.

Han havde givet sig en måned til at opnå et resultat i; da den var gået, måtte han tilstå sig nok én, og da denne også var forløbet uden at føre til noget, blev han grebet af dyb fortvivlelse. Alt, hvad han havde opdaget, var, at han ikke vidste noget.

Han kunne stå hele timer og stirre på væggen, hvor man endnu så sporet af de ord, Audebert havde skrevet den nat, han

stod i begreb med at tage livet af sig. Enhver anden kunne ikke få noget ud af det, men Syvklinge huskede ordene udenad, og det forekom ham undertiden, som om de atter stod der klare og tydelige med blodbogstaver.

Hans kamp for æren var endnu hårdere og frygteligere end hans kamp for at gøre lykke. Det drejede sig ikke længere om at erhverve sig rigdom for Tonines skyld. Dette kunne mislykkes ham uden skam, men her drejede det sig om at lægge sin dygtighed for dagen, og mislykkedes det, så måtte han fortvivle.

Gaucher var meget urolig for ham, og Tonine ikke mindre. Hun udfrittede sin fætter, hver gang han havde aflagt et besøg hos eneboeren i Fortabelsens Svælg. En dag gik hun selv derhen med Lise. Syvklinge var netop den dag optaget af et svagt håb, som havde indgydt ham lidt mod, men på samme tid gjort ham endnu mindre meddelsom end sædvanlig. I første øjeblik blev han rørt og overrasket over Tonines besøg, men da hun tillagde Lise hele fortjenesten for det, opgav han atter alt håb. Han lod, som om han var fuldkommen rolig, og besvarede de spørgsmål, der henvendtes til ham angående fabrikken med de ord, at alting gik godt og til hans fuldkomne tilfredshed.

"Men hvorfor ser man Dem aldrig mere?" spurgte Tonine; "De glemmer rent Deres gamle gudfader og alle Deres venner."

"Jeg glemmer ingen; men De ved nok, man må selv være på færde overalt ... hver gang jeg er borte, går alting skævt."

Efter flere undskyldninger af samme slags lovede han "en søndag" at komme til den sorte by; men da Gaucher inviterede ham hjem førstkommende søndag, ville han ikke forpligte sig til noget, men svarede:

"Jeg skal gøre mig umage for at komme, men vent mig ikke."

"Der kan du se," sagde Tonine til Lise på hjemvejen til byen, "det er forbi med den stakkels fyr."

"Tror du da, han dør?"

"Jeg tror, at han er død for venskabet, og at han kun lever for interessen. Han er kun femogtyve år gammel, men han er allerede så beregnende, som om han var halvtreds."

"Måske går hans sager dårligt, og han ikke vil tilstå det," sagde Gauthier.

"Jeg skulle mene," svarede Tonine, "at vi ved en lignende lejlighed har vist ham så meget venskab, at han ikke behøvede at lægge skjul på noget for os. Har vi ikke gjort alt, hvad der stod i vor magt, for at indgyde ham tillid til os? Jeg holder ikke af den stolthed, der skjuler sin pengesorger, som om de var hjertesorger, og jeg må rent ud sige Dem, at jeg ikke forstår det. Hvad ondt er der i, at et foretagende mislykkes, når skylden ikke ligger hos os? Er det en skam at vare fattig? Kan man for alvor betragte det som en pligt og ære at være rig? I så fald ville De, jeg og mangfoldige brave folk, der leve fra hånden og i munden, være at foragte."

"Forstår du da ikke, at det er ærgerrigheden, der piner ham," svarede Gaucher, "og at folk af den kaliber ikke kan være lykkelige, med mindre de kommer til at indtage en fremragende stilling?"

"Aha!" sagde Tonine, "er det grunden? Nuvel, så lad os bede Vorherre, at han ret snart må komme til at indtage sin fremragende stilling; men lad os ikke længere bilde os ind, at han trænger til vort venskab, for han har i dag vist, at han har nok i sig selv."

"Man skulle næsten tro, Tonine, at du græmmede dig over det," sagde Lise. "Af hvad grund tilgav du ham da ikke, da han oprigtigt bad dig om tilgivelse?"

"Tilgive hvad for noget?" spurgte Gaucher, for hvem hun hele tiden havde skjult vennens forseelse.

"Hans ærgerrighed," svarede Tonine. "De ved nok, at jeg allerede tidligere følte mig stødt over den, og nu støder den mig endnu mere, fordi jeg indser, at den tager overhånd, og at et menneske, hvis hjerte i den grad er opfyldt af den, hverken selv kan blive lykkelig i et ægteskab eller gøre en anden lykkelig."

"Tonine har ret," sagde Gaucher til sin kone; "Syvklinge passer ikke for en pige af arbejderklassen. Jeg respekterer ham ikke mindre for det: Hver har sin natur; men jeg respekterer også min fornuftige kusine, der vil have en mand helt og holdent for sig, ligesom jeg helt og holdent tilhører dig."

Da ægteparret Gaucher og kusinen var kommet til den sorte by, gik Lise op med Tonine. Hun bemærkede, at Tonine kun med møje holdt sine tårer tilbage, og moder Laurent, som kom et øjeblik efter, bemærkede det ligeledes. Moder Laurent var en køn, buttet lille kone; hun forstod sig godt på hjerteanliggender og var meget stolt af Tonines venskab, som hun holdt lige så meget af, som om hun var hendes egen datter.

"Ved De, hvad der fejler hende?" sagde hun til Lise, "for ellers skal jeg fortælle Dem det. Hun græmmer sig over denne lumpne våbensmed, som rigtig nok er en køn fyr og pokkers dygtig i sit håndværk. Men hvad kan alt det hjælpe? Mandfolk med geni har intet hjerte; de sværmer kun for ære og penge, og hvis De er en oprigtig veninde af Tonine, håber jeg, De vil råde hende til at sætte sin hu til en anden."

Tonine skændte på moder Laurent og benægtede, at hun var forelsket i Syvklinge; men da veninderne trængte ind på hende, tilstod hun endelig, at hun havde været forelsket i ham.

"Ja, men du elsker ham endnu," sagde Lise, "siden moder Laurent siger, at du ikke sover om natten, og at du slet ingen appetit har."

"Nej," svarede Tonine; "jeg føler nu, at alting er forbi. I løbet af det sidste år har jeg et par gange haft nogle anfald af dén svaghed, men atter overvundet den; for jeg indser tydeligt, at jeg vil blive ulykkelig med dette menneske, ja, så ulykkelig, som et fruentimmer kan blive; for den største ulykke er dog, ikke at kunne gøre den, man elsker, lykkelig og tilfreds. De tårer, jeg nu fælder, skriver sig blot fra, at I tvinger mig til at skrifte min sorg for jer og det have I ikke ret til. Jeg ved ikke noget uslere end at fremkalde ynk. Har I lagt mærke til, at jeg netop beskæftiger mig med andres ulykke for at glemme min egen, og jeg har fundet en trøst i dette, der er så stor, at jeg føler mig lykkelig til trods for alt."

"Men måske," sagde Lise, "bærer Syvklinge på den samme sorg som du, og I kunne muligvis komme til en forklaring, hvis I talte sammen."

"Nej," svarede Tonine, "vi kunne ikke komme til nogen forklaring, for vore anskuelser er forskellige. Sørger han virkelig, så søger han i pengene et middel imod sorgen, som oprører mig, mens det middel, jeg har fundet, indeholder en fordømmelsesdom af hans."

"Ja, men," indvendte atter Lise, "hvis han nu kun vil være rig for at gøre godt, og sætte dig i stand til at gøre det?"

"Jo pyt! Bild Dem dét ind," sagde moder Laurent. "Sådanne historier må De ikke komme og fortælle en kone med min erfaring. Jeg kender alt for godt disse unge mennesker, der lover guld og grønne skove, når de bliver rige; men knap får de noget, så sætter de det på rente for at få mere, eller også øder de det til fornøjelser. Men herregud, menneskene er jo heller ikke helgener, og hvem går desuden således hen og bliver rig på en studs? Nej, barnlille, der behøves tid til alt; man smigrer sig med snart at kunne skrabe noget sammen ved at lægge skilling til skilling, men der hører megen møje og tålmodighed til, førend man bliver rig. Når man begynder at kunne tage det roligt, så er man gammel, og så er det for sent til at kunne forandre sin karakter og på én gang blive mild og godgørende mod sine medmennesker. Man kender alt for godt verden og dens skavanker, man har gået alt for meget igennem med den til ikke at mistro den og frygte den, og da man jo ikke altid har en ren samvittighed, så tror man, at den hader os, og finder sig slet ikke oplagt til at behandle den som ven. Nej, mine børn, jeg har selv haft eksemplet med min stakkels salig mand, som havde stillet et værtshus på benene og var så from som et lam i begyndelsen. Da han nu ikke kunne komme nogen vegne med fromhed, blev han så desperat og ulykkelig, at han først bankede sine opvartere og dernæst mig, den stakkels kære mand! Derfor siger jeg: Lad den pige tage sig i agt, som gifter sig med Syvklinge. Enten ruinerer han sig eller også, hvis han har held med sig, kommer han dag for dag og time for time til at hærde sit hjerte for at putte et guldstykke mere i sin pung. Når man har tilbragt tyve eller tredive år af sit usle liv med at kævles med arbejderne – og det er man nødt til, hvis man vil

tjene noget på dem – så kan man ikke pludselig, lige som man har fået sit på det tørre, sige til dem: Se så, mine venner, vi har slidt og slæbt sammen, nu skal vi også have det godt sammen. Nej, nej, Vorherre gør ikke den slags mirakler, hvis han for resten gør nogle. Et gammelt og indskrumpet hjerte bliver ikke pludselig ungt igen! Og det er virkelig heller ikke så forunderligt, om hjertet bliver lidt forhærdet; man kan ikke selv gøre for det. Det sagde jeg altid til mig selv, når jeg så salig Laurent bruse op og rase, han, der havde været godmodigheden selv! Og jeg bebrejdede mig da, ikke at have forudset det den dag, da han sagde til mig: Lad os stille et værtshus på benene og prøve vort held. Jeg burde have afholdt ham fra det og svaret: Nej, lad os ikke stille noget på benene, men blot sørge for at bevare vort gode humør og vore venner."

Moder Laurent filosofiske betragtninger, der blev fremført med megen tungefærdighed og i en overbevisende tone, gjorde et stærkt indtryk på Tonine og et endnu stærkere på Lise.

"Jeg ser, at De er en fornuftig kone," sagde hun til moder Laurent, "og at Tonine har gjort vel i at lyde Deres råd. Lad os derfor ikke tale mere om Syvklinge, men glemme ham, siden han vil have, man skal glemme ham."

"Nej," svarede Tonine, "han har været min legekammerat, og jeg vil altid tage del i hans ulykke, hvis han atter skulle finde, at mit venskab kan være ham til nogen gavn; men jeg vil ikke lægge mig hans ulykke mere på hjerte end andres, og gifte mig med ham, det gør jeg ikke, selv om han endnu en gang friede til mig. Min beslutning står fast."

Lise følte sig overtydet om, at alting var forbi imellem våbensmeden og hendes veninde, og hørte derfor uden

indvendinger på følgende samtale, der et par dage efter fandt sted imellem hendes mand og fader Laguerre.

Gauchers principal, herr Trottin, der også i flere år havde været Syvklinges principal, havde spurgt til sidstnævnte og dernæst sagt:

"Hvad Fanden bestiller han deroppe i sin udørk? Han burde sælge den rønne, selv om han skulle tabe på den, og komme tilbage til os. Se at overtale ham til det. Jeg er slet ikke vred på ham. Sig til ham, at jeg vil modtage ham lige så venligt, som om vi aldrig havde været skiltes. Den fyr ved ikke, hvad han selv er værd og hvad han kan tjene i et værksted. Hvis han havde spurgt mig til råds i stedet for at følge sit eget hoved, havde jeg måske taget ham til associé og muligvis skaffet ham en rig pige til kone."

De sidste ord fik gudfaderen til at spile ørene op. Den omhandlede principal havde en datter ved navn Clarisse, der hverken var smuk eller styg og gik for at være lidt dum, skønt hun havde været på kostskole i den øvre by og bar krinoline, i hvilken anledning man sagde i den sorte by, at hun bar stål nok på sig til at være sin faders skilt.

Faderen brød sig imidlertid kun lidt om folks spydigheder; han havde halvtredstusinde francs i obligationer, foruden hvad der stod i hans fabrik. Hans to ældste døtre havde hver fået ti tusind francs i medgift; Clarisse skulle have lige så meget, og da faderen var ved at trække sig tilbage til den øvre by, ville en svigersøn som Syvklinge ikke være at foragte, da han kunne overtage bestyrelsen af værkstedet, hvis udbytte stadig forøgede familiekapitalen. Denne idé tiltalte i høj grad gudfaderen, som herved ville få gudsønnen tilbage til den sorte

by. Gaucher fik derfor det hverv at tale med Syvklinge desangående.

Syvklinge havde netop i fortvivlelse opgivet sine forhåbninger og sine forsøg, da han fik dette tilbud. Han gjorde sig først ud til bens og talte om Tonine. Gaucher, der nærede store tanker om vennen og gerne ville have ham frem i verden, søgte at få ham til at slå Tonine ud af hovedet ved at forsikre ham at hun var fast bestemt på ikke at gifte sig. Nu tabte Syvklinge modet og lod Gaucher udbrede sig om jomfru Trottins sjældne egenskaber uden at høre på ham, men også uden at modsige ham. Han forpligtede sig ikke til noget, men afslog heller ikke at tage arbejde hos Trottin igen. Han indså tydeligt, at han atter måtte smede sig i slavelænker, hvis han ikke ville komme i gæld op over ørene og måske aldrig slippe ud af den.

11

Da Tonine hørte, at Syvklinge ikke havde svaret nej, og at Gaucher begyndte at sondere terrænet med hensyn til det projekterede parti, fik hun et nyt anfald af kummer og græd; men hun skjulte det for alle, selv for moder Laurent, og lod, som om hun ikke mere tænkte på det.

Dagen efter aflagde hun et besøg hos en af sine kæreste veninder ved navn Rosalie Sauvière, som havde brækket den ene arm. Her traf hun den unge doktor Anthime, der havde behandlet Audebert i barakken. Hun havde allerede flere gange mødt ham under lignende omstændigheder; men da hun tydeligt mærkede, at han havde et godt øje til hende, holdt hun ham i en så ærbødig afstand, at han aldrig havde vovet at tale til hende om kærlighed. Denne dag var hun imidlertid alt for optaget af sine egne tanker til at bemærke, at han blev længere, end han havde nødig, og desuden faldt det hende ikke ind, at han kunne vove at erklære hende sin kærlighed i påhør af hendes veninde og dennes moder, der var en særdeles agtværdig og meget gudfrygtig kone. Men til hendes store overraskelse greb doktor Anthime hendes hånd og sagde:

"Jomfru Tonine, jeg har noget alvorligt at tale med Dem om, og jeg har længe søgt at finde lejlighed til det. De behøver ikke at blive bange; min hensigt er så retskaffen, at madame Sauvières og hendes datters nærværelse ingenlunde generer mig, men tvært imod bestemmer mig til at åbne mit hjerte. Jeg har elsket Dem fra det første øjeblik, jeg talte med Dem og siden den tid har jeg set så meget smukt af Dem og hørt alle tale

så godt om Dem, at jeg har bedt min fader om tilladelse til at forlange Dem til ægte. Min fader er, som De ved, en fornuftig, gammel mand med hjertet på det rette sted; han har forhørt sig om Dem og givet sit samtykke til mit valg. Rig er han just ikke; men jeg er hans eneste barn, jeg har allerede en god praksis og er et skikkeligt menneske. Betænk Dem derfor et par dage på mit tilbud; indhent alle de oplysninger, De måtte finde fornødne, og giv mig snarest muligt svar; for jeg vil være meget urolig, inden jeg får min skæbne afgjort."

Tonine blev så slået af denne erklæring, og den blanding af frimodighed og ædelmodighed, hvormed den fremførtes, at hun i første øjeblik ikke vidste, hvad hun skulle svare.

"Du indser nok, min pige," sagde madame Sauvière til hende, "at det er herr doktorens alvor. Det er en stor ære han beviser dig, og da du kender hans stilling og familie, synes jeg ikke, at du behøver at betænke dig længe."

"Nej, De har ret," sagde Tonine, "og jeg vil derfor straks svare, at jeg takker herr doktoren og føler dobbelt så stor agtelse for ham, fordi han har kunnet sætte sin hu til en pige, der ikke har andet end sit gode navn og rygte til medgift. Men jeg vil ikke gifte mig, og selv om jeg ville, kunne det kun ske på den betingelse, at jeg ikke kom til at forlade mit fødested, hvor jeg har så mange gode, gamle venner og på en måde betragter mig som alle disse brave folks barn."

"Det har du ret i," sagde madame Sauvière, "du er vort kære, velsignede barn, en søster til den fornuftige del af vor ungdom og en moder for alle de fattige små. De har ikke uret i at ønske hende til kone, herr Anthime; det er den sorte bys pryd, De berøver os. Men da vi først og fremmest bør tænke på hendes

velfærd, kunne det aldrig falde mig ind at afholde hende fra at indtage den rang, hun har lyst til, og jeg kan forsikre Dem om, at hun vil holde den i ære."

"Men jeg sætter ingen pris på rang," svarede Tonine, "jeg er tværtimod bange for den."

"En læges rang, hvis den for resten kan kaldes rang," svarede den unge doktor, "er dog den, som mest må tiltale de lidendes veninde og trøsterinde."

"Sandt nok, herr doktor," svarede Tonine, "men jeg kan ikke bekvemme mig til at forlade den sorte by. Jeg har fundet alt for megen kærlighed her, til at kunne lade mig nøjes med det venskab, jeg andetsteds ville finde. Blev jeg dame i den øvre by, ville det gå mig ligesom min stakkels søster. Nej, byen deroppe minder mig kun om lidelser, og jeg sætter aldrig mine fødder der, med mindre jeg er tvunget til det!"

"Men der skal ingen forandring være!" udbrød Anthime. "Vil De blive her, så flytter jeg herned. Jeg vil være til mere nytte her end i den øvre by, hvor der er flere læger, mens de her ikke har en eneste. På den måde kan De blive ved med at være, som De er vant til, Tonine, og De har desuden gjort Deres medborgere en stor tjeneste."

Dette svar gjorde et vist indtryk på Tonine, som udbad sig otte dages betænkningstid.

"Jeg forlanger ikke, at De skal holde noget hemmeligt," sagde doktor Anthime til hende; "tvært imod, det er mit ønske, at De skal spørge Deres venner til råds. Hvorledes Deres svar end bliver, vil jeg aldrig angre at have tilbudt en pige som Dem min hånd."

Tonine følte sig så smigret over Anthimes opførsel, at hun gav ham hånden til afsked og tillod moder Sauvière og datteren at gratulere hende, som om hun allerede var fru doktorinden. Hun havde endnu hovedet fuldt af begivenheden, da hun kom hjem, og kunne ikke undlade at rådføre sig med Lise, som skyndte sig at underrette Gaucher. Gaucher gjorde et hop af glæde og sagde:

"Var det enhver anden af de fine folk der oppe, så ville jeg før vride halsen om på hende end give mit samtykke. Jeg hader den slags partier, siden det gik hendes søster så galt; men med herr Anthime er det en anden sag. Han er søn af den braveste mand, der findes i verden, og selv et herligt menneske, god og kærlig mod fattige folk ligesom faderen. Jeg har tit set ham tage sig af ulykkelige; han nøjes ikke med at beklage dem, men gør alt hvad der står i hans magt for at hjælpe dem. Ja, Tonine, det er en mand for dig; Vorherre lader denne lykke blive os til del til erstatning for den kummer, Molino har forvoldt os."

I løbet af dagen rådførte man sig med moder Laurent, Audebert og nabo Laguerre, der alle var af Gauchers mening. Laguerre nærede rigtignok en vis foragt for lægekunsten, men han var blevet nødt til at agte lægen, da han så Anthime gratis kurere de fattige i den sorte by.

Syvklinge spekulerede samtidig på det fordelagtige parti, der så at sige var tilbudt ham, og søgte at overtale sig selv til at gå ind på det. Rigdommen er meget fristende, navnlig for den, som har ofret den sine første kærlighedsdrømme, og våbensmeden skjulte ikke for sig selv, at han et par måneder tidligere næppe ville have betænkt sig på at følge Gauchers råd; men hans tilbøjelighed til Tonine var nu blevet til en lidenskab,

og hendes billede stod så levende for hans tanker, at han besluttede at underrette hende om alt, hvad der var sket, og ofre hende alt, hvis hun ville være hans kone.

Han brød op samme aften og lagde vejen over den øvre by, hvor han havde et ærinde, så at han først hen ved klokken ti kom til den sorte by. For apotekeren var dette så sent, at Syvklinge listede sig sagte ind i værelset for ikke at vække ham, da han var vis på at finde ham sovende. Han havde set lys i Tonines vindue og vidste, at hun tit sad oppe om natten for at sy. Han gik til hendes værelse for at banke på og bede hende om en samtale om morgenen; for han vidste nok, at hun ikke lukkede op for ham nu.

Trappen op til øverste etage lå udvendig og var udhugget i klippen. Foran Tonines dør var en lille terrasse med blomster, og Syvklinge gik forsigtigt for ikke at gøre nogen skade. I det samme hørte han Lises stemme nævne hans navn i Tonines værelse. Han standsede nysgerrig og satte sig på dørtærsklen, idet han lovede sig selv at skrifte sin indiskretion bagefter. Døren var så tynd, at han kunne høre hvert ord.

Genstanden for samtalen var følgende: Førend Tonine ville tage en beslutning, ønskede hun at vide, om den unge våbensmed var fast bestemt på at fri til jomfru Trottin; man havde forhørt sig desangående hos gudfaderen, der i sin begærlighed efter at få gudsønnen etableret i den sorte by havde erklæret sagen for så godt som afgjort, og følgen heraf var, at Lise var kommet for at forsikre Tonine om, at hun frit kunne bestemme sig for doktoren, netop som Syvklinge kom ilende for at fortælle hende, at han elskede hende alene og ikke ville have nogen anden til kone.

Tonine var et fruentimmer og følte sig som beboerske af den sorte by smigret ved den hæderlige og forholdsvis glimrende fremtid, der åbnede sig for hende. Hun priste sig lykkelig ved at kunne forskaffe sine medborgere en duelig og opofrende læges bistand – måske var det ligefrem en pligt for hende. Hun lagde allerede planer, og Lise bidrog sit til at opflamme hende. Hun disponerede i forvejen over sine beskedne indtægter, som skulle anvendes til de fattiges understøttelse; hun arrangerede sit hjem med smag og tarvelighed og drømte om et smukt lille, luftigt hus ved et af de små bassiner, som strømmen dannede nedenfor den sorte by – et hus med en lille have, hvor hendes stakkels blomster, der nu var indeklemte i urtepotter, frit kunne udbrede deres rødder. Trods hendes fornuft stak barnet dog endnu i ærmet på hende, og hun tilstod for Lise, at hendes tanker og ønsker længe havde gået ud på at komme i besiddelse af sådan en hvid og rød kamelia, som hun havde set i sin svogers have, mens hendes søster var husfrue på fabrikken ved Molino-dæmningen. Derpå tilføjede hun:

"Min stakkels søster! Hende gavnede det ikke at blive gift over sin stand. Hun var så glad ved at kunne pynte sig; hun ville også have mig til det, og især var det hende meget magtpåliggende at få mig til at gå med hat. Det klædte mig slet ikke, og jeg ville derfor ikke indlade mig på det. Sig mig, Lise, tror du, at min tilkommende mand også vil forlange det? Det ville genere mig i høj grad, og jeg ville komme til at ligne Clarisse Trottin, der skinner ligesom en rødbede i et fad salat."

Tonine gav sig til at le, fast bestemt på ikke at gå med hat, men meget tilfreds med at have lov til at bære en sådan.

Pludselig holdt hun op med at le og sagde:

"Vi fremhæver kun de gode sider ved partiet; men det, der er godt trænger ikke til at fremhæves, og for at mit giftermål skal kunne kaldes godt, er det nødvendigt, at jeg elsker min mand."

"Det kommer du nok til," sagde Lise.

"Ja, jeg skal gøre mit bedste, for han fortjener al mulig agtelse og erkendtlighed fra min side. Men alligevel ..."

"Hvad mener du med dit 'alligevel'? Han er ikke grim, går net klædt, er ung og ser ikke simpel ud; desuden elsker han dig oprigtigt, og når man føler sig overbevist om det, så kommer kærligheden nok."

"Tror du virkelig, Lise? ... Ja, du har måske ret; men det forekommer mig dog så besynderligt at forelske sig i et menneske, som man kender så lidt. Desuden ligger der ligesom en sten på mit hjerte; jeg ved ikke, hvordan det kan være."

"Tænker du måske endnu på Syvklinge?"

"Nej, nej; men jeg ville gyse for en lykke, som voldte hans ulykke. Jeg ville gerne være overbevist om, at han af egen drift gifter sig med Clarisse."

"Du gør dig alt for mange skrupler. Syvklinge bliver rig, og rigdom trøster for mange sorger."

"Ja, og måske består hans eneste sorg i frygten for at gøre mig bedrøvet. Nå, Gud give, at han snart må gifte sig og ikke savne noget! Hvem ved, om jeg da ikke også kan blive lykkelig?"

"Vist så," svarede Lise. "Du har tænkt nok på andre, nu er det på tide, at du tænker lidt på dig selv."

Hun kyssede Tonine og gik uden at se Syvklinge, der skjulte sig i en mørk krog, idet hun kom ud.

Han blev der over en time og stod snesevis af gange på nippet til at banke på døren og sige til Tonine:

"Gift Dem ikke, jeg tager min død over det!" Men det forekom ham at være en uværdig handling af en mand, og han flygtede op af bjerget for at undgå fristelsen.

Her overlod han sig til sin fortvivlelse og flakkede omkring hele natten ligesom en vanvittig. Derpå blev han roligere og søgte at samle sine tanker. Han følte, at Tonine havde ret til at tage hævn over ham ved at gøre et godt parti, og desuagtet ønskede hun jo så lidt at hævne sig, at hun vaklede i sin beslutning af frygt for at volde ham sorg. Tonine var så god; hun ville hellere bringe ethvert offer end knuse en ulykkelig, skønt brødefuld vens hjerte. Han indså, at han blot behøvede at sige et ord for at få hende til at give afkald på det gode parti, på alle sine drømme om et liv fuldt af velgørenhed, det lille hus med blomsterhaven, kameliaen og retten til at bære hat. Alt dette stod Syvklinge klart. Lidenskabeligt elskede Tonine ham ikke, siden hun ikke ville være hans kone; men hun nærede et så inderligt venskab for ham, og der var så mange minder, der knyttede hende til ham, at hun ikke kunne føle sig lykkelig, medmindre han også blev lykkelig.

Da Syvklinge var kommet til overbevisning om dette, følte han også, hvad pligten bød ham.

"Hun må ikke se mig lide," tænkte han ved sig selv; "hun må ikke forspilde lejligheden til at gøre sin lykke, siden her er en ung mand, der elsker hende, som hun fortjener det, hvilket er mere, end jeg har kunnet sige om mig selv. Der er kun én måde, hvorpå jeg kan oprette den uret, jeg har gjort imod hende, nemlig ved ikke at lægge hindringer i vejen for hendes giftermål, men undertrykke min skinsyge og skjule min smerte. Velan, siden jeg allerede én gang har vist det mod at overvinde

kærligheden for ærgerrighedens skyld, så må jeg velsagtens nu kunne overvinde den for ærens."

Da han kom hjem til barakken, var Ligeglad allerede oppe og blev ganske forskrækket over hans bleghed. Trods sit frastødende ydre og sin råhed var Ligeglad i besiddelse af et blødt og følende hjerte, hvilket ikke er så ualmindeligt hos mennesker af hans karakter. Syvklinge så, at han betragtede ham med ængstelse og at tårerne kom op i hans øjne. Eksemplet smittede, Syvklinge græd længe og følte sig lettet.

Han kastede sig på sin seng og sov et par timer; for siden han havde taget en fast beslutning, følte han sig roligere. Ved middagstid stod han op. Han opgjorde sine bøger, tog halvparten af de rede penge, han havde, og gav Ligeglad den anden halvpart med ordene:

"Jeg ved, at du holder af mig, og jeg er ikke utaknemmelig. Vær ikke urolig for min skyld, jeg er ved godt mod, og rejserne vil adsprede mig. Jeg bliver borte i nogen tid og betror dig værkstedet og alt, hvad jeg ejer, imod at det halve af udbyttet tilfalder dig. Foretrækker du at leje fabrikken ud og selv tage arbejde igen, så står det dig frit for. Jeg er vis på, at du vil gøre dit bedste. Der er kun én ting, som jeg fordrer af dig og som du skal give mig dit ord på, og det er, at du ikke må gøre nogen ulykkelig for min skyld. Lov mig det, som om jeg lå på mit dødsleje."

Da Ligeglad havde givet ham sit ord på dette, tilføjede han:

"For min skyld skal du ikke være bange; jeg giver dig mit ord på, at jeg ikke skal gøre mig skyldig i nogen fejhed." Han gav ham en skriftlig fuldmagt, pålagde ham at holde hans rejse hemmelig, indtil han selv havde skrevet, trykkede hjerteligt

hans hånd og spiste frokost med ham. Derpå tog han sin ransel på ryggen, steg op af kløften og satte kursen mod vejen til Lyon.

Man fik hverken den dag eller næste dag at vide, at han var rejst; først på den tredje dag fik Laguerre et brev fra ham, dateret St. Etienne, hvori han i en ret munter tone fortalte, at han agtede at tage arbejde i fabrikkerne ved Forez for at gøre bekendtskab med visse nye fremgangsmåder og tilegne sig dem. En anden dag skrev han til Gaucher og endelig til Tonine selv.

> "Min kære naboerske," lød brevet, "jeg tager mig den frihed at tilskrive Dem for at sende Dem min hilsen og anbefale Dem min kære gudfader, mod hvem De allerede har været så god. Omstændighederne har tvunget mig til at forlade hjemmet for en tid, og da jeg udelukkende vil hellige mig mit håndværk, hvilket jeg ikke havde været i stand til, hvis De ikke havde taget Dem så velvilligt af min gudfader, griber jeg lejligheden til at takke Dem for alt det gode, De har bevist ham så vel som mig, med den tilføjelse, at jeg slet ingen bitre følelser nærer i mit hjerte, hverken mod Dem eller nogen anden, men at jeg ønsker at bevare Deres agtelse, ligesom jeg beder Dem modtage forsikringen om min inderligste hengivenhed.
>
> venskabeligst,
>
> *Etienne Lavoute, kaldet Syvklinge."*

Tonine følte sig overtydet om, at den, der havde været i stand til at skrive et sådant brev, ikke kunne have store bekymringer.

Hun glædede sig over dette sammen med Lise, men følte sig dog lidt tung om hjertet. Ikke desto mindre blev hun endnu et par dage ved med at lægge planer og lade sig gratulere til sin forlovelse af en skare bekendte, som hendes venner havde betroet sagen. Hendes talrige friere var ikke just videre fornøjede; men de havde ingen ret til at beklage sig, da hun aldrig havde opmuntret nogen af dem. Hun modtog lykønskningerne med megen beskedenhed, og man var hende meget taknemmelig, fordi hun ikke havde villet forlade den sorte by.

Ugen var gået, og næste dag klokken to skulle hun efter aftale give herr Anthime svar hos Gauchers. Om eftermiddagen dagen i forvejen blev hun pludselig grebet af dyb modløshed, og alle hendes planer om lykke og ære forekom hende tomme og forfængelige.

"Tal ikke mere til mig om huset, haven og kameliaerne," sagde hun til Lise, der fandt hende meget lunefuld den aften; "jeg er allerede mæt og træt af alle disse rariteter, som jeg oprigtig talt slet ikke længes videre efter, og som jeg vistnok snart vil blive led og ked af. Jeg ønsker kun én ting og det er, at jeg oprigtigt kunne elske herr Anthime. Men er intet at gøre ved det, Lise; jeg føler ikke det mindste for ham, og jeg må formelig gøre vold på mig selv for at lade hans gode egenskaber vederfares retfærdighed. Skal det blive ved på den måde, så bliver jeg den ulykkeligste kone af verden, og jeg gjorde da bedst i straks at binde mig en sten om halsen og springe i Helvedeshullet."

Hun sov kun lidt om natten og drømte, at hun så Syvklinge syg og bedrøvet. Derpå så hun ham død og blev så bange over

det, at hun stod op, tændte sin lampe og gennemlæste endnu engang det brev, han havde skrevet til hende. Ordene tydede på rolighed, ja næsten på tilfredshed; men ved at tage brevet i nærmere øjesyn troede hun at se spor af tårer, og adressen syntes at være skrevet med lidt rystende hånd. Hun fik en anelse om sandheden og skyndte sig til barakken, så snart det gryede ad dag.

Hun udfrittede Ligeglad, som trods sit tavshedsløfte ikke kunne modstå hendes bønner og tilstod, at Syvklinge havde været meget fortvivlet, da han rejste. Hun gik straks ind i det lille kontor ved siden af værkstedet og skrev følgende brev til Syvklinge:

> Min kære nabo.
>
> Til svar på Deres ærede skrivelse kan jeg melde Dem, at Deres gudfader befinder sig vel, og at jeg passer ham, så godt det står i min magt. Jeg gør dette lige så meget af venskab for Dem som for ham; for De og han er to personer, man må have agtelse for. Gud give, at Deres anliggender må gå til Deres tilfredshed. Jeg føler mig tilfreds ved at blive i min stilling; for De ved nok, at jeg endnu ikke kan bekvemme mig til at gifte mig. Jeg har tiden for mig, og det har De også. Lev vel!
>
> Det ønsker Deres veninde
>
> *Jeanne Antoinette Gaucher*

Hun forseglede brevet, skrev uden på og gik tilbage til byen, hvor hun straks lagde det i postkassen for at være sikker på sig

selv. Det var nu, ligesom om en sten var væltet fra hendes hjerte, og hun afventede roligt samtalen med doktor Anthime.

12

Syvklinge fik ikke Tonines brev. Det var adresseret til den by, hvorfra han havde tilskrevet hende, og som han havde forladt dagen efter uden at have noget bestemt mål, da han blot ønskede at fjerne sig fra hjemmet og blive glemt i nogen tid. For resten gjorde han ikke regning på noget svar; han følte, at han for at bevare sit mod måtte forblive uvidende om alt, hvad der under hans fravær tildrog sig i den sorte by.

Hans slet forsynede pung kunne ikke strække langt; af den grund agtede han snart at tage arbejde på en eller anden fabrik for at tjene rejsepenge, for han var fast bestemt på at se sig om i verden og benytte sit frivillige eksil til at udvide sine kundskaber. Han gjorde derfor holdt i den første industridrivende by, han stødte på, arbejdede der et par uger og rejste derpå til en anden stor by for efter nogen tids forløb igen at ombytte denne med en ny.

Efter således at have rejst og arbejdet i flere måneder, fik han ved et halvt lykketræf et brev fra Gaucher med gode efterretninger om sin gudfader og fabrikken. Gudfaderen befandt sig i bedste velgående, og fabrikken gav et ret anstændigt udbytte, der tegnede til at blive endnu bedre med tiden. De regnskaber, Gaucher lod medfølge, overbeviste ham om, at Ligeglad bestyrede hans anliggender meget bedre, end han selv havde været i stand til, og bestyrkede ham i en erkendelse, hvortil han flere gange var kommet under sit vandreliv. Nemlig: At den, der begynder småt, ikke kan komme nogen vegne uden ved smålige midler, og at der desuden

kræves en høj grad af udholdenhed, resignation og påholdenhed. Folk med en levende fantasi er bestandig opfyldt af tanken om at gøre hurtige fremskridt; det står ikke klart nok for dem, at man med lidt kun er i stand til at udrette lidt, og de taber snart modet. Syvklinge egnede sig derfor langt fra så godt til at drive sin lille fabrik, som den hårdnakkede og udholdende Ligeglad, der arbejdede dag ud og dag ind ligesom en plovhest. Da han hverken kunne læse eller skrive førte han ingen bøger, men huskede alting med den mirakuløse nøjagtighed, som er ejendommelig for mennesker af hans kaliber, der blot har sig selv at stole på. Kort sagt, under hans hænder afgav fabrikken et rigtignok lille, men temmelig sikkert udbytte, mens Syvklinge for at fordoble sin kapital på få år havde gjort regning på et af de mirakler, stoltheden smigrer sig med, men som næsten aldrig bliver til virkelighed, hvis man går samvittighedsfuldt og forsigtigt til værks.

Gaucher havde ikke omtalt Tonine i sit brev, og det var ifølge hendes eget ønske; for da hun ikke fik noget svar af Syvklinge, og han blev borte, troede hun naturligvis, at hun havde bragt et unyttigt offer, og at han atter havde skiftet sind. Syvklinge havde af og til sendt breve til hjemmet, men aldrig gjort nogen allusioner til Tonine eller forespurgt sig om hende. Han antog hende for gift og ønskede ikke at høre noget om det. Gauchers tavshed angående dette kapitel bestyrkede ham i hans tro. Rigtignok skrev Gaucher, at han måtte have fået flere breve fra hjemmet. – "Nej" sagde Syvklinge til sig selv, "jeg har ikke fået flere, og det er så meget des bedre for mig. Rimeligvis fortalte man mig deri om brylluppet og overøste doktor Anthime med lovtaler. Alt dette kommer mig ikke mere ved; jeg har gjort,

hvad der var at gøre, for ikke at forhindre andres lykke; min forhøjes ikke ved at høre biomstændighederne derved."

Overalt, hvor han tog ophold, anerkendte man ham som en arbejder af første rang og gjorde sig umage for at beholde ham. Hans duelighed indskrænkede sig ikke til en enkelt retning, det vil sige, han hørte ikke til de arbejdere, som tilbringer hele deres liv med at gøre et vist stykke arbejde til fuldkommenhed og i alle andre henseender er fuskere. I et stort værksted ligner fabrikationen en korsang, hvor hver synger sin stemme uden nogensinde at lære de andres. De dygtigere arbejdere er imidlertid i stand til alt og går fra det ene til det andet med en lethed og raskhed, som om hver enkelt artikel var deres specielle fag. Til denne klasse hørte Syvklinge. Det var ham derfor til stor glæde, da han kom til at arbejde i våbensmedefaget, og endnu større glæde følte han, da han fik lejlighed til at gøre sig bekendt med ciselering og damascering. Det var næsten en kunst, og for hans vedkommende kunne det blive en kunst, for han besad megen smag og kompositionstalent.

Syvklinge studerede også mekanik og blev i førstningen i høj grad ydmyget ved at se alle de planer og opfindelser, han havde pint sin hjerne med, allerede bragt i anvendelse med en fuldkommenhed, som han ikke havde haft nogen anelse om. Men han overbeviste sig tillige om, at disse opfindelser ikke kunne komme til anvendelse i den sorte by på grund af de forskellige forhold: *Der* var hverken kapitaler, arbejdskraft eller vandløb nok til at drive fabrikationen efter en så storartet målestok.

Han var kommet til grænsen af Tyskland og smigrede sig endnu med håbet om, at et virksomt og arbejdsomt liv ville bringe ham til at glemme tabet af Tonine. Han følte sig også stærk og modig, men kun når han stadig skiftede opholdssted. Ro kunne han ikke tåle. Så snart han begyndte at blive nogenlunde hjemme i en by, gjorde synet af andres huslige lykke tomheden i hans hjerte dobbelt følelig for ham, og han tænkte på at gifte sig. På lejlighed manglede det ham ikke; hans duelighed og gode opførsel var anbefalinger nok, og man forlangte ikke mere af ham; men næppe kom man ham i møde, førend han blev grebet af en sådan angst, at han skyndte sig at rejse. – Tonines billede stillede sig imellem ham og de unge piger, der kun tiltalte hans sanser.

Syvklinge mødte mange skønheder i Tyskland med gyldne lokker, himmelblå øjne og rosenkinder; men han kunne ikke glemme "prinsessen" i den sorte by. Tonine lignede ikke andre fruentimmere. Ved tanken om hende følte den unge håndværker sig hævet over sin sfære, mens han måtte stige ned, når han søgte at nærme sig en af de andre.

En dag fik han et brev fuldt af bebrejdelser fra Gaucher og besvarede det nu med et åbenhjertigt skriftemål af alt, hvad han havde følt og lidt. Han nævnte ikke Tonine, men hans hemmelighed var let at gennemskue. Hans brev var holdt i en smuk og værdig tone; det endte med ordene:

> "Tilgiv mig, min retskafne ven, at jeg har nølet så længe med at åbne mit hjerte for dig. Jeg har bestandig ventet på, at min sindsro skulle vende tilbage; den er ganske vist endnu ikke kommet, men jeg føler, at den vil komme. Der gives dage, hvor jeg næsten føler mig tilfreds over at have

søgt at uddanne mig fjernt fra hjemmet. Én ting ville måske gøre mig fuldkommen rolig, nemlig hvis jeg fik at vide, at den person, der aldrig er ude af mine tanker, er så lykkelig i sit ægteskab, som hun fortjener. Har jeg hidtil ikke spurgt dig om hende, så må du ikke af den grund tro, at jeg har glemt hende; men jeg håber, at der vil komme en tid, hvor jeg kan høre tale om hende uden at være dum nok til at få tårer i øjnene.

Jeg tilskriver dig fra en smuk forpagtergård, hvor jeg agter at opholde mig nogen tid endnu, og hvortil du kan adressere dit svar. Jeg kan også fortælle dig, at jeg for mindst tiende gang har giftermålsplaner i hovedet; men jeg håber, at det denne gang ikke vil gå ligesom de andre. Mit hjerte er dødt undtagen for dig, Lise og dine børn, som vist må have vokset sig smukke. Tak, fordi du har opkaldt dit tredje barn efter mig; det er et bevis på, at I tænker på mig. Gid den stakkels lille aldrig må komme til at lide, hvad jeg har lidt! Bliver jeg nogensinde så lykkelig at slutte ham i mine arme, så skal jeg fortælle ham, at kærlighedens og venskabets lykke er den eneste, der eksisterer, og at alt andet ikke er værd at rejse sig op for."

Forpagtergården, hvor Syvklinge opholdt sig, tilhørte en formuende enke, der var et par år ældre end han og af et ret smukt ydre, som i flere henseender mindede ham om Tonine. Denne gang tænkte han for alvor på at gifte sig, ikke så meget på grund af forpagterenken selv, som på grund af den tillokkelse, landlivet havde for ham.

Han var tilfældigvis taget ind i enkens gård; hun havde straks fundet behag i ham og lagt beslag på ham ved at udbede sig

hans assistance til istandsættelsen af en tærskemaskine. Han havde nu opholdt sig hos hende over en måned uden at sige noget, som kunne binde ham, skønt han godt kunne se, at enken hverken ville have nægtet ham sin hånd eller sit hjerte. Hun talte ret godt fransk, og Syvklinge havde lært lidt tysk.

Han sad en dag i en smuk lindeallé i nogen afstand fra gården, mens enken stod i porten og mønstrede sit kvæg, der blev drevet hjem. Nær ved var hun ikke ilde, og på afstand var hun ligefrem smuk på grund af sin velskabte figur og sine livlige bevægelser. De velnærede køer og får, der omgav hende, det hvide hus imellem de grønne træer, de bølgende kornmarker og den lyseblå himmel dannede til sammen et billede fuldt af harmoni og mild majestæt.

Forårsluftningen, der bøjede de unge aks, medførte duften af frisk hø.

"Her findes lykken," sagde Syvklinge til sig selv, "måske ikke for mig, men for enhver, som er fornuftig og tålmodig. Vel sandt, det ensformige landliv kan ikke altid tiltale en virksom karakter; naturen, der røgter sit hverv skridt for skridt, dag for dag og time for time, og som kun adlyder mennesket med en imponerende regelmæssighed, smiler ad vort feberagtige hastværk. Det er et åg, der binder os endnu bedre, end oksen er bundet til ploven; for jorden er en brud som ikke slipper sin bejler. Den er et værksted, som man ikke kan flytte med sig, og som man bestandig må forsvare, ikke blot mod sine naboer, men også mod himlens fugle og insekterne i græsset. Det er slaveri med blomsterlænker, en bekymring uden frist og hvile! Men hvor storartede er ikke jordens værker! Hvor usle og ubetydelige tager ikke kunstnerens og håndværkerens

frembringelser sig ud mod det majestætiske skue af en gammel eg! Hvor himlen er klar og umålelig på disse sletter, og hvilken musik ligger der ikke i vindens hvisken i løvet! Her må stolthedens og forfængelighedens indskydelser forsvinde af sig selv, uden at man har nødig at bekæmpe dem! Kan man tænke sig noget mere ophøjet end denne tilsyneladende rolighed, som skjuler jordens hemmelighedsfulde arbejde?"

Den unge mand havde forglemt enken, men han var i færd med at forelske sig i landlivet; han mindedes sine barndomsår, den golde klippedal, hvor han var født, de magre, græssende geder, sin fattigdom og sin uvidenhed, der havde været så fuld af ro og tryghed.

"As hvad grund blev jeg ikke, hvor jeg var?" tænkte han ved sig selv; "jeg ville da ikke have lidt så meget. Det, jeg har erhvervet mig, har kun tjent til at gøre mig begærlig efter, hvad jeg ikke kunne opnå. Hvis jeg nu kunne glemme, hvad jeg har oplevet, og nøjes med venskab uden kærlighed, ville der atter komme ro i mit sind her på dette velsignede sted; jeg ville atter kunne glæde mig som et barn over de ubetydeligste ting: Et lams fødsel, en hane, der galede nede i min gård, en hare, der strejfede gennem min mark, ville være begivenheder i mit liv, og hvem ved, om det ikke ville lykkes mig engang med tiden at føle mig stolt og glad ved synet af en fedekalv i min stald!"

Så vidt var Syvklinge kommet i sine drømmerier, da egnens postbud overleverede ham et brev fra den sorte by, hvorpå der lige som til spot for det gamle poststempel stod skrevet: *"Haster meget!"*

13

Brevet var fra Lise Gaucher og havde flakket vidt omkring. Adressen var fejlagtigt angivet.

> "Min kære ven," skrev hun, "hvis De endnu tænker ligesom før, er det på høje tid, at De kommer hjem. Deres gudfader har det godt, og vi med, men stakkels Tonine har længe været syg; hun er endnu ikke i stand til at arbejde og er kommet så dybt i gæld ved sin sygdom, at hun må gøre mirakler for at slippe ud af den. Hvis vi ikke havde taget os af hende, ville nøden allerede have opslået sin bolig hos hende; men tanken om, at vi selv må savne for at hjælpe hende, piner hende i den grad, at vi er bange for et tilbagefald. Vi har nu tænkt på Dem, som har noget til gode og ingen familie. Måske kunne De overtale vor stakkels veninde til at modtage Deres bistand og venskab, som hun ikke et eneste øjeblik er ophørt at gøre sig værdig til."

Tonine var altså ikke gift! Glæden over dette var den første følelse, som overvældede sig Syvklinge. Dernæst blev han lidt urolig. Men siden man kaldte ham til hjælp, kunne der vel ikke være fare for Tonines liv; så omsorgsfuld plejer man ikke at være for dem, som døden spiller på læberne. Desuden kan kærligheden jo gøre mirakler, og Syvklinge følte, at han elskede Tonine højere end nogensinde før.

I et nu var alle hans drømmerier om landlivets lykke forsvundet. Han så sig om, som om han var vågnet af en drøm; han fandt sletten flad og kedelig, forpagtergården naragtig, kvæget smudsigt og enken halvgammel og afblomstret. Da den stakkels kone spurgte ham, om han virkelig havde i sinde at forlade hende, svarede han barsk:

"Ja, naturligvis. Har jeg lovet Dem at blive her? Har jeg ikke sagt Dem, at jeg er gift i min hjemstavn? Min kone er syg. Farvel. Jeg har arbejdet for Dem, fordi det morede mig ... behold Deres penge, jeg vil ikke have noget af Dem."

Og han tog flugten, let som trækfuglen, der flyver bort ved vinterens komme. Så snart han fik øje på en postvogn, sprang han op i den, kørte til jernbanen, og efter fem dages rejse stod han ved foden af bjergvejen, der førte til den sorte by. Han havde endnu omtrent en halv mils vej tilbage; han gik så hurtigt, at hans skridt næsten ikke efterlod noget spor på den sandede vej, skønt hans hjerte var ubeskrivelig tungt. Endelig kom han til stien, hvorfra han havde udsigt til sin fabrik, og bøjede sig fremad for at betragte den. Han ville ikke gå derned, da han længtes mere efter at hilse på sine venner end på sin ejendom; men et blik kunne han dog skænke den i forbigående. Rimeligvis måtte han have taget fejl af stedet, for han kunne ikke se taget af sin fabrik og blev derfor ved at stige ned, indtil han nåede udkanten af en lille lund, hvorfra han var vis på at kunne se den helt og holdent, før han slog ind på vejen, der førte til den sorte by.

Da han kom dertil, blev han så forbavset, at han var nødt til at gøre holdt. Han genkendte ikke mere stedet og søgte forgæves at samle sine erindringer. I stedet for den skrå

retning, strømmen før havde taget, styrtede vandet nu lodret ned med en brølen, der havde noget triumferende ved sig. Den takkede klippeskrænt havde veget pladsen for en dyb kløft; på det sted, hvor fabrikken skulle ligge med sin sluse og sin lille bro, så man en dynge klippeblokke blandet med sønderknuste træer, hvis løv endnu var grønt. Af barakken selv så man ikke mindste spor.

Den første følelse, der greb Syvklinge, da han ikke længere kunne tvivle om sin ulykke, vidnede om hans ædle hjerte.

"Ak, min stakkels Ligeglad!" udbrød han, idet han uvilkårligt udstrakte sine arme, "mine ulykkelige arbejdere, er I alle sammen begravet herunder?"

"Nej, gudskelov!" svarede en rå stemme, og samtidig kom Ligeglad til syne på stien. "Vi blev advaret i rette tid ved en forfærdelig bragen og knagen og fik tid til at flytte alle de rørlige ting bort. Det skete for omtrent tre uger siden, og jeg bildte mig ind, at man havde meddelt dig det; men da jeg ikke var vis på det, har jeg stået her på vagt hver dag for at spare dig for en ubehagelig overraskelse og fortælle dig, at der i hvert tilfælde ingen er kommet til skade."

"Gud være lovet," svarede Syvklinge, idet han omfavnede sin mestersvend. "Har I frelst værktøjet, så kan man begynde forfra igen, for jeg medbringer mine to arme, og intet er tabt."

"Jo, tværtimod, alting er tabt, for fabrikken er gået fløjten. Men hvad er der at gøre ved det? Fader Audebert sagde nok, at stedet var forbandet, og at Djævlen lå på lur her."

"Ak, min kære ven," svarede Syvklinge, "den djævel, som lå på lur her, var begærligheden, som driver de ærgerrige til steder, hvor jorden svigter under deres fødder. Hvis jeg tidligere havde

vidst, hvad jeg nu ved, ville jeg ikke have bygget på flyvesand; men skaden er i hvert tilfælde ikke så stor. Jeg er ung og kan endnu rejse mig, uden at nogen kommer til at lide tab. Vi har ingen gæld, vel?"

"Tværtimod, vi har overskud. Alting gik godt; men måske er det alligevel et held for dig, siden du nu kan træde ind i en ny fabrik, der er oprettet i byen. Jeg har allerede fundet beskæftigelse dér, og jeg er vis på, at du med dine talenter vil få en god ansættelse. Har man ikke fortalt dig noget om det i de breve, man skrev til dig om at komme hjem?"

"Nej, der var noget, som interesserede mig mere, og som du også skal fortælle mig om."

Syvklinge skulle til at udspørge ham om Tonine, mens de rask fortsatte deres vandring, da han pludselig atter standsede ved at få øje på et sælsomt syn. Det var en gammel skaldet mand, der kom dem i møde med en laurbærkrans på hovedet og et dusin børn, som dansede omkring ham, mens han sang med hæs stemme og klappede i hænderne.

"Hvad er det?" udbrød Syvklinge forskrækket. "Det er, Gud forlade mig, Audebert, som er blevet forrykt!"

"Det er således," svarede Ligeglad. "Man har ikke villet skrive til dig om det; men han har allerede i længere tid været aldeles fjantet. Det er de dagdrivere deroppe i den øvre by, som din gudfader havde god grund til at forbande, der er skyld i det. – De blev skinsyge over at vi havde en bedre visemager end de hernede i vor sorte by, og ville prale af ham overfor fremmede. De inviterede ham til nogle narrestreger, som de kalder for et akademisk selskab, gav et gilde til ære for ham, satte en laurbærkrans på hans hoved og overøste ham med så mange

komplimenter og dumheder, at han kom hjem, således som du nu ser ham. Vi troede, at han var fuld, og at det ville gå over, når han havde sovet ud; men jo pyt! nu har han i tre måneder ikke bestilt andet end at rende rundt i gaderne og på landevejene med sin krans og en flok gadedrenge omkring sig."

"Stakkels Audebert," sagde Syvklinge med tårer i øjnene; "således måtte det komme. Ak, jeg er altså blot kommet tilbage hertil for at se alting være gået til grunde."

Han gik den gamle digter i møde, der nærmede sig langsomt og standsede ved hvert skridt for selv at deklamere eller lade sit følge deklamere vers, idet han snart satte sin krans på hovedet af det ene af børnene, snart på det andet og derpå tog den igen og svingede den i luften med en begejstret mine.

Da Ligeglad så tårerne komme op i Syvklinges øjne, sagde han til ham:

"Du skal for resten ikke tage dig det så nær; den gamle krabat har ingen nød og har måske aldrig været så tilfreds, som han nu er. Før var han tit gal i hovedet i hele uger og bestilte ikke noget, mens hans venner, snart en og så en anden, måtte tage sig af ham; nu derimod bestiller han aldrig noget og da man føler sig overtydet om, at skylden ikke ligger hos ham selv, tager alverden sig af ham. Det må man sige til ære for den sorte by: Han har fri adgang overalt, og alle, både fattige og rige, kappes om at sætte det bedste for ham, som huset formår. Du seer også, at han befinder sig i bedste velgående, og at han ser sund og rask ud. Desuden er han altid i godt humør, og fremmede folk, som besøger ham, forsikrer, at der slet ikke er noget i vejen med ham, med undtagelse af den lille omstændighed, at han bilder sig ind at være en vis kavaler ved navn Pindar, som nok

skal have eksisteret i gamle dage. Det generer ingen og derfor kalder alle ham således. – For resten viser han sig stadig som den samme brave karl og det er ikke længe siden, at han styrtede ind i et brændende hus, idet han skreg, at 'guderne' ville beskytte ham. Der skal jo efter sigende være én gud for de forelskede, én for drukkenboltene og én for gale mennesker, hvilket til sammen giver tre, og så meget er vist, at Audebert slap helskindet ud af huset igen og frelste et barn, der slap lige så godt som han. Ser du, det er den lille lyshårede knægt, der holder ham i hånden. Nogle betragter dette som et helt mirakel og Audebert som en helgen og ikke som en forrykt. Så meget er vist, at den stakkels fyr altid har haft et rigtig godt hjerte, og derfor betragter enhver det som sin pligt at tage sig af ham. Børnene, der løber med ham, er hans livvagt; forældrene har pålagt dem at passe på, at han ikke kommer til skade, og falder det en eller anden uvorn knægt ind at gøre nar af ham eller fornærme ham, så giver de andre ham straks en dragt prygl og jage ham bort. Livvagten afløses hver dag, man sender børnene til ham ligesom til skole; den gamle karl gør dem heller ingen skade, tværtimod, han lærer dem af og til mange nyttige ting. Men se, nu har han fået øje på dig og genkendt dig, for han kommer løbende med åbne arme. Kald ham blot for Pindar, så går alting godt."

Syvklinge trykkede den gamle digter til sit hjerte og indså snart at Ligeglad ikke havde ført ham bag lyset: Audebert var lykkelig. Han indbildte sig, at verden nu endelig havde vist ham retfærdighed, at han nu stod på ærens tinde, og var derfor beskedenheden selv. Han kaldte sig for Pindar og bar en laurbærkrans. Deri bestod hele hans galskab, og formodentlig

var dette foranlediget ved et jammerligt digt, der var tilstillet ham ved det famøse gilde, og hvori han blev sammenlignet med bemeldte gamle digter. Følgen heraf var naturligvis, at han fandt det under sin værdighed længere at befatte sig med knivsmedeprofessionen. Den almindelige gæstfrihed, han nød, fandt han også ganske i sin orden og misbrugte den ikke, for han var vedblevet at være ædrueligheden selv, og hans venner var så talrige, at han ved at dele sig imellem dem ikke kunne falde nogen enkelt til ulejlighed. Han talte nok så livligt med Syvklinge og syntes at være fuldkommen inde i de seneste begivenheder.

"Du har mistet din fabrik," sagde han, "bjerget har straffet os for vor dumdristighed. Jeg ser, at du bærer din skæbne som en mand, og deri gør du ret. Lykken består ikke i en bunke sten, og du er lige så lidt som jeg bestemt til at være slave af en maskine. Glæden venter dig i dit sande hjem, kærlighedens og venskabets glæde; derfor forlader jeg dig, for du længes vist efter at gense dine kære."

Med disse ord omfavnede han endnu engang Syvklinge og fortsatte sin spadseretur med børnene.

"Lad os skynde os," sagde Syvklinge til sin kammerat. "Jeg længes efter at komme hjem, skønt det måske ville være rigtigt at lade dig gå i forvejen for at underrette vore venner om min ankomst. Jeg er bange for, at Tonine ..."

"Åh hvad, Tonine!" svarede Ligeglad og trak på skuldrene. "Tænker du endnu på hende? Det er meget ufornuftigt af dig."

"Hvad mener du?" udbrød Syvklinge. "Aha! Nu forstår jeg dig! Du mener, at hun er fattig, syg, i gæld, og at det derfor ville være den rene elendighed, om jeg giftede mig med hende nu,

da jeg er ruineret. Men du tager fejl, kammerat; den, der besidder mod og lidt talent, behøver ikke at frygte for fattigdom, og desuden er intet umuligt for den, der elsker."

"Jeg forstår ikke et ord af, hvad du der siger," svarede Ligeglad. "Rimeligvis ved du ikke ... Men der kommer Lise også for at møde dig. Hun ved formodentlig nok, hvad du har i hovedet, og da det sikkert er ting, der ikke kommer mig ved, så vil jeg gå min vej."

Lise kom virkelig med sine tre børn, for der var kommet et tredje til, som var endnu smukkere end de to andre. Rosette var blevet et helt hoved højere og så endnu lige så net og pyntelig ud, som dengang da Tonine friserede hendes blonde lokker og pibede hendes hvide halsstrimmel. Lise var også meget net klædt og syntes at være blevet yngre i stedet for ældre.

"Gudskelov," sagde den hjemkomne, idet han omfavnede hende, "Dem går det da godt, og det er altid en trøst! Jeg håber også, at Tonine ..."

"Tonine er begyndt at komme sig, siden hun hørte, at De ventedes hjem. Hun har endog været lidt ude at køre i dag i en caleche, man har lånt hende. De kan ikke få hende at se med det samme."

"Hvad siger De? Har hun været ude at køre og hun er ikke taget den vej, jeg skulle komme af?"

"Hvorledes kunne hun vide, ad hvilken vej De ville komme? Desuden har vi ventet Dem så længe, at vi allerede halvvejs begyndte at opgive håbet om at se Dem. Kort sagt, De kan ikke få hende at se med det samme, og vi har derfor tid til at sludre lidt sammen, hvilket er meget heldigt, for jeg er træt af at slæbe på denne store dreng."

Derpå satte Lise sig ned i græsset med barnet på skødet.

"De gør mig ganske bange, Lise!" udbrød Syvklinge. "Tonine er enten blevet sygere, eller også har hun skæmmet sig meget, og De vil forberede mig på det."

"Hvis Tonine var sygere, ville De ikke se mig her," svarede Lise, "og hvad angår, at hun skulle have skæmmet sig ... ja, sæt nu, min ven, at det var tilfældet, at hun var blevet grim, at hun havde mistet sit dejlige hår og fået en legemsfejl, hvad ville De så sige?"

14

Den mulighed havde Syvklinge endnu ikke tænkt sig; han blev bleg, men hans beslutning stod fast.

"Lise," svarede han, "jeg elsker Tonine; jeg elsker hende ikke alene på grund af hendes ydre, men også på grund af hendes indre; for man vil få svært ved at finde hendes mage i godhed og klogskab. Jeg tror derfor ikke, at den forandring, der er foregået med hendes ydre, vil gøre noget synderligt indtryk på mig; ja ikke engang om hendes legemsfejl havde indvirket på hendes karakter. Jeg kom for at tilbyde hende den smule, jeg ejede; men jeg ejer intet mere og har kun mine to arme tilbage. Selv om jeg skulle slide mig ihjel, skal dog Tonine ikke komme til at mangle noget. Der har De mit svar, Lise, og det står fast; De kan derfor trygt sige mig alt."

"Vær De ganske rolig," svarede Lise, idet hun gav ham hånden; "Tonine har ikke skæmmet sig, og hun er heller ikke blevet en krøbling. Jeg ville blot se, om Deres venskab holdt ved, og nu har jeg overbevist mig om det. Lad os nu gå hen til hende. Hvis De vil tage min dreng på armen, vil det gå så meget desto hurtigere."

Lise gik forrest, men i stedet for at dreje ind i den sorte by, fulgte hun en smuk, ny vej til venstre som lod til for nylig at være udhugget i klippen.

"Det kunne nok hænde sig, at den nye vej her er til gavn for transporten af vore handelsartikler," sagde den hjemkomne.

"Jo, og desuden er den til stor glæde for alle forældre her i byen. Vi behøver nu ikke længere at være bange for, at børnene

skal blive kørt over under de smalle hvælvinger, hvor hjulene næsten skrabede på murene, og i gaderne gik det ikke synderlig bedre. Nu derimod kan man skylle dem og holde dem rene, og det er til stor gavn for sundheden."

"Ja, syntes jeg ikke nok, at byen havde fået et søndagsudseende, skønt vi er midt i ugen. Men af den vej, vi går, kommer vi ikke til vor bopæl, og jeg ville nok hilse på alle gode venner, inden jeg tager forskønnelserne i øjesyn."

"Vær De ganske rolig, Syvklinge. Deres gudfader og Gaucher bor ikke mere på det gamle sted; de arbejder ikke længere hos Trottin, men i den store fabrik ved Molino-dæmningen."

"Men hvoraf kommer det sig, at de har forladt en så skikkelig principal for sådan en hårdhjertet og tilmed uretfærdig karls skyld, som Molinos værkmester er?"

"Molinos værkmester! Pyt! Han kom bort, dengang Molino døde."

"Så han er død! Det vidste jeg ikke. Hans arvinger er altså menneskeligere end han?"

"Han har kun én arving, 'Jomfruen', som man kalder hende. Kender De hende ikke?"

"Nej, min tro om jeg gør. Det må altså være en uægte datter af ham, for han havde jo ingen familie her?"

"Det betyder ingenting; hun er i hvert tilfælde en komplet modsætning til ham. Hun er akkurat ligesom Tonine og tænker kun på at hjælpe og gavne andre. Det er hende, som har ladet denne vej anlægge, der er til så stor gavn for byen. De vil også have vanskeligt ved at kende Molino-dæmningen igen; nu er det et mønsterværksted, der indbringer gode penge, og overskuddet anvendes helt og holdent til gavn for den sorte by.

Børnene har fri skolegang, der holdes forelæsninger for de ældre, et sygehus er oprettet, og enhver arbejder, som det uforskyldt er gået tilbage for, bliver understøttet. De vil både finde badehuse, skolestuer og læsestuer der, og De vil også let kunne få ansættelse på fabrikken enten som arbejder, lærer eller opsynsmand."

"Det glæder mig, Lise; det var også på tide, at den sorte by fandt en ven og velgører ligesom andre fabriksbyer, hvor jeg har arbejdet. Denne jomfru er formodentlig meget rig, siden hun ofrer en del af sine indtægter til gavn for os?"

"Nej, meget rig er hun ikke, siden hun kun har arvet fabrikken og en sum penge, som hun straks anvendte til at anlægge vejen og oprette mønsterværkstedet. Hun bruger kun lidt til sig selv og lever næsten lige så tarveligt som en velhavende håndværksmands kone. Nu kan De jo selv se hende. Deres gudfader, der står højt anskrevet her, så vel som min mand og jeg skal endnu i dag præsentere Dem for hende, og i morgen kan De begynde at arbejde for Tonine."

"Ja, derfor takker jeg Gud og Dem ... Men Tonine, jeg troede, at De havde ført mig bag lyset, og at jeg straks kunne få hende at se. Hun arbejder da vel ikke i smedeværkstedet, skulle jeg tro? Og dér er jo moder Laurents hus."

"Hun bor ikke dér længere," svarede Lise, "skønt ... det kan gerne være, at hun er der, for man har endnu ikke lejet hendes lille værelse ud, og hun kommer der engang imellem."

"Hun er der, jeg er vis på det!" udbrød Syvklinge, idet han gav moderen barnet. "Vinduet står åbent."

Han fløj som en pil ned af skrænten og stod i to spring på terrassen udenfor Tonines værelse.

Tonine var der virkelig. Hun havde hørt ham komme og kastede sig i hans arme. Begge var så glade over at se hinanden igen, at de i førstningen ikke kunne tale for tårer. Derpå betragtede de hinanden med henrykkelse. Syvklinge kunne nu med større ret end nogensinde før kaldes den smukkeste mand i den sorte by. Hans fysiognomi var blevet mandigere, men tillige mildere, og der lå endnu mere intelligens i hans blik end før.

Man følte, at disse øjne havde set mange ting, som hjernen havde forstået, og at sjælen, hvis spejl de var, var blevet lutret i prøvelsernes ild. Hvad Tonine angik, så kunne man nu med rette kalde hende en skønhed. Hendes bleghed var forsvundet, og hendes ansigt og figur havde fået den fyldighed, de før manglede, uden derfor at tabe i finhed. Hendes klædedragt var ikke undergået nogen synderlig forandring og dog var der noget, hvad enten det nu lå i frisuren eller i kjolens snit, som mere end nogensinde før gav hende en prinsessemine.

"Man har ført dig bag lyset, min ven," sagde hun; "jeg har ikke været syg, og jeg er heller ikke fattig. Det var noget, Lise fandt på, for at få dig til at komme hjem, og jeg forhindrede hende ikke i det. Tilgiver du mig?"

"Jeg takker dig, Tonine, for at du ikke har tvivlet om, at jeg ville vende tilbage. Men sig mig, hvorfor har I ikke tidligere opfordret mig dertil?"

"Og sig du mig, hvorfor du ikke kom tilbage, da jeg skrev til dig, at jeg ikke giftede mig med doktor Anthime?"

"Har du skrevet det til mig, Tonine?"

"Ja, tre dage efter din afrejse; det vil sige, så snart jeg fik at vide, at du var rejst."

"Men jeg har intet brev fået! Det er dog grusomt at have gået så meget igennem og måttet savne dig så længe, når jeg straks kunne have været blevet lykkelig!"

"Du har intet at savne, for jeg havde ikke giftet mig med dig straks, og hvem ved, hvor længe det ville have varet, inden jeg havde fattet tillid til dig. Vi forstod ikke hinanden dengang og kunne ikke forstå hinanden. Du havde alt for mange ting i dit hoved og jeg kunne ikke blive rigtig klog på mig selv. Jeg vil tilstå alting for dig, Syvklinge. Jeg troede et par dage, at du havde sat din hu til Clarisse, og jeg søgte derfor at tænke på en anden; men jeg kunne ikke elske ham, og så snart jeg fik at vide, at du sørgede, var alting forbi. Jeg takkede den unge mand; jeg sagde til ham, at jeg elskede dig, og at jeg aldrig ville kunne elske andre end dig. Vi skiltes ad med et håndtryk. Senere hen har jeg tit troet, at du ganske havde glemt mig, og jeg ville ikke mere tænke på dig; men jeg har aldrig været i stand til at tænke på en anden. Jeg har måttet gøre vold på mig selv for at skjule min sorg; men så indtraf der en uventet begivenhed, som jeg senere skal fortælle dig, og jeg havde opgivet enhver tanke om at gifte mig, da Gaucher for kort siden viste mig dit brev, hvoraf jeg så, at du endnu stadig elskede mig, og at du var blevet fornuftig med årene. Derpå indtraf ulykken med din fabrik, og jeg bestemte mig nu til at åbne mig for Lise og lade hende forstå, at jeg ønskede, du skulle komme hjem. Hun arrangerede det hele efter sit hoved, og det traf sig jo meget heldigt, siden du havde fået lyst til at gifte dig og var blevet træt af rejselivet."

"Og nu gifter vi os, ikke sandt, Tonine? Vi gifter os straks. Jeg er ganske vist ruineret, og du trænger ikke til mig, siden du ingen modgang har haft; du kunne også gøre et bedre parti,

men du er så god og trofast, at du netop tager mig på grund af min armod. Ja, denne gang sværger jeg dig til, at jeg går fra forstanden og måske bliver ond og væmmelig, hvis jeg ikke snart bliver din husbond."

"Ja lad os så skynde os at holde bryllup. – Der hører du," sagde hun til Lise, som var gået en omvej med børnene og nu kom forpustet op til dem, "han giver mig sit æresord på, at vi skal blive mand og kone. Lad os nu skynde os for at hilse på din gamle gudfader og den brave Gaucher, der næppe aner, hvad vi har at fortælle dem. Giv mig den lille, Lise, for du må være træt. Syvklinge kan bære drengen, for at han ikke skal gøre knuder undervejs, og Rosette går lige så hurtigt som vi."

De to elskende tog børnene, idet de uvilkårligt udvekslede et blik, for begge tænkte samtidig på, hvor lykkelige de engang med tiden ville føle sig ved at bære deres egne små. For at spare sig den ulejlighed at klatre op ad den stejle skrænt, ville de skyde genvej gennem den sorte bys snævre gyder, men blev hvert øjeblik standset af venner og bekendte, som ville hilse på den hjemkomne og have ham til at fortælle sine eventyr på stående fod. Syvklinge lovede, at han skulle komme tilbage og tale med dem; men han slap først, da Tonine lagde sig imellem, og han fik herved lejlighed til at bemærke, hvilken ærbødighed alle nærede for hende. Den besynderlige indflydelse, hun altid havde udøvet i den sorte by, havde øget i stedet for at blive mindre, og Syvklinge følte sit hjerte svulme af stolthed ved tanken om, at hans hustru ville skabe ham en slags moralsk kongemagt, grundet på agtelse og kærlighed.

De vedblev at følge strømmen og passerede nu under en smuk, ny buehvælving, der også var et af Jomfruens værker.

Pludselig stod Syvklinge foran en stor bygning, der på én gang forekom ham bekendt og ubekendt. Det var fabrikken på Molino- dæmningen, men så udvidet og forskønnet, at han knap kunne tro sine egne øjne.

"Guds død!" udbrød Syvklinge overrasket, "den gamle, sorte kasse er jo blevet til et formeligt palads, og hvis det ikke blot er skallen, som blænder de forbipasserendes øjne, men svarer det indre til det ydre, så må vore sorte kammerater tage sig ud der ligesom pletter i solen!"

"Gå indenfor, gå indenfor!" sagde Lise, "så skal De se, at man leverer sager der, som ikke står tilbage for de bedste, De har set i udlandet."

Syvklinge gik igennem de lyse, luftige arbejdshaller, der var omgivet af lukkede gallerier, hvor arbejderne kunne hvile sig, mens de spiste frokost og aftensmad, uden at være udsat for regn eller kulde. Han opdagede også et lokale, hvor børnene lærte begyndelsesgrundene til håndværket, og som bestyredes af en for sin godmodighed kendt arbejder og moder Sauvières. Endelig kom han til smedjen, hvor Laguerre var beskæftiget med at give metallet den første form. Den gamle mand var ikke blevet underrettet om sin gudsøns ankomst; hans øjne strålede af glæde, han udstødte en vældig ed, kastede hammeren og trykkede den fortabte søn i sine stærke arme. Lise havde kaldt på Gaucher, der nu kom til ilende og var lige så henrykt og overrasket som gudfaderen, for de to fruentimmer havde trofast bevaret deres hemmelighed.

"Du finder os alle sammen glade og tilfredse," sagde Gaucher til sin fordums kammerat. "Vi er ansat som opsynsmænd her og bor prægtigt. Du får naturligvis den bedste plads ved

etablissementet, for du er den dygtigste og har de fleste kundskaber."

"Ja, naturligvis," sagde gudfaderen, "jeg håber, at den landstryger ikke tiere render fra os."

"Nej, aldrig!" udbrød Syvklinge. "Jeg gifter mig jo med Tonine."

"Er det muligt?" udbrød Gaucher med en forbavselse, som afspejlede sig i gudfaderens ansigt.

Den gamle mand stod et øjeblik tavs; dernæst trak han på skuldrene og sagde til gudsønnen:

"Herregud, dreng, er du endnu ikke kommet til fornuft? Du gifte dig med Tonine? Tilmed nu! Du?"

"Ja, hvad skulle der være i vejen for det?" svarede Syvklinge, idet han så sig om efter Tonine, der var forsvundet.

"Det spørger du om? Jeg tror, Gud hjælpe mig, knægten vil lave løjer med mig. Nej, lad os være fri for det, jeg har fået nok af det. Vil du nu igen til at gøre dig latterlig og mig oven købet? Lad os tale om andre ting. Fortæl mig ..."

"Han skal fortælle Dem alt, hvad De vil have," svarede Lise, som atter var kommet ind i smedjen; "men nu må vi først tænke på at give ham noget at spise; for han må være sulten og tørstig efter den lange vej. Jomfruen inviterer Dem til middag, hører De det, gudfader? Gå nu ind og klæd Dem om. Jeg tager Syvklinge ind til os, for at han kan pudse sig lidt. Vi har ingen tid at give bort, for klokken er næsten tre."

Syvklinge fulgte mekanisk med Lise, der førte ham til en smuk og rummelig lejlighed, som lå i nærheden af Laguerres og ved siden af Audeberts; for denne havde også sine værelser på fabrikken, som han kunne ty til, når han var træt af at strejfe

om. Hun anviste Syvklinge et ledigt værelse, for hun havde allerede talt med Jomfruen, og denne havde været meget villig til at antage den duelige arbejder, som Lise og Tonine rekommanderede hende. Syvklinge hørte knap, hvad Lise fortalte ham.

"Det er alt sammen meget godt," svarede han, "og jeg ønsker selv at takke Jomfruen for hendes godhed, men nu drejer det sig om Tonine. Af hvilken grund blev min gudfader så vred, da jeg underrettede ham om mit forestående giftermål?"

"Blev han vred?"

"Ja, han svarede, som om han havde i sinde at modsætte sig min lykke. Der stikker noget under, Lise, noget, som De skjuler for mig."

"Hvad skulle det være, spørger jeg Dem om? Hvem kan gøre ved, at Deres brave gudfader ikke forstår sig på Deres kærlighedshistorier?"

Det forekom Syvklinge, som om Lise var forlegen og han rettede nu flere spørgsmål til hende, som hun besvarede på en undvigende måde. Han blev meget urolig, tilmed da han bemærkede, at Lise blev stående udenfor døren, mens han klædte sig om, ligesom for at afværge, at nogen skulle komme til at tale med ham. Det svimlede for ham. Skulle Tonine have begået et fejltrin eller ufrivilligt have givet anledning til skandale? Men hvorledes kunne han tro, at hun var sunket i den offentlige mening, efter de beviser på agtelse og ærbødighed, der var blevet hende til del undervejs? Men hvorfor havde da gudfaderen taget hans meddelelse så ilde op, og hvorfor var Tonine pludselig forsvundet, ligesom om hun frygtede for at være til stede, når det kom til en forklaring? Og Gaucher! Han

var jo også blevet forbavset, da han hørte om giftermålet … For ikke at tale om Ligeglad, der ligesom gudfaderen havde sagt: "Tonine! Nej, slå hende ud af hovedet!"

15

Syvklinge klædte sig om uden at vide, hvad han gjorde. Dernæst kastede han sig på en stol og glemte rent, at man ventede på ham.

Pludselig opdagede han en genstand i vinduet, der fik ham til at fare sammen. Det var en reseda i en hvid og blå urtepotte, som han godt kendte, da han havde fundet den i sit værelse hos moder Laurent, efter at Tonine havde besørget flytningen. Hun vidste, at han holdt af resedalugten; det var en opmærksomhed, hun dengang havde vist ham, og som hun nu fornyede med sin sædvanlige delikatesse.

Hede tårer strømmede ned af Syvklinges kinder. En hemmelighed måtte være forbundet med dette, og det sikkert nok en frygtelig hemmelighed. Hvorfra vidste Tonine, at han ville blive antaget af Jomfruen og netop få dette værelse? Havde denne Jomfru, der var så god ... måske alt for god! en broder eller en nevø? ...

"Nej, nej!" udbrød Syvklinge, idet han sprang ligesom for at frigøre sig for sine onde indskydelser, "det kan ikke være muligt! Tonine er ren som en engel i Himlen! Tonine! Lise! Gaucher! Hvor er I henne? Af hvilken grund lader I mig være alene i dette øjeblik, hvor mit hjerte strømmer over, og mit hoved svimler?"

"Her er vi, her er vi," svarede Gaucher, der stod og hviskede med sin kone udenfor døren. "Tonine er allerede dernede og venter på os; din gudfader og vore andre venner må også være der. Skynd dig, så at vi ikke skal komme for sent."

"Ak, min ven," sagde Syvklinge, idet han tog Gaucher under armen, "jeg ved ikke, hvor du fører mig hen; men jeg stoler på dit ærlige ansigt."

"Vi fører Dem til principalinden, til vor fælles velgørerinde," svarede Lise, som fulgte bagefter dem med børnene. "Et dusin af os spiser til middag hos hende hver søndag, og i dag holder vi søndag i anledning af Deres hjemkomst."

"Men hvad kommer min hjemkomst den gode dame ved?"

"Jo," svarede Gaucher, "vore venner er også hendes venner."

Man førte ham over en lille træbro, der var slået over strømmen på et sted, hvor den dannede et smukt bassin foran slusen. Over broen kom man til en lille ø, der var omdannet til en blomsterhave. I den modsatte ende af øen hævede Jomfruens beboelseshus sig – en pavillon, bestående af stueetage og første sal og malet perlegrå med hvid og violet båndgesims efter egnens skik. Alting var så tarveligt, at enhver sparsommelig og ordentlig arbejder kunne have opført sig et lignende palads; men omgivelserne var så smukke, at man nødvendigvis måtte føle sig tiltalt af det.

En med hammerskæl belagt alle førte i sirlige bugtninger til en tre trin høj ydertrappe. En venlig, lille hund kom dem logrende i møde ligesom for at opfordre dem til at skynde sig, og moder Laurent med køkkenforklæde, opsmøgede ærmer og en rygende kasserolle i hånden præsenterede sig nikkende i et af vinduerne i stueetagen.

"Hun her," sagde Gaucher til Syvklinge, "udgør Jomfruens hele tjenerskab. Du husker nok, at hun ikke har sin lige i at lave omeletter og bage kager."

De gik ind i selskabsværelset, der såvel som spisesalen kun var beregnet på at modtage højst et dusin personer på festdagene. Tapeterne og møblerne var simple, men smagfulde, og Syvklinge lagde straks mærke til et smukt gammelt bord med drejede ben, han havde set hos Tonine. Han traf sin gudfader, madam Sauvière og hendes datter, doktor Anthime og Ligeglad der. Man ventede også at se Audebert, men da han én gang for alle havde erklæret, at en digter ikke kunne passe tiden, gjorde man ikke sikker regning på ham. Tonine kom sidst. Hun var aldeles hvidklædt og tog sig så henrivende ud, at Syvklinge blev fuldstændig fortryllet.

Hun gik hen til ham og gav ham smilende hånden. Alle smilede, selv ikke gudfaderen undtagen, der nu lod til at have taget mod fornuft. Syvklinge smilede også, dels for at følge eksemplet, og dels fordi han virkelig var glad; men i det samme faldt hans øjne på Anthimes strålende ansigt, og han blev pludselig alvorlig. Rosalie Sauvière, der var blevet særdeles smuk og var klædt som en dame, lagde mærke til det.

"Hvad skal det sige?" spurgte hun ham. "De ser på min mand, som om De ikke kendte ham. Af hvilken grund har De endnu ikke talt til ham?"

"Deres mand!" udbrød Syvklinge, idet han omfavnede doktoren.

"Ja," svarede denne, "det stod skrevet i skæbnens bog, at jeg skulle bosætte mig i den sorte by. Jeg fik kurven af den første, jeg friede til; men jeg traf på en anden, en smuk patient, der var mig taknemmelig for min omhu og tog til takke med min hånd. Jeg er doktor her, kære Syvklinge, men efter Deres udseende at dømme vil De ikke give mig meget at bestille."

"Til bords!" skreg moder Laurent fra sit køkken, og den lille hund, der kendte råbet, sprang gøende i forvejen som en slags kammertjener.

"Det vil sige det samme, som at der er anrettet for herskabet," sagde doktoren, idet han bød Tonine armen.

Den gamle gudfader gik først, madame Anthime tog Syvklinges arm, og de andre fulgte bagefter.

Spisestuen var i samme stil som selskabsværelset; retterne var tarvelige, men velsmagende. Der lå noget patriarkalsk i anordningen. Hele måltidet blev anrettet på én gang, og moder Laurent tog plads imellem de andre.

Tonine indtogærespladsen med gudfaderen lige overfor sig, doktoren på højre og Syvklinge på venstre side. Om Jomfruen talte ingen; det var, som om hun slet ikke eksisterede. Syvklinge kunne ikke lade være med at sige et par ord desangående til madame Anthime, der sad ved siden af ham; men hun svarede i en overgiven tone:

"Bryd Dem ikke om det; hun kommer bagefter, når vi har spist."

"Nej," sagde Tonine, "hun kommer straks; nu har vi spøgt nok med min brudgom, og jeg ser, at han begynder at blive ilde til mode! ... Kære Syvklinge, De skal ikke vente længere; for principalinden er her – hun taler til Dem og beder om tilgivelse for dette gækkeri."

"De!" udbrød den unge mand, som ikke ville tro sine egne øren, "så De er Jomfruen, arvingen? ..."

"Ja, det er mig, Tonine, Deres forlovede og ret snart Deres kone. Bær Dem nu ikke ad som Deres gudfader, der erklærede det for en umulighed. Det er tværtimod så muligt, som det kan

være, siden vi elsker hinanden, og jeg har Deres ord. Mine venner," fortsatte hun henvendt til de andre, "I ved endnu ikke, hvorledes det hele er gået til. Man bildte jeres kammerat ind, at jeg befandt mig i den yderste nød, at jeg var dødssyg og oven i købet blevet hæslig; men desuagtet rejste han straks hjem for at ægte mig, skønt han var uvidende om det uheld, der var tilstødt hans barak, og han altså kunne betragte sig som rig i forhold til mig. Finder I ikke, at jeg skylder ham tillid og agtelse nok til at kunne ønske at blive hans kone?"

"Jo, jo!" udbrød alle i munden på hinanden.

"Jo, jo!" svarede Audebert, der i det samme kom ind af døren. "O, du kærlighedens og venskabets hjem! Jeg nedlægger min krans på din af guderne velsignede dørtærskel!"

"Min ven," sagde Tonine, "skænk mig en brudegave, som er Dem værdig, skænk mig denne krans, hæng den over døren der og lov mig, at De ikke mere vil bære den."

"Det sværger jeg!" udbrød Audebert, som fra dette øjeblik af opgav sin excentriske prydelse; "det sværger jeg! Det sværger jeg!" gentog han tre gange med stor højtidelighed.

"Og jeg modtager venskabets hellige ed," sagde Tonine; "disse laurbær, som den sorte bys indvånere betragtede med ærbødighed, ville til sidst have skabt Dem misundere. Her vil man se op til Dem med stolthed; for Deres hæder tilhører os mere end Dem selv, og det er os, som skal holde hævd over den."

"Du har ret, o du arbejdets unge og skønne muse!" svarede Audebert. "Det var måske lidt hovmodigt af mig at bære dette pant på min triumf. Giv mig plads ved siden af Dem; jeg vil kvæde en hymne til ære for det lykkelige brudepar!"

"Nej, gem den til desserten," svarede gudfaderen, der ikke altid havde lyst til at høre sin ungdomsvens poesier. "Vi har alvorlige ting at tale om. – Nåda, gudsøn, hvad siger du til hele denne historie?"

"Jeg siger, at jeg er lykkelig, siden jeg får min elskede Tonine til kone," svarede Syvklinge "det er mig lige meget, enten hun er rig eller fattig; det er hende selv, jeg vil have, og det er ikke hendes nye stilling og formue, som har gjort hende til det, hun er."

"Fuldkommen rigtigt," sagde doktoren; "men tillad mig at bemærke, at rigdommen – for nu er I begge to rige i forhold til, hvad I før var – vil bidrage meget til jeres lykke, hvis De har samme opfattelse som den ædelmodige Tonine."

"Lad hende da hurtigt sige mig, hvorledes hun opfatter det, for jeg hverken vil eller kan være af anden mening, end hun er. Sig frem, kære Tonine, jeg indser nu, at lykken ikke altid er blind, som man påstår, siden den har henvendt sig til dig; men jeg ville ikke være værdig til at dele din lod, hvis jeg ikke delte dine følelser."

"Nuvel," sagde Tonine, "så hør, hvorledes det gik til, at jeg arvede min svoger, og du vil da indse, hvad pligten byder os. Du husker nok, at han var meget syg, da du rejste. Han havde ført et udsvævende liv. Han følte, at døden nærmede sig, og var bange for at dø. Ond af hjerte var han egentlig ikke; han angrede, hvad der var sket, forlangte at tale med mig og bad mig om at tilgive ham hans opførsel mod min stakkels søster. Jeg betingede mig, at han til gengæld skulle gøre noget for de fattige i den sorte by; han lovede det, og jeg plejede og trøstede ham. Da man åbnede hans testamente, blev vi alle meget

overraskede ved at se, at han efterlod mig fabrikken, men på den betingelse, at jeg skulle søge at oprette den skade, som hans værkmesters hårdhjertethed og hans ligegyldighed havde forvoldt. Ser du, min ven, jeg ved egentlig ikke, om loven kan kræve os til regnskab for overholdelsen af den betingelse; men jeg ved, at Vorherre er en god regnemester, og at man ikke fører ham bag lyset. Vi må derfor passe godt på, for at vi ikke skal forspilde hans nåde."

"Vær du rolig," svarede Syvklinge, som hidtil havde følt sig lidt nedtrykt, men nu frejdigt hævede hovedet. "Jeg er rigtignok ikke så god og gudfrygtig, som du er; men jeg er pokkers stolt og tror ikke, at det ville være mig muligt at leve, uden at du også føler dig stolt af mig."

Under måltidet lagde Syvklinge mærke til en stor forandring, der var foregået med Tonine. Skønt hun altid havde haft lige så megen forstand som han, stod de dog ikke på samme trin af dannelse, og den unge fabrikspige var uvidende om mange ting, som var af vigtighed i den unge arbejders øjne. Nu var det dog ikke længere tilfældet. Tonine havde søgt at sætte sig ind i de forskellige grene af den industri, hun var stillet i spidsen for og skønt hun ikke havde forladt Helvedesdalen, var det dog lykkedes hende at gøre sig bekendt med Frankrigs industrielle og kommercielle forhold.

Syvklinge følte sig inderlig lykkelig ved at kunne tale med hende om alt, hvad han havde set og lært, uden at behøve at være bange for, at hun skulle blive træt af det eller ikke forstå ham. Han havde desuden den tilfredsstillelse at kunne give hende nyttige vink og meddele hende nye forbedringer ved

fabrikationen, som kunne komme til anvendelse i mønsterværkstedet.

16

Dagen efter blev der første gang lyst for dem fra prædikestolen, og samme dag begyndte Syvklinge at arbejde i fabrikken. Han begyndte som simpel arbejder, fordi han ville vise, at han holdt håndværket i agt og ære, og at han i dygtighed og hurtighed ikke stod tilbage for nogen af dem, han snart ville få under sin befaling. Om aftenen åbnede han et praktisk undervisningskursus, der til fulde godtgjorde hans berettigelse til at optræde som lærer, og da forelæsningen var forbi, blandede han sig mellem sine gamle og nye kammerater, der alle sammen ville fejre hans hjemkomst, og hans hjertelige væsen var dem en sikkerhed for, at de i ham altid ville finde en oprigtig ven og en trofast broder.

Tonine ville nødig have, at der skulle gøres mere stads af hendes bryllup end af et almindeligt arbejderbryllup, men indbyggerne i den sorte by ville ikke lade sig noget sige. I løbet af otte dage plukkede børnene et helt bjerg af blomster, som blev holdt friske i vandbeholderne ved sluserne for på bryllupsdagen at blive anvendt til guirlander og æresporte. Den store dag oprandt, og følget var så stort, at man kunne fristes til at antage det for en procession til ære for stedets skytshelgen. Efter vielsen afholdtes der et almindeligt festmåltid på engen ved den store dæmning. Hver familie medbragte sit måltid, og hele befolkningen spiste og sang, mens brudeparret med deres fortrolige vennekreds indtog en beskeden frokost under syrenerne på den lille ø og besvarede de skåler, der udbragtes for dem på den anden bred. Derpå stagede de yngre arbejdere

en tømmerflåde, der var rigt smykket med flag og vimpler, over til øen og afhentede brudeparret. Tonine blev anmodet om at åbne ballet, og man så hende for første gang danse ved en offentlig fest. Hun lagde så megen ynde og beskedenhed for dagen, at hun vakte almindelig beundring.

Tonine standsede imidlertid flere gange for at spørge, om ingen havde set Audebert. Hvor ekstravagant den gamle digter end var, plejede han dog aldrig at glemme sine venner, og man var derfor i høj grad forundret over hans fravær på en dag som denne. Man begyndte allerede at blive urolig på hans vegne, da han endelig kom til syne på toppen af den høje klippe, som dominerede engen, hvor festen afholdtes. Med ham fulgte sangeren Saverio eller Xavier, den dygtige italienske gipser, som var indforskrevet i anledning af nogle kunstarbejder, der skulle udføres på byfogedboligen i den øvre by. Det unge menneske havde en prægtig stemme og sang med smag, skønt med en lidt fremmed accent, der dog ikke havde noget ubehageligt ved sig. Audebert gjorde et aftalt tegn oppe på klippen ved en grøn gren, og i samme nu åbnedes sluserne, hjulene satte sig brusende i bevægelse, hamrene dundrede, og røgen hævede sig i sorte hvirvler fra skorstenene.

Det var et billede af det daglige arbejde og en slags indledning til kantaten. Audebert og hans ledsager steg ned til en fremspringende klippeflade, hvorfra man tydeligt kunne høre dem; han gav atter et tegn: Maskinerne standsede, sluserne lukkede sig, og et kor af arbejdere istemte bryllupskantaten, som Audebert havde digtet. Saverio deklamerede og sang recitativerne og stroferne. Det var længe siden, at Audebert havde leveret noget så smukt. Hjertet var

kommet hovedet til hjælp, og om end versefødderne ikke var fri for mangler, var dog tankegangen sund og klar. Syvklinges kamp og sejr og Tonine dyder var emnet, og kantaten sluttede med et kor, hvori den sorte by takkede sin velgørerinde og bønfaldt hende om aldrig at forlade den.

Bifaldsråbene fra den sorte by gentoges af et ekko, der syntes at komme fra luften. Alle blikke rettedes mod og man så en skare, der klappede i hænderne og svingede med lommetørklæderne. Det var en deputation fra den øvre by, som med et musikkorps i spidsen kom ned ad klippevejen for også at bringe Tonine sin hyldest.

På denne dag samledes altså de to rivaliserende søsterbyer for første gang i lang tid i fred og kærlighed. Det gamle venskab blev atter opfrisket, al misforståelse og disharmoni forjoges af violinernes toner, og selv Syvklinges gudfader, som havde fået nogle uventede komplimenter, erklærede, at skønt den sorte by rigtignok var tabernaklet for alle dyder, så havde "den kulørte by" dog også sine gode sider.

Om "Den sorte by"

Forfatter: George Sand (1804-1876).
Org.udgave: *La ville noire*, i *Revue des Deux Mondes* 1. april – 1. maj 1860, bogudgave Michel-Levy Frères, Paris 1861.
Denne udgave baseret på: *Den sorte By.* Fortælling af George Sand. Chr. Steen og Søns Forlag, København 1860.
Oversætter: Ikke oplyst i bogforlæg.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter Ferd. Fagerlin (1825-1907): "Landligt frieri".

ISBN 978-87-7979-847-2

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-071-1.

© 2023 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk